

શ્રી

આત્માનંદ પ્રકાશ.

પુસ્તકક્ર. ૬ મું. વિક્રમ સંવત ૧૯૬૮. અષાઢ. અંક ૧૨ મો.

ગુરુસ્તુતિ.

“ યદ્વાગમૃત ધારાજિઃ સિક્તોઽર્હષ્ઠર્મ પાદપઃ

વિવર્ષ્ઠ તે તે જીયાસુ વિજયાનંદ સૂરયઃ ” ॥ ૧ ॥

“ જેમની વાણીરૂપ અમૃતની ધારાઓથી સિંચન થયેલો
જૈનધર્મરૂપી વૃક્ષ અતિશય વૃદ્ધિ પામે છે, તે શ્રી વિજયાનંદસૂરિ
મહારાજ જય પામે. ” ૧

વડોદરા નગરમાં થયેલા સાધુ સંમીલનનું
વિજયગીત.

હરિગીત.

જયવંત શ્રી જિનધર્મનો જયકાર જગમાં ગાજશે,
શ્રી વીર શાસનના વિશેષે વિજયવાળાં વાગશે;
જે ચળકતું ચારિત્ર તેને સર્વ મુનિઓ ધારશે,
સૂરિશ વિજયાનંદનો પરિવાર વિજય વધારશે.
ગુજરાતની ગાજી રહી શુભ રાજધાની રંગમાં,
આવી મળ્યો આનંદથી અનગાર સાથ ઉમંગમાં;

૪૨૨

આત્માનંદ પ્રકાશ.

- દર્શન કરી ગુરૂંદના સહુ કર્મરાશિ વારશે,
સૂરિશ વિજ્યાનંદનો પરિવાર વિજ્ય વધારશે. ૨
- નિયમો ઘડી નિયમી બની તે શુદ્ધ ધર્મ વધારશે,
શ્રી વીરજિનની ધર્મ કીર્તિ જગતમાંહિ પ્રસારશે;
અજ્ઞાન જળમાં ઘુડતાને જ્ઞાન આપી તારશે,
સૂરિશ વિજ્યાનંદનો પરિવાર વિજ્ય વધારશે. ૩
- વ્રતરત્ન પંચ મહાવ્રતોના બીજ નિર્મળ રોપશે,
ચારિત્રનો ચળકાટ તેથી પૂર્ણ રીતે ઓપશે;
સ્પર્ધા, વિરોધ કુસંપ આદિ દોષ સઘળા વારશે,
સૂરિશ વિજ્યાનંદનો પરિવાર વિજ્ય વધારશે. ૪
- અતિ લબ્ય ભારતવર્ષમાં મુનિધર્મ પૂર્ણ જમાવશે,
ગુરૂનામને ગૌરવ વધારી જગતમાંહિ ગજાવશે;
આનંદ આત્મારામ થઈ સહુ ચિત્તમાંહિ ધારશે,
સૂરિશ વિજ્યાનંદનો પરિવાર વિજ્ય વધારશે. ૫
- શ્રી કુમળવિજ્યાચાર્ય વાણી સર્વ મુનિઓ પાલશે,
પ્રેમે કરી પરિપૂર્ણ થઈ સૂરિરાજ પગલે ચાલશે;
ગુરૂનો અનાદર જે કરે તે સર્વ નરભવ હારશે,
સૂરિશ વિજ્યાનંદનો પરિવાર વિજ્ય વધારશે. ૬

શ્રી શાસનદેવીનો હર્ષોદ્ગાર.

“ યદા યદાર્હતે ધર્મે જાયતે હિ પ્રજાવના ।

તદા તદા મુદં ધત્તે પરાં શાસન દેવતા ” ॥ ૧ ॥

“ જ્યારે જ્યારે આર્હત ધર્મની અંદર પ્રભાવના થાય છે, ત્યારે ત્યારે શ્રી શાસનદેવતા ઉત્કૃષ્ટ હર્ષને ધારણ કરે છે. ” ૧

ગયા જ્યેષ્ઠ માસની કૃષ્ણ ત્રયોદશીનો દિવસ આર્હત ધર્મના ચારિત્ર માર્ગના ઉદ્દયનો હતો, તે મહાભાંગલ્ય દિવસનું પ્રભાત મુની ધર્મના

શ્રી શાસનદેવીને હર્ષોદ્ગાર.

૩૨૩

ઉદયનું મંગળમય પ્રભાત હતું. ગુર્જર ભૂમિની રાજધાની વડોદરાનગર મુનિમાહાત્માઓના મંડળથી મહિત થઈ રહી હતી. આચાર્યો વર્તમાનમાં આર્હત ધર્મના મહાન પ્રભાવને પ્રવર્તીવનાર, અને શુદ્ધ ચારિત્રના મહા માર્ગને દર્શાવનાર એક સ્વર્ગવાસી મહાત્મા ગુરૂનો પરિવાર ગુર્જર દેશની રાજધાનીમાં જૈન ધર્મની જ્ય ગર્જના કરતો હતો. સ્થાનિક અને પરસ્થાનિક શ્રાવક ભકતોએ પવિત્ર ગુરૂ મંડળના દર્શન કરવાને અને તેમની અમૃતમય ઉપદેશ વાણી સાંભળવાને એકત્ર થયા હતા. સ્વર્ગવાસી શ્રી મદ્વિજયાનંદ સૂરિશ્વરના પ્રધાન શિષ્યવર્ય આચાર્ય શ્રી કમળવિજયજી મહા રાજના મુખ્ય કમળમાંથી પ્રસાર થવાના નિર્મલ નિયમોની શ્રેણી શ્રવણ કરવાને ચતુર્વિધ સંઘ અતિ ઉત્સાહથી સંમિલિત થયો હતો. મહાત્મા મુનિઓની સમયાનુસાર પ્રગતિનું વિલોકન કરવાને ઉમંગથી આવેલા લોકોના મુખ્ય કમળ ઉપર હર્ષના અંકુરો સ્ફુરી રહ્યાં હતાં.

આ સમયે સાધુ સંમેલનના સુંદર સ્થાન ઉપર એક મહાદેવી દિવ્ય તેજને ધારણ કરતાં પ્રગટ થયાં. તે સુંદર મૂર્તિના હસ્તકમળમાં વિજયના શુભ ચિન્હો રહેલાં હતાં. તેમના એક હાથમાં ગગન ચુંબી દિવ્ય દંડ રહેલો હતો. તે દંડ ઉપર શ્રી વિજયાનંદ સૂરિના પરિવારના વિજયને દર્શાવનારી એક વિજય પતાકા ફરકતી હતી. આ પતાકાની અંદર સુવર્ણક્ષેત્રથી નીચેનું પદ લખવામાં આવ્યું હતું.

“ વિજયાનંદ સૂરીણાં મહાવિજય કારિણામ્ ।

પરિવારો વિજયતાં સચ્ચારિત્રધ્વદર્શકઃ ” ॥ ૧ ॥

“ જૈન ધર્મના મહાન વિજયને કરનારા શ્રી મદ્વિજયાનંદ-સૂરિને શુદ્ધ ચારિત્રના માર્ગને દર્શાવનારો પરિવાર વિજય પામે. ”

પોતાના દિવ્ય તેજથી આસપાસના પ્રદેશને પ્રકાશિત કરતા તે મહાદેવી આનંદથી નૃત્ય કરતાં હતાં, તેવામાં એક દિવ્ય તેજને ધારણ કરનારો એક વૃદ્ધ પુરૂષ તેમની દૃષ્ટિએ પડ્યો. તે વૃદ્ધ પુરૂષની આકૃતિ જરાથી જીર્ણ થયેલી હતી. તેની દૃષ્ટિ મંદ પડેલી હતી, તેથી તે આ મહા દેવીને જોઈ શક્યો નહિ. તેને ત્યાંથી પ્રસાર થતો જોઈ મહા દેવીએ મધુર ધ્વનિથી તેને બોલાવ્યો. તે ધ્વનિ સાંભળતાંજ તે વૃદ્ધ

૩૨૪

આત્માનંદ પ્રકાશ.

તપાસીનેજેવા લાગ્યો. એટલે મહાદેવીની દિવ્યમૂર્તિ તેના જોવામાં આવી. તત્કાળ મહાદેવીને તેણે ઓળખી લીધાં અને અતિ આનંદથી તેણે મહાદેવીને નમસ્કાર કર્યો. જ્ઞાનને ધારણ કરનારા મહાદેવીએ પણ એ વૃદ્ધના સ્વરૂપને ઓળખી લીધું. શરીરે કંપતા, હાથ માં યદ્ધિશ રાખીને ચાલતા અને દૃષ્ટિની મંદતાને પામેલા તે વૃદ્ધને જોઈ મહાદેવીના હૃદયમાં હયા ઉત્પન્ન થઈ આવી. પણ તેની લાવી ઉન્નતિ જાણી પ્રસન્ન થયેલા મહેશ્વરીએ તેને આ પ્રમાણે કહ્યું, “અરે તરૂણ, ક્યાં જાઓ છો? જો કોઈ જાતની હરકત ન હોય તો મને જણાવશો.” મહાદેવીના મુખમાંથી તરૂણે એ શબ્દ સાંભળતાંજ તે વૃદ્ધ આશ્ચર્ય પામીને બોલ્યો. “ધર્મમાતા, આપ ગાંભીર્યના સાગર છો, છતાં મારા જેવા વૃદ્ધની કેમ મશ્કરી કરો છો? હું આવો વૃદ્ધ થઈ ગયો છું. તેને તરૂણ કહીને બોલાવો, એ માફ મોટું ઉપહાસ્યજ કહેવાય. આપ મહાવીર પ્રભુના શાસનના મહાદેવી છો. આપના મુખમાંથી નિરર્થક શબ્દ ન નીકળવો જોઈએ,” શાસનદેવી હાસ્ય કરીને બોલ્યાં—“ભદ્ર, ચારિત્ર ધર્મ, મારા મુખમાંથી કદિ પણ નિરર્થક શબ્દ નીકળતો નથી. આ સમયે તમને હું એક તરૂણ રૂપેજ જોઉં છું. કદિ દ્રવ્યથી વૃદ્ધ દેખાઓ છો, પણ લાવથી તમે તરૂણ બનતા જાઓ છો. થોડા સમયમાં તમે દ્રવ્ય અને લાવ બંનેથી તારૂણ્યને પ્રાપ્ત કરશો.”

શાસનદેવીના મુખમાંથી આ શબ્દો સાંભળતાંજ તે વૃદ્ધના મુખ ઉપર આનંદની રેખાઓ પ્રસરી ગઈ અને તે હિમંગથી બોલી ઉઠ્યો. “મહેશ્વરી, આપના મુખમાં શર્કરા હજી. હું અત્યારે વૃદ્ધ પણામાં બહુ દુઃખી થાઉં છું, અનેક જાતની વિંકબનાઓ મારી ઉપર પડ્યા કરે છે. જ્યારે હું પૂર્વ કાળની મારી સ્થિતિનું સ્મરણ કરું છું ત્યારે મારા મનમાં ભારે ખેદ થાય છે. ભગવાન વીર પ્રભુ અને તેમના પરિવારે મને ચિરસ્થાયી યૌવન આપ્યું હતું. તે પછીના સમયમાં મારામાં વૃદ્ધાવસ્થાનો દેખાવ થયો, તેવામાં પંજબ દેશના એક પ્રભાવિક મહાત્માએ મને પાછો યુવાન બનાવી દીધો હતો, તે

શ્રી શાસનદેવીનો હર્ષોદ્ગાર.

૩૨૫

મહાત્માનો સ્વર્ગવાસથયા પછી હું તે દેશનો ત્યાગ કરી ગુર્જર સૌરાષ્ટ્ર દેશમાં આવ્યો, પણ તે દેશમાં મારી ભારે વિડંબના થવા માંડી, તે દરમીયાન મારા સાંભળવામાં આવ્યું કે, તે પંજબના સ્વર્ગવાસી મહાત્માનો વિદ્વાન પરિવાર હજી ભારત ભૂમિપર વિચરે છે. આ સાંભળતાંજ હું તેમની શોધને માટે નીકળ્યો છું. આપ મહેશ્વરીની કૃપા હશે તો તે પવિત્ર પરિવારના ભારે દર્શન થશે. ”

મહેશ્વરી બોલ્યાં ભદ્ર, તમારી આ એ સ્થિતિ થઈ છે, પણ તમે હજી જે જીવનને ધારણ કરો છો, તેમાં કેટલોક આ પવિત્ર પરિવારનો પણ પ્રભાવ છે. જો તેમણે તમોને હાલમાં જીવન ન આપ્યું હોત તો ભવિષ્યમાં તમારી શી સ્થિતિ હતી તે કહી શકાત નહિ. હવે તમે યુવાવસ્થામાં આવવાના છો, અને તેથીજ મેં તમોને તરૂણ કહીને બોલાવ્યા છે. અને મારામાં જે અતિ અદ્ભુત આનંદ દેખાય છે, તેનું કારણ પણ તેજ છે. ”

વૃદ્ધ ચારિત્ર ધર્મ આનંદના આવેશથી બોલી ઉઠ્યો : “ મહેશ્વરી, તે વધામણીના મને ખબર આપો હાલ શું બનાવ બનાવાનો છે, કે જેથી હું તારણ વચને પ્રાપ્ત થઈશ ? ”

મહેશ્વરી બોલ્યાં, જે સ્થળે, આપણે આકાશ માર્ગે ઉભા છીએ તે સ્થળે સ્વર્ગવાસી શ્રી વિજયનાંદ સૂરીના પરિવારનું સંમેલન છે. તે સાધુ સમાજમાં ચોવીસ નિયમો પ્રસાર થવાના છે. જાણે ચોવીસ તીર્થંકરોના ધાર્મિક નિયમો હોય એવા તે નિયમો આ સ્થળેજ પ્રસાર થશે. જુવો, આ તેમનો સમાજ સ્થાન કોઈ નવીન અપૂર્વ શોભાને ધારણ કરે છે. જેમ તારા મંડળમાં ચંદ્ર શોભે તેમ આ મુનિમંડળમાં, આચાર્ય શ્રી કુમળવિજયજી મહારાજ શોભે છે. આ મહાન પ્રયત્ન તમારા ઉદ્ધારને માટેજ થાય છે. ”

મહાદેવીના આ વચન સાંભળી તે વૃદ્ધ ચારિત્ર ધર્મના હૃદયમાં આનંદનો મહોદધિ ઉછળી આવ્યો. તત્કાળ તેણે આતુરતાથી પૂછ્યું “ મહાદેવી, આપ અગાધજ્ઞાનના ભાગીરથી છો. માટે આ સમાજના કાર્યો અને નિયમોને ભવિષ્ય રૂપે કહેવા કૃપા કરશો. તે સાંભળવાને મારા હૃદયમાં અતિ આતુરતા પ્રગટી આવી છે. ” વૃદ્ધ ચારિત્ર ધર્મના આ

૪૨૬

આત્માનંદ પ્રકાશ.

વચનો સાંભળી મહેશ્વરી સસ્મિતવદને બોલ્યાં. ભદ્ર, આ સુંદર સાધુ સમાજમાં પંનરસો શ્રોતાઓ એકઠા થશે. પ્રથમ એ મંડળના વિદ્વાન્ વક્તા અને ચારિત્રને વલ્લભ થઈ પડેલા મુનિ શ્રી વહ્નિલવિજયજી મહારાજ ઉપોદ્ધાતરૂપે ઉપદેશ વાણીનો પ્રવાહ વહન કરાવશે તેપછી આ સમાજના મુખ્ય આચાર્ય શ્રી કુમળવિજયજી મહારાજનું ભાષણ તેમની આજ્ઞાથી તે વિદ્વાન્ મુનિ વલ્લભવિજયજી વાંચી સંભળાવશે, તે પછી જુદા જુદા વિદ્વાન્ મુનિઓ દરખાસ્ત રૂપે નિયમો રજુ કરતાં તે સર્વાનુમતે પ્રસાર થશે.

ભદ્ર, હાલ કેટલોક સમય થયાં ચાતુર્માસ્ય કરવામાં મુનિઓનું વર્તન નિયમિત નથી, તેથી તેઓ ચાતુર્માસ્ય કરવાને પ્રથમ નિયમ સ્થાપિત કરશે. જેમાં એ મંડળના આચાર્ય મહારાજની આજ્ઞાનુસાર વર્તન કરવામાં આવશે.

ભદ્ર, આજકાલ કેટલાએક મુનિઓ એકજ ક્ષેત્રમાં વગર કારણે ઉપરા ઉપર ચાતુર્માસ કરે છે. આથી રાગ દ્રેષ થનાનો સંભવ છે. એવું ખારી આ મંડળ આચાર્યશ્રીની આજ્ઞા સિવાય એક ક્ષેત્રમાં ઉપરા ઉપર ચતુર્માસ કરવાનો ખીજ નિયમથી પ્રતિબંધ કરશે.

ચારિત્ર ધર્મ વચ્ચે બોલી ઉઠ્યો—ધર્મમાતા, એ નિયમની વાત જાણી મને ઘણો આનંદ થયો છે. મારી આ દશા એ નિયમના ભંગ થીજ થયેલી છે.

મહેશ્વરી બોલ્યાં—ભદ્ર, કેટલાએક મુનિઓ એકલ વિહારી થઈ પોતાના ચારિત્રને સ્વતંત્રપણે દૂષિત કરે છે, તેવાઓને માટે તે મહા મુનિઓ પોતાના સમુદાય માટે એવો ગ્રીજ પ્રતિબંધ કરવાના છે કે, જેથી તેમનો વિહાર તેમના આચાર્યની આજ્ઞાપગિકાને અનુસારે થઈ શકે. વર્તમાન કાળના પ્રભાવથી કોઈ નારાજીને કારણે પોતાના સાથેના મુનિમાંથી કોઈ કારણે ખીજ સાથના સાધુ સથે દાખલ થવા માટે આચાર્યજીની પરત્રાનગી લેવાની આવશ્યકતાનો નિયમ સ્થાપિત કરવામાં ચોથો નિયમ પ્રસાર કરશે. અને પાંચમા નિયમથી દીક્ષાથી બ્રહ્મચર્યેલા મુનિને પુનઃદીક્ષા આપવા સંબંધી થવાનો છે તેમાં પણ આચાર્યજીની અનુમતિની જરૂરીયાત દર્શાવશે.

શ્રી શાસનદેવીનો હર્ષાદિગાર.

૩૨૭

આજકાલ કેટલાએક ક્ષેત્રો આર્હત ધર્મના ઉપદેશના પ્રવાહ વિના ઉષર બની ગયા છે, તેવા ક્ષેત્રોમાં અનુકૂળતાને અભાવે કે પછી પ્રમાદ જેવા કોઈ કારણે મુનિઓનો વિહાર થતો નથી, તેને માટે એ ઉપકારી મંડળ છઠ્ઠા નિયમ દર્શાવશે.

મહાદેવીના મુખમાંથી આ શબ્દો સાંભળી વૃદ્ધ ચારિત્ર ધર્મે પ્રસન્નતાથી જણાવ્યું—ધર્મમાતા, આ ઠરાવથીજ મને તારૂણ્ય મળી ચુક્યું છે. ઘણાં ક્ષેત્રો ઉષર બની ગયા છે અને જે મુખ-વિહારી સાધુઓ વગર કારણે તેવા ક્ષેત્રો તરફ અનાદર કરે છે. તેઓ આ ઠરાવનું અનુકરણ કરશે જેથી આ ઠરાવ આર્હત ધર્મના સુકાતા વૃક્ષને સિંચનરૂપ થઈ પડશે. કહો, તે પછી બીજા કયા કયા ઠરાવો પ્રસાર કરવાના છે ? ”

મહેશ્વરી બોલ્યાં શ્રી વીરપ્રભુની આજ્ઞા પ્રમાણે ચક્ષુઆદિ રોગાદિ કારણ સિવાય લોચ નહિ ઠરાવનાર, શાસ્ત્રના વિરોધને અવગણી ગૃહસ્થો પાસેથી પોતાના ઉપાશ્રયમાં કપડાં વોહોરનારા અને બાલ, વૃદ્ધ, અને ગદાનાદિ કારણ સિવાય વિહારમાં પોતાના ઉપકરણો ગૃહસ્થોની પાસે ઉપડાવનારા મુનિઓ સ્વધર્મથી રહિત થાય છે, એવું ધારી આ મુનિમંડળ તેને માટે સાતમો, આઠમો અને નવમો ઠરાવ પ્રસાર કરશે. ”

મહાદેવીના આવા મધુરાક્ષરો સાંભળી વૃદ્ધ ચારિત્ર ધર્મ અર્ધાં તારૂણ્યને પ્રાપ્ત થઈ ગયો. તેણે ઉત્સાહથી જણાવ્યું,

“ મહેશ્વરી, જેમણે આ લારત વર્ષ ઉપર આપણા પ્રભાવિત ધર્મના ઉદ્ધોત કર્યો છે અને જેમણે ચારિત્ર ધર્મને જાગ્રતિ આપેલી છે, એવા મહાત્મા સ્વર્ગવાસી શ્રીવિજયાનંદ સૂરિના પરિવારને જે-ટલો ધન્યવાદ આપીએ તેટલો થોડો છે. તેમનો પવિત્ર પરિવાર મને જરૂર જીવન તારૂણ્ય આપશેજ.

મહેશ્વરી બોલ્યાં—ભદ્ર, હજી બીજા નિયમો સાંભળી વધારે ખુશી થશો. મુનિધર્મની સાર્થકતા સ્વાધ્યાયધ્યાનમાં છે. સ્વાધ્યાય ધ્યાનના પ્રકાશથીજ ચારિત્ર રત્ન ચળકી ઉઠે છે. તેથી આ મુનિમંડળના કોઈ

૩૨૮

આત્માનંદ પ્રકાશ.

પણ મુનિએ દરરોજ સો પ્રલોકનો સ્વાધ્યાય કરવાનો, તેમજ વૃદ્ધ ગ્લાન રોગાદિ કારણથી જો તે ન બની શકે તો તેના બદલે એક નવ-કાર મંગની માળા જપવાનો નવમો ઠરાવ પસાર કરશે. ”

આ સાંભળતાંજ વૃદ્ધ ચારિત્ર ધર્મે ગર્જનાથી નીચે પ્રમાણે પદ્ય બિચાર્યું.

“ સ્વાધ્યાય ધ્યાન દીપેન પ્રદીપ્તાંતર જાવનાઃ ।

સંપાદિતાત્મગુણા ભવંતિ મુનિ પુંગવાઃ ” ॥ ૧ ॥

“ સ્વાધ્યાય ધ્યાન રૂપ દીપકથી જેમના અંતરની લાવના પ્રદીપ થયેલી છે એવા ઉત્તમ મુનિઓ આત્માના ગુણોને સંપાદન કરનારા થાય છે.

મહેશ્વરી આ પદ્ય સાંભળી સ્નાનંદવદને બોલ્યાં— “ ભદ્ર, ધાતુઓની ચળકતી ક્ષેપિવાળા ચરમા વાપરવાથી, સ્વતંત્રતાથી પત્રવ્યવહાર કરવાથી મુનિધર્મની મહત્તાની હાનિ થવાનો સંભવ છે; તેમજ મુનિધર્મને બાદ ન આવે તેવો રીતે વડિલની આજ્ઞાથી જૈન કે જૈનેતર પ્રજામાં બહુર વ્યાખ્યાન આપવા અને સાંભળવાને અને તે રીતે જૈનદર્શન બહોળા પ્રમાણમાં ફેલાવવાનાને લગતા ઠરાવની જરૂરિયાતી તેને માટે આ પવિત્ર મંડળ આરમો તેરમો અને ચૌદમો નિયમ પ્રસાર કરશે, અને જીવહયા વગેરે ધાર્મિક કાર્યો કરનારાઓને સહાય આપવાનો પંદરમો નિયમ સ્થાપિત કરશે. ”

મહાદેવીના આ સુધાક્ષરો સાંભળી વૃદ્ધ ચારિત્ર ધર્મે આ મુનિ મંડળની હૃદયમાં ભાવ પૂર્વક પ્રશંસા કરી હતી.

તે પછી મહાદેવીના મુખ ઉપર ગ્લાનિની છાયા પ્રસરી ગઈ. અને તેઓ તરત કાંઈ પણ બોલ્યાં નહીં એટલે વૃદ્ધચારિત્ર ધર્મે ખિન્ન થઈને પૂછ્યું, “ મહેશ્વરી, આપના મુખ કમળ ઉપર ક્ષણવારમાં ગ્લાનિ કેમ પ્રસરી ગઈ છે? આપના હૃદયમાં કાંઈપણ ખેદનો પ્રાદુર્ભાવ થયો હોય, એવું દેખાય છે. કૃપા કરી તેનું કારણ જણાવો. ”

મહેશ્વરી નિશ્વાસનાંખીને બોલ્યાં—“ ભદ્ર, તમારા જાણવામાં હશે કે, થોડા સમય પેહેલા ભારતવર્ષના જૈન મુનિઓમાં મહોપકારી

શ્રી શાસનદેવીનો હર્ષોદ્ગાર.

૩૨૯

તરીકે પ્રખ્યાતિ પામેલા તે સ્વર્ગવાસી મહાત્મા વિજયાનંદસૂરિની નિંદાના પત્રો રાજનગરના એક શ્રાવકે પ્રગટ કર્યા હતા, અને તેમાં તે મહાત્માના પ્રધાન શિષ્યો પ્રવર્તક શ્રી કાંતિવિજયજી મહારાજ તથા વિદ્વદ્વ્ય મુનિરાજ શ્રી વલ્લભવિજયજી મહારાજ ઉપર પણ અ-યોગ્ય હુમલા કરેલા હતા, તે પ્રસંગે રાખેલી શાંતિના સંબંધમાં તેમજ આવો કેઈ પ્રસંગ પ્રાપ્ત થાય તો દરેક મુનિએ તેવી શાંતિ રાખવી તેખાબત આ મુનિમંડળ સોળમો ઠરાવ પ્રસાર કરશે. ”

મહાદેવીના આ વચનો સાંભળી વૃદ્ધ ચારિત્રધર્મ સખેદપણે બોલ્યો—“ મહેશ્વરી, એ પ્રસંગનું સ્મરણ થતાં મારા હૃદયમાં ભારે ખેદ ઉત્પન્ન થઈ આવ્યો છે. મારા શુદ્ધસ્વરૂપને ધારણ કરનારા તે મહા મુનિઓની નિંદા મારાથી સહન થઈ શકી નથી. તે ઉપકારી મહા-ત્માઓએ તેવી શાંતિ રાખી મને જીવન આપ્યું છે. મહેશ્વરી, આપ વીરશાસનના મહાદેવી છો. અને તેથી તેવા નિંદકોને શિક્ષા કરવા ત-ત્પર રહેજો. ”

મહેશ્વરી બોલ્યા—“ તેવાઓને તેમના કુકર્મો અવશ્ય શિક્ષા કરશે. પરંતુ તેવી નિંદાના પત્રો પ્રગટ થયા છતાં દયાનિધિ મહાન્ આચાર્ય શ્રીકમળવિજયજી તરફ પૂર્ણ ભાવધારણ કરનારા પ્રવર્તકજી કાંતિવિજયજી તથા મુનિરાજ વલ્લભવિજયજી અને તમામ બીજા સા-ધુઓએ પોતાના ક્ષમાશુણને આધીન થઈ જે શાંતિ ગ્રહણ કરી છે, તેને માટે મને ઘણું આનંદ પ્રગટ થયો હતો. ”

મહાત્મા વિજયાનંદસૂરિના ભક્ત શ્રાવકોએ તેમજ ધર્મની લાગણી વાળા અનેક મનુષ્યોએ તે નિંદક વિગેરે તરફ ભારે તિરસ્કાર બતાવ્યો છે. ભદ્ર, ચારિત્ર ધર્મ, હવે તમે નિશ્ચિંત રહેજો. ભવિષ્યમાં એવું અકાર્ય નહીં બને.

મહાદેવીના આશ્વાસન ભરેલા આ વચનો સાંભળી ચારિત્ર ધર્મના મુખમંડળ ઉપર પાછા આનંદના અંકુરો પ્રગટ થઈ આવ્યા. અને તેણે બીજા નિયમે શ્રવણ કરવા પોતાની આતુરતા બતાવી.

શાસનદેવી સાનંદ વદને બોલ્યાં—લદ્ર, સ્વધર્મનું પૂર્ણ જ્ઞાન ધરાવ્યા શિવાય મુનિઓ વ્યાકરણ વગેરે બીજા ગ્રંથોનો અભ્યાસ કરવા તત્પર બની જાય છે. આથી તેઓ વિદ્વતામાં કદિ આગળ વધી શકે પણ પોતાના નિત્યોપયોગી ધાર્મિક જ્ઞાન અને ક્રિયામાં પછાત રહી જાય છે, તેને માટે આ મંડળ સત્તરમોઠરાવ પસાર કરશે.

લદ્ર, વર્તમાનકાળે કેટલાક સાધુઓમાં કેટલા એક વિપરીત આવ્યારો પ્રવર્ત્યા છે, જેવાં કે, ગ્રહસ્થો અને સાધવી મહારાજ પાસે પોતાના કપડા ધોવરાવવા અને ઊંચી જાતની ધાબલી વિગેરે કિંમતિ કપડાઓ વાપરવા તે બંધ કરવા માટે તે મુનિ મંડળ અઠારમો અને બોગણીશમો ઠરાવ પસાર કરશે. ”

ચારિત્ર ધર્મ આનંદ દર્શાવતો બોલી ઉઠ્યો. “મહેશ્વરી, હવે મારા માં તારૂણ્યનો પ્રકાશ પૂર્ણતાથી પડશે. હું હૃદયથી ધન્ય હું કે, બીજા સંઘેડાના મુનિઓ પણ આવા ઠરાવનું અનુકરણ કરી મને તરૂણ બનાવશે. ”

મહેશ્વરી ‘તથાસ્તુ’ કહીને આગળ બોલ્યાં—“લદ્ર, આજકાલ જેને તેને વિચાર કર્યા વગર દીક્ષા આપવામાં આવે છે. અપરિક્ષિતને દીક્ષિત કરવાથી અને માતા પિતા વગેરે સંબંધીઓની આજ્ઞા વગર ચારિત્ર દાનનું સાહસ કરવાથી ઘણીવાર નઠારા પરિણામો આવે છે, તેથી આ પવિત્ર મુનિમંડલ તેને માટે વીશમો તેમજ તેવી ખટપટમાં ઉતરતાં, જે અનેક મુશ્કેલીઓ મુનીઓને ઉભી થતી તે દૂર કરવા માટે ત્રેવીશમો ઠરાવ પસાર કરશે. ”

ચારિત્ર ધર્મ હર્ષિત થઈને બોલ્યો—“ધર્મ—માતા, આ ઠરાવ મને વિશેષપુષ્ટિ આપનારો થઈ પડશે. બાલ ચેષ્ટા કરનારા, ઉન્મત્તતાથી વર્તનારા, મનસ્વી, અને અલ્પ મતિ પુરૂષોને ઉતાવળે દિક્ષા આપવામાં આવે તો જેમ મારી ઘણી વિટંબના કરે તેમજ વડિલોની આજ્ઞા શિવાય છુપી રીતે દીક્ષિત કરેલા છોકરાઓથી પણ મારી ક્રંજેતી થાય છે. તેમજ તેવી રીતે દિક્ષા આપવાની ખટપટ કરતાં અનેક વિટંબણા જે અમોને થતી તે દૂર કરવા માટે આ ઉપકારી મુનિ મંડલે તે બંને

શ્રી શાસનદેવીનો હર્ષદ્વિગાર.

૩૩૧

ઠરાવ માટે ઘણીજ દીર્ઘ દૃષ્ટિ વાપરી છે. જેથી હું તે મહા મંડળનો આભાર માનીશ. ”

મહેશ્વરી બોલ્યાં—“ સાંપ્રતકાલે સાધુઓ અને શ્રાવકોમાં અંદર અંદર કલહો ઉભા થાય છે. તેવા કલહોમાં પડવાથી પ્રતિષ્ઠિત મુનિઓના પોતપોતાના પવિત્ર સંબંધને હાનિ પોહોંચે છે. તેમ વળી એકજ ગચ્છ અને સંઘેડાના સાધુઓના મંડળમાં પણ કુસંપને પોતાનું સામ્રાજ્ય પ્રવર્ત્તાવવા માંડ્યું છે, આ મહાનુ દોષને દૂર કરવા માટે એ પવિત્ર સંમેલન એકવીશ, બાવીશમો ઠરાવ પ્રસાર કરશે. ”

ચારિત્ર ધર્મ આ શબ્દો સાંભળતાંજ આનંદ સાગરમાં મગ્ન થઈ ગયો. તત્કાળ તેણે સસ્મિત વદને કહ્યું, ભદ્ર આ તમારો ઉપાસક તદ્દનતરૂણ બની ગયો છે. ન્યારે મુનિઓના મંડળોમાંથી કુસંપને દેશવટો આપવામાં આવશે તો પછી મારો વિજયજ થવાનો. આ ચાલતાં પંચમકાળનું કેટલેક અંશે રૂપાંતર થઈ જશે. ધર્મ માતા, આપ અંતરથી આશીશ આપો કે જેથી સર્વ મુનિ મંડળ સંપથી સુશોભિત થાય. “ મહેશ્વરી આનંદનો ધ્વનિ પ્રગટ કરતાં બોલ્યાં. ”

સદા શ્રી વિજયાનંદ, સૂરીણાં મુની મંરુલે ।

સંપદેવઃ પ્રસન્નોઽસ્તુ એક્ય સદ્ગુણ વર્દકઃ ॥ ૧ ॥

મહાદેવી ઉપરના પદ્યની ભાવના ભાવી પુનઃ આ પ્રમાણે બોલ્યાં ભદ્ર ચારિત્ર ધર્મ જેની રાજનીતિની શીતળ છાયામાં આર્હત ધર્મ નિર્વિઘ્ને પ્રવર્તે છે, અને જેના ન્યાય વિભૂષિત રાજ્યમાં આ સંમેલનનો મનોહર મહોત્સવ થઈ શક્યો છે, એવા શેહેનશાહ પંચમ સમ્રાટ જયોર્જ અને વટપત્તન નગરના મહારાજ ગાયકવાડ સીયાજી રાવને અંતરની આશીશ આપવાનો ચોવીશમો ઠરાવ એ મુનિમંડળ તરફથી પ્રસાર કરવામાં આવશે. અને એ સંમેલન શ્રી વીર પ્રભુના શાસનનો જયધ્વની કરતું વિસર્જન થઈ જશે. ”

માહાદેવીના મુખમાંથી આ શબ્દો સાંભળી અતિઆનંદ પામેલા ચારિત્ર ધર્મે હર્ષના ઉદ્ગાર પ્રગટ કર્યા. “ મહેશ્વરી આપે આ

૩૩૨

આત્માનંદ પ્રકાશ.

વૃત્તાંત જણાવી તમારા આ ઉપાસકનો ભારે ઉપકાર કર્યો છે. આજે આ સ્થળે માફ અકસ્માત આગમન સર્વ રીતે કૃતાર્થ થયું છે. હવે ચાલો આપણે એ સંમેલનમાં પધારેલ ચતુર્વિધ સંઘના દર્શન કરીએ અને મહાન ઉપકારી તે સ્વર્ગવાસી સૂરિવરના પરિવારને જોઈ અંતરમાં આનંદિત થઈએ. ”

આ ઉપરથી મહેશ્વરી શાસનદેવી અને યુવાન થયેલો ચારિત્ર ધર્મ તે સંમેલનના રમણિય સ્થાન ઉપર આકાશ માર્ગે રહ્યા હતા. તે મહોત્સવ સમાપ્ત થયો ત્યાં સુધી તે સ્થલે રહી તે બંને દિવ્ય વ્યક્તિઓએ જે આનંદ પ્રાપ્ત કર્યો હતો, તે અવર્ણનીય હતો, છેવટે મહાનુભાવ ચારિત્ર ધર્મે શાસનદેવીને વિદાય થવાની રજા માગતાં આ પ્રમાણે કહ્યું “ મહેશ્વરી, આપના અને સંમેલનના દર્શનથી હું કૃતાર્થ થયો છું. હવે હું આ ભારતભૂમિ ઉપર બીજે સ્થલે જવાની ઇચ્છા રાખું છું. આપ મહાદેવીના મુખમાંથી મને છેવટની આશીષ રૂપ પ્રસાદી મળવી જોઈએ, અને આપના તરફથી યોગ્ય સલાહ પ્રાપ્ત થવી જોઈએ. ”

મહેશ્વરી પ્રસન્ન થઈને બોલ્યા—“ ભદ્ર ચારિત્ર ધર્મ, તમારો મહાત્મા વિજયાનંદસૂરિના આ પવિત્ર પરિવારની સાથેનો ઘાટોસંબંધ સર્વદા રહેજો. તમારો જોઈએ તેવો આદર અહિં થશે. કારણ કે તેણે તેવો પ્રયત્ન શરૂ કર્યો છે. વળી આ મુનિઓ સદા ઉચ્ચવિહારી હોવાથી તેમની સાથે રહેતા તમોને ઘણી યાત્રાઓનો લાભ મલશે અને તેમના વિદ્વત્તા ભરેલા વ્યાખ્યાનો પણ શ્રવણ કરવામાં આવશે. ”

ચારિત્રધર્મ પ્રસન્ન થઈને બોલ્યો—“ ધર્મેશ્વરી, આ ઉપાસક આપનો મહાન આભાર માને છે. કદિજો હું અહીં ન આવી ચડ્યો હોત તો મને આવો અવર્ણનીય લાભ પ્રાપ્ત થાત નહિ. મને સર્વદા આશ્રય આપનાર મુનિમંડળોથી દૂર રહેવું, એ યોગ્ય નથી. મને પૂર્ણ આધાર અને આશ્રય આ મંડલ જરૂર આપશે. તેથી તેવો આશ્રયજેજો મુનિઓ મને આપશે ત્યાંત્યાંમાફ શુદ્ધસ્વરૂપ તેને લઈને જરૂર પ્રકાશશે. ”

આ પ્રમાણે કહી ચારિત્ર ધર્મે તે મહાદેવીનો યોગ્ય સત્કાર કરી

શ્રી શાસનદેવીનો હર્ષોદ્ગાર.

333

તેમના કંઠમાં પાંચ રત્નનો સુન્દર હાર પેહેરાવ્યો અને આ પ્રમાણે તેમની સ્તુતિ કરી—

“ શ્રી વીરશાસનોદ્ધારકર્તૃણાં વિજયપ્રદે ।

વીરકીર્તિ કલ્પવદ્વિ નમસ્તે શાસનેશ્વરિ ” ॥ ૧ ॥

“ શ્રી વીર શાસનનો ઉદ્ધાર કરનારા પુરૂષોને વિજય આપનારી અને શ્રી વીરપ્રભુની કીર્તિની કલ્પલતા રૂપ હે શાસન દેવી, તમોને નમસ્કાર છે. ”

પોતાના કંઠમાં આરોપિત થયેલ પાંચરત્નમય હાર જોઈ મહેશ્વરીએ પ્રશ્ન કર્યો. “ભદ્ર તમારા અંતરના આનંદથી, તમોએ બતાવેલ પ્રેમથી હું ઘણીજ પ્રસન્ન થઈ છું, પણ આ તમારા પાંચરત્નમય હારને જોતાં મારા મનમાં પ્રશ્ન ઉદ્ભવે છે. તો આ પાંચ રત્નો શું છે? તે સમજાવો. ”

ચારિત્ર ધર્મ પ્રસન્ન થઈને બોલ્યો—ધર્મમાતા, આપ સર્વજ્ઞના શાસન દેવી છો, તેથી આપને સર્વ વિદિત છે, તથાપિ માફ ગૌરવ વધારવાને માટેજ મને પ્રશ્ન કરો છો. તો હું આપને આ પાંચ રત્નોનો હેતુ જણાવવા આજ્ઞા લઉં છું. મહેશ્વરી, આ સંમેલનમાં એકઠા થયેલા સર્વ મુનિવરોમાં જાણે મૂર્તિમાન પંચમહાવ્રતો હોય તેવા પાંચ મુનિરત્નો મારી દૃષ્ટિએ પડેલા છે. તેઓ વીરશાસનને દીપાવનારા હોવાથી તેમના નામથી અંકિત એવા આ પાંચ રત્નો સદા સ્મરણીય રૂપે આપના કંઠ અને હૃદય પ્રદેશના પવિત્ર ભાગમાં આરોપિત કર્યા છે. ”

ચારિત્ર ધર્મના આ મધુર શબ્દો સાંભળી શાસનદેવી અત્યંત આનંદિત થઈ ગયાં, અને અંગમાં ઉમંગ લાવીને બોલ્યા—ભદ્ર, એ પાંચ રત્નોનાં પવિત્ર નામ આપી મારા શ્રવણપુરને અમૃત પાન કરાવો. ”

ચારિત્ર ધર્મ આનંદિત થઈને બોલ્યો—“ માતા, આ સમુદાયના મુખ્ય અગ્રેસર આચાર્ય શ્રીમદ્ કમલવિજયજી મહારાજ, ઉપાધ્યાજી

૩૩૪

આત્માનંદ પ્રકાશ.

શ્રીમદ્ વીરવિજયજી મહારાજ, પ્રવર્તકજી શ્રીમદ્ કાન્તિવિજયજી મહારાજ, મુનિરાજ શ્રીમદ્ હંસવિજયજી મહારાજ, અને મુનિરાજ શ્રીમદ્ વલ્લભવિજયજી મહારાજ.

આ મુખ્ય પાંચ મુનિવરો આ સંમેલનમાં રત્ન રૂપ દેખાણું છે. અને તેથી સદા સ્મરણીય રૂપે તેમના નામથી અંકિત આ પાંચ રત્નો આપના કંઠ અને હૃદયપર હાર સાથે આરોપીત કર્યાં છે. ”

આ નામો સાંભળતાંજ મહેશ્વરી આનંદ ઉદ્ભવમાં મગ્ન થઈને બોલ્યાં—“ ભદ્ર, તમારી ભાવનાને હું પૂર્ણ ધન્યવાદ આપું છું. તમે કરેલી આ યોજના મને અતિ રૂચિકર થઈ પડી છે. આ સંમેલનના મહોત્સવમાં એ પાંચ મહાત્માઓ દિવ્ય રત્નોની સમાન ઝળકી ઉઠ્યા છે. હું તેમને સદા મારા હૃદયપર ધારણ કરી રાખીશ. કારણકે, તેઓ આપણાં શ્રી વીરશાસનના પ્રભાવિક પુરૂષો છે. તેમજ તેમની આજ્ઞામાં રહેનાર તેમના સઘળા પવિત્ર શિષ્યો—આ સમુદાયના ખીજા સર્વ મુનિઓ પણ ભવિષ્યમાં તેવાજ દિવ્ય રત્નો થઈ પ્રભાવિક પુરૂષો બની તમારું સર્વદા પોષણ કરશે. તેઓ સર્વદા આવા કાર્યો કરી વીરશાસનને દીપાવો અને શ્રી વીરપ્રભુના મહાન્ ધર્મના આ ભારતવર્ષ ઉપર પ્રોઠ ઉઘોત કરો—” આ પ્રમાણે કહેતા મહેશ્વરી નીચેનું પદ્ય બોલતાં બોલતાં ત્યાંથી વિદાય થઈ ગયાં અને તરૂણ થયેલો આરિગર્ભ શ્રીમદ્ વિજયાનંદસૂરિના પરિવાર સાથે મળી ગયો.

જ્ઞાનાંભોનિધયે મહોપકૃતિજિઃ રવ્યાતાય સન્નારતે ।

શ્રીમદ્વીરજિનેશ્વાગ્વરવની સંસેવિને શ્રીજુષે ॥

પ્રેમોદ્ભાસ વિધાયિને નિજજને વિદ્યાવિનીતે વરે

સ્વસ્તિ શ્રી પરિવારયુક્ત વિજયાનંદાય સત્સૂરયે ॥ ૧ ॥

“ જ્ઞાનના સમુદ્રરૂપ, મહાન્ ઊપકારોથી ભારતવર્ષમાં પ્રખ્યાત થયેલા, શ્રી વીરપ્રભુની વાણીરૂપ વાટિકાને સેવન કરનારા, સ્વર્ગ લક્ષ્મીને સેવનારા અને વિદ્યાથી વિનિત એવા પોતાના ભક્તો ઉપર પ્રેમ કરનારા પરિવાર સહિત શ્રી વિજયાનંદસૂરિવરનું કલ્યાણ થાઓ ”

મુનિસંમેલન.

૩૩૫

મહોપકારી શ્રી વિજયાનંદસૂરીના સમુદાયે
ધર્મની પ્રગતિ માટે સમયાનુસાર ભરેલું
ઐક રતુત્ય પગલું અને તેનું કરવું
ઐર્ધતું અનુકરણ.

ભગવાન મહાવીર સ્વામીના વિદ્યમાન વખતે તેમજ ત્યારબાદ કેટલોક વખત જૈન દર્શનની જે જાહોજલાલી હતી તે ધતિ-હાસ (અંથો) દ્વારા જાણી અત્યારની છિન્ન ભિન્ન સ્થિતિ માટે કયા જૈનનું હૃદય ખિન્ન થયા સિવાય રહેશે ? કેટલાક કાળના સંયોગે, કેટલાક મત ભેદમાં બહેંચાઈ જવાને લીધે, અને છેવટે પ્રખળ પુણ્ય પ્રકૃતિવાળા મહાન પુરૂષનો અત્યારે અભાવને લઈને, અત્યારની શોચનીય સ્થિતિ છે તેમ પણ સૌ કોઈ સમજી શકે તેવું છે.

દરેક ધર્મની સમાજ ઉપર તે તે ધર્મના ગુરૂઓ અને તેમના જ્ઞાન, અને આચાર વિચારની સારી માઠી અસર થાય છે; તેમજ દરેક ધર્મ પાળનાર જૈન વર્ગની ધર્મ વ્યવહારની રીતિ નીતિ અને સુધારણા કેટલાક સંયોગો ઉપરાંત તે તે ધર્મોના આચાર્યો કે મુખ્ય પુરૂષોના આચાર વિચાર અને રહેણી કરણી ઉપર રચાયેલી હોય છે. જેવી રીતે એક બાળકના સહયુષ્કુળી માટે જેમ તેના માત પિતા જવાબદાર છે તેવી રીતે દરેક ધર્મના જન સમાજની વ્યવહાર અને ધર્મની સુધારણા કુધારણા માટે તે તે ધર્મના આચાર્યો, મુખ્ય પુરૂષો ઉપદેશકો અને ધર્મ ગુરૂઓ કેટલેક અંશે જવાબદાર ગણાય છે.

વિદ્વાન પુરૂષોથી જ્યાં આવી સ્થિતિ કહેવામાં—અનુભવવામાં આવે છે, તો પછી જ્યાં અયોગ્ય સ્થિતિ દેખાતી હોય ત્યાં

૩૩૬

આત્માનંદ પ્રકાશ.

જે ખરેખર પ્રયાસ કરવામાં આવે તો કોઈ પણ ધર્મ સમાજમાં થતો ખીગાડો અટકાવી શકાય અને કેટલોક સુધારો પણ કરી શકાય. જે કે પૂર્વની સ્થિતિ તો પ્રાપ્ત કદાચ ન કરી શકીએ, પરંતુ દેશકાળ અનુસરીને જેટલે અંશે ફાયદો કરી શકીએ તેટલો પ્રયત્ન સેવવો તે દરેક વ્યક્તિની પોતાની ધર્મ સુધારણા માટે અવશ્યની છે.

અમુક વ્યક્તિ જ્યારે જૈનના ત્રણે શ્રીરકાનો સંપ કરાવવા માટે લખે છે, બોલે છે, જણાવે છે, માંગે છે, ત્યારે એકજ શ્રીરકામાં એક ગુરૂના શિષ્યોમાં તેમજ એક સમાજના એકજ શ્રીરકામાં શ્રાવકોમાં અંદરઅંદર એક બીજાની માન હાની કરવા, છીદ્રો, ખોળવા ગમે તેવું અણુછાજતું બોલવું, લખવું અને કષાયની વૃદ્ધિ કરી ધર્મને કંદ્રાડી સ્થિતિમાં મૂકી જૈનેતરોની દૃષ્ટિમાં જૈન દર્શનને હલકું પાડવા જેવું બને છે, અને ધર્મને અને તેના અંગોને અનેક નુકસાનો થતાં અનેક આત્માઓ તે કલેશ કષાયના ભાગી થતા દુર્ગતિના ભાજન બનતા જાય છે, જે શોચનીય છે.

આ બધું બનવાનું કારણ મુનિઓમાં કે શ્રાવકોમાં કોઈ એક મુજબ નાયક તરિકે નથી તેમ અથવા કોઈ એક વ્યક્તિની સત્તા ઉક્ત બને સમુદાયો ઉપર ધર્મના ફરમાન મુજબ અમલ ચલાવનારી નથી તેમ દેખાય તો તેથી સઘળા સમુદાયો સ્વતંત્ર વિહરે તેમાં નવાઈ શી ? ખેર ! હવે અત્યારે જોવાનું માત્ર એટલુંજ છે કે જે દરેક સંઘેડા કે સમુદાયના જે નાયક હાલ વિદ્યમાન હોય તેની આજ્ઞા પ્રમાણે પણ જે નીચેના મુનિઓ કે શ્રાવકો ચાલતા હોય તો પણ કેટલેક અંશે તેવી વિપરિત સ્થિતિ અટકે. પરંતુ જે તેમ ન બને તો તો પછી સમુદાયની દરેક વ્યક્તિમાં સો એ સો ટકાનું રાજ્ય ચાલતાં અંકુશ વિનાની સ્થિતિ થતાં સમુદાયોમાં પ્રાચે ધીમે ધીમે આચાર શિથિલતા વધતાં અંદર અંદર કલેશ થતાં ને જૈન સમાજમાં તે કલેશ પ્રસરતા ધર્મની છિન્ન ભિન્ન સ્થિતિ થાય તેમાં નવાઈ શી ? પોતાના સમુદાય ના એક સૌથી મોટા અધ્યક્ષની આજ્ઞા હેઠલ તે સમુદાયના મુનિ યા તેને માન આપનારા શ્રાવક રહે અને શાસ્ત્રાજ્ઞા અને દેશકાલ પ્રમાણે મુકરર

ધર્મની પ્રગતિ માટે ભરાયેલું સ્તુત્ય પગલું.

૩૩૭

કરવામાં આવેલા નિયમો પ્રમાણે જો વર્તવામાં આવે તો, જૈનધર્મની ઉન્નતિપણું, જ્ઞાનની વૃદ્ધિ, આચરણમાં ઉચ્ચ ઉશ્ચતા અને દેશ-કાળને લઈને કદાચ કોઈ બહી પેઠી હોય તો તે દૂર થઈ જૈન ધર્મનું ચડીયાતું પણું જે આપણે જોવા માગીએ છીએ તે સહેજે થયા સિવાય રહે નહિ.

એક સમય આગળ એવો પણ હતો કે મુનિ વર્ગ કે શ્રાવક વર્ગ પોતાના કેટલાક નિયમો-ધોરણો કેટલાક સંયોગને લઈને ગુપ્ત રાખતા, તે વખતે તે પણ કામનું હતું હવે સમય બદલાણો છે, સમાજના વિચાર રૂચી અને તેને શું ગમે છે, તેને દ્રવ્ય, ક્ષેત્ર, કાળ, ભાવ રૂપી ધર્મ રાજ્ય નીતિથી વિચારી કેટલાક ધારા ધોરણો નક્કી કરી જાહેરમાં લાવવા જોઈએ અને તેમાં ભક્ષામણુ-સૂચના સર્વેને કરવાનો હુક હોઈને, જે જે સૂચના-અભિપ્રાયો કોઈ પણ વ્યક્તિ આપે તે તે સમાજે ધ્યાનમાં લેવા જોઈએ તેવો પણ વખત આવી લાગેલો છે; છતાં કેટલીક વખત તેવા કાર્ય પ્રસંગે તેવી સૂચના કરનાર, મત આપનારને વખોડી કાઢવાના, તેના ઉપર ધ્યાન નહીં આપવાના, તેના ઉપર ઈર્ષ્યા કરવાના અને છેવટે જોર હુકમીના અનેક દાખલા સાંભળવામાં, જાણવામાં, વાંચવામાં આવે છે જેને લઈને તેનું પરિણામ ધર્મને હાનિ કરનારું અને તે સમુદાયના આગેવાન વહીલો પ્રત્યે ભવિષ્યમાં અણગમો ઉત્પન્ન કરનારું થઈ પડે છે. વિગેરે ઉપરની તમામ હકીકતો પૂજ્યપાદ સ્વર્ગવાસી વિજયાનંદ સૂરિ [આત્મારામજી] મહારાજના સમુદાયના સાધુઓનાં ધ્યાનમાં આવતાં પોતાના ઉક્ત સ્વર્ગવાસી ગુરૂના પગલે ચાલનારાઓ, તેમની શિક્ષા ધારણ કરનારા તે મુનિરાજોએ દ્રવ્ય, ક્ષેત્ર, કાલ, ભાવને માન આપી, જમાનાને યોગ્ય, લોકરૂચી જાણી માન આપી ભવિષ્યમાં પોતાના સમુદાયમાં કોઈ પણ બહીનો ચેપ લાગી કલેશ કં-કાસ થતાં ધર્મની અવનતિનું કારણ તે સમુદાય કે તેના મુનીઓ ન બને તેમજ અત્યારે પણ કોઈ નુકસાન કારક હવા સમુદાયમાં લાગી હોય તો તે દૂર થાય, ભવિષ્યમાં પોતાના સમુદાયમાં આચાર વિચારની શિથિલતા ન થાય, સમુદાયમાં આજ્ઞાકારીત્વ ન ઘટે, મુનિઓમાં જ્ઞાન વૃદ્ધિ થાય, આચારની ઉત્કૃષ્ટતા થાય, જૈન ધર્મની વૃદ્ધિ સાથે જૈનેતર

પ્રજા જૈન થાય, પોતાના ચારિત્રનું રક્ષણ થાય અને પોતાના ઉક્ત સ્વર્ગવાસી ગુરુરાજની ઉજ્જવલ કારકિર્દિમાં વૃદ્ધિ થતાં ગુરુ ભક્ત થવાય વિગેરે કારણોને લઈને ખરેખરા કટાકટીના પ્રસંગે જ્યારે દરેક મુનિઓનું સંમેલન કરવું અશક્ય છે એમ લાગ્યું ત્યારે પોતાના સમુદાયનું સંમેલન કરવાનો વિચાર થતાં ગયા જેઠ વદી ૧૩-૧૪ તા. ૧૩-૧૪-૬-૧૬૧૨ ગુરુવાર શુક્રવારના રોજ વડોદરા મુકામે એક સંમેલન આચાર્ય મહારાજ શ્રી વિજયકમળસૂરિના અધ્યક્ષ પણા નીચે કરવામાં આવ્યું હતું. આ સંમેલન માટે પ્રથમ ઠાઠવામાં આવેલ આમંત્રણ પત્રિકા મુજબ વડોદરા મુકામે ઉપરની તારીખ સુધીમાં પહોંચી શકે તેટલા તમામ મુનિ મહારાજાઓ (જે પર ની સંખ્યામાં હતા તેઓ) એ વિહારમાં ઘણાજ પરિશ્રમ બેઠી ઉક્ત સ્થળે સંમેલનમાં હાજરી આપી હતી અને જેઓ પહોંચી શકે તેવું નહોતું તેઓ એ લખીતવાર સંમતિ મોકલી આપી હતી.

આ મુનિ સંમેલને જે કરાવો કર્યા છે તે જાહેરમાં આવ્યા છે. આ સંમેલનના વયોવૃદ્ધ અને શાંત મૂર્તિ ઉક્ત આચાર્ય મહારાજનું પ્રથમ તેમજ છેવટના યાને ભાષણો કે જે આ અંકમાં પાછલ આપવામાં આવેલ છે, તે વાંચવાથી એટલો તો સેહજ ખ્યાલ થાય છે કે ધર્મની ઉન્નતિ, માટે મુનિના ઉચ્ચ આચાર માટે અને તેમની ઉન્નતિ માટે જે વખતે જે કાર્ય કરવું જોઈએ-થવું જોઈએ તે વખતે તે કાર્યને માટે આ મુનિ સમુદાયે અને તેના આગેવાનોએ જે તક હાથમાં લીધી છે, તેને લઈને તેઓશ્રીને સમગ્ર જૈનસમાજે એક અવાજે ધન્યવાદ આપવા જેવું હોઈને અન્ય મુનિ સમુદાયને અને શ્રાવક સમુદાયને વિચારણીય અને અનુકરણીય છે. આ મુનિ સમુદાયમાં કુલ મુનિવર દર જેટલીમોટી સંખ્યા હોવા છતાં તેઓમાં પોતાના ગુરુવડીલ અને અધ્યક્ષ મુનિઓ પ્રત્યે આજ્ઞાકારિત્વ, સરખા અને નીચેના મુનિઓ પ્રત્યે નમ્રતા અને આખા સમુદાયમાં સંપ અને ઐક્યતા આ સંમેલનથી જૈનસમાજને અરે તેથી આગળ વધીને કહો તો જન સમાજમાં તેઓએ એવી દેખાડી આપી છે કે ધર્મની ઉન્નતિ ઈચ્છના-

ધર્મની પ્રગતિ માટે ભરાયેલું સ્તુત્ય પગલું.

૩૩૬

રા અને ધર્મની લાગણીવાળાઓ અને ન્યાયદષ્ટિથી જ્ઞાનારાઓને અપરિમિત હર્ષ પ્રાપ્ત થયા સિવાય રહેશે નહીં. જેને માટે મુંબઈ સમાચાર, સાંજવર્તમાન, જૈન, શીયાળવિજય, હિંદુવિજય, પ્રભાતધુ, હિંદુજૈન વિગેરે પેપરોએ લખેલ લીડીંગ આર્ટીકલોથી જાણ શકાય તેવું છે, તેમાંથી કેટલાક અભિપ્રાયો પણ આ અંકમાં પાછળ આપવામાં આવ્યા છે. ભલે કદાચ કોઈ આ ઉત્તમ કાર્યની ગણના નહીં કરે, પણ સામાન્ય સમજવાળા અને દીર્ઘ દષ્ટિ પુરૂષો આ સંમેલનને, તેમાં થયેલ કાર્યોને, તેમના સંપર્ક અંકત્વતા અને આજ્ઞાકારીપણાને વખાણ્યા સિવાય રહેશે નહિ; અમે તો આગળ વધીને એટલે સુધી કહીએ છીએ કે કદાચ આવા ઉત્તમ કાર્યનું અનુકરણ આજે નહીં તો ભવિષ્યમાં પણ પોતાની, પોતાની સમાજ-સમુદાય કે ધર્મની ઉન્નતિ ઇચ્છનારી વ્યક્તિઓ કાંતો હાલ સમજીને, કે પછી ભવિતવ્યતાને યોગે કે ભવિષ્યમાં જમાનાને માન આપીને પણ ઉક્ત કાર્યનું આ રીતે કે બીજી રીતે અનુકરણ કર્યા સિવાય રહેશે નહિ. હવે આપણે આ સંમેલનમાં થયેલ કાર્યના સંબંધમાં કંઈ કહીએ.

પ્રથમ આ સંમેલન મેળવવાનો હેતુ વિદ્વદ્ગત મુનિરાજ શ્રી વલ્લભવિજયજી મહારાજે ઘણીજ વિદ્રતા ભરેલી વાણીથી કહી બતાવ્યો હતો. જે ખાસ વાંચવા લાયક છે. (જે આ અંકમાં પાછળ આપવામાં આવેલ છે.)

આચાર્ય શ્રી કમળવિજયજી મહારાજે પોતાના વિદ્રતા ભર્યા ભાષણમાં ટીકા કરતાં જણાવ્યું કે “ જ્યારે તમામ મુનિઓનું સંમેલન મળવું અશક્ય લાગે છે. ત્યારે એકજ સમુદાયનું સંમેલન ભરવામાં આવ્યું છે. આપણું એટલે સાધુઓનું કર્તવ્ય જૈન ધર્મના તત્ત્વોનો બહોળો ફેલાવો જેમ અને તેમ કરી શ્રી મહાવીર સ્વામીએ દુનિયાના આત્મીક ઉદ્ધારનાં જે સાધનો બતાવ્યાં છે, તે લોકોને સમજાવવાનું છે. આ જમાનો ખૂંડત મંડત યા સખ્ત ભાષાનો ઊપયોગ કરવાનો નથી, પરંતુ ખરા તત્ત્વો સમજાવવાના છે. જે આપણામાં શકિત હોય તો જૈનેત્તર લોકોમાં આપણા બહોળા તત્ત્વોનો ફેલાવો આપણે કરી શકીએ, તેને માટે ઇંગ્રેજી કેળવણીની પણ આપણે જરૂર છે, તો તે તરફ પણ તમો ધ્યાન આપશો. ” વિગેરે શબ્દો જૈન ધર્મ

ની ઉન્નતિ અને પ્રગતિ માટે બસ છે. પોતાના ધર્મનું એકલાનું નહીં પણ અન્ય દર્શનનું એટલે કે તમામ ધર્મોનું રહસ્ય જાણી અને પોતાના જૈન દર્શનના સિદ્ધાંત કેવા ઊંચા યાને ચડીયાતા છે, તેમજ સર્વ માન્ય છે. તે વ્યવહારી રીતે જૈનેત્તર ધર્મોને દેખાડી આપવા પુરતું જ્ઞાન અને અભ્યાસની જરૂર હોય છે, જેથી તેવું જ્ઞાન અને તેવો અભ્યાસ કરવા માટે અત્યારે ઇંગ્રેજ કેળવણીની ખાસ જરૂરીયાત આપી અને જૈન મુનિઓમાં તેને યોગ્ય સ્થાન આપવાની તેમજ ખંડન મંડન અને સપ્ત લાષા નહીં વાપરતાં ખરા તત્ત્વ સમજાવવાની આ સંમેલનાના પૂજ્ય પ્રમુખ સાહેબે કરેલી હિમાયત જૈન મુનિ મંડળ અને જૈન સમાજમાં તેમજ સકલ જન સમાજમાં જૈન ધર્મના ઊંચા પણા માટે ઊંચી છાપ બેસાડનારી થઈ પડ્યા વિના રહેશે નહીં.

જે જે વખતે જે જે જાતનો જમાનો ચાલતો હોય છે તે તે વખતે જમાનાને શું જરૂરીયાત છે, લોકોને શું ગમે છે, ધર્મની પ્રગતિ અને ઉન્નતિના કયા ઉપાયો યોગ્ય છે તેનો દ્રવ્ય, ક્ષેત્ર, કાલ, લાવથી વિચાર કરી કોઈપણ વ્યક્તિ તે પ્રમાણે કાર્ય કરે; સંકુચિત વૃત્તિ છોડી ઉદાર વૃત્તિ બતાવે તો તે ધર્મની પ્રગતિ થવા સિવાય કદી રહેજ નહિં. આવું આ સમુદાયના અધ્યક્ષ મુનિઓના હૃદયમાં આવેલું હોવું જ જોઈએ અને તેથીજ આ સંમેલનના મુખ્ય પૂજ્ય નાયકના હૃદયના તે ઉદ્દગારો જૈન ધર્મ પ્રગતિ માટે પોતાના લેખીત લાષણમાં બહાર પ્રગટ થયા છે.

હવે આપણે ચોવશી ઠરાવોનું ટુંકું દીગ્દર્શન કરીએ.

આ ઠરાવો પૈકી કેટલાક મુનિ ધર્મના ખાસ આચાર સંબંધી છે. કેટલેક સ્થળે મુનિમહારાજોના ખાસ વગર ઉપકારના કારણે એક કરતાં વધારે ચોમાસાં થતા, તેમજ લાંબી મુદત સુધી એક સ્થળે રહેતા તેમજ નાના મોટા શેહેરમાં દરેક સ્થળમાં વિહાર નહીં થતા તે તે સ્થળોએ અરસપરસ રાગનું બંધન વધે, પરિણામે અણગમો કલેશ થતાં મુનિપણાની ઓછી કિંમત વગેરે થાય, અને તે સિવાય ઘણા ગામો મુનિ વગર રહેતાં હોવાથી તે સ્થળે ધર્મની શ્રદ્ધા ઓછી થતાં ત્યાં વસનારા જૈન બંધુઓ જૈન ધર્મ

ધર્મની પ્રગતિ માટે ભરાયેલું સ્તુત્ય પગલું.

૩૪૧

છોડી દે એવા પ્રસંગો અને તેવું આ મુનિ મંડળને જણાયેલ હોય તેથી પાણી પહેલાં પાળ્યાંધવા માટે પોતાના મુનિમંડળ માટે કરેલ ઠરાવ પહેલો, બીજાઉપરની બીના વિગેરેને લઈને અતી મહત્વનો છે. વધારામાં તે બાબતમાં આચાર્ય મહારાજની આજ્ઞા પ્રમાણે દરેક મુનિરાજને વર્તવાનો કરેલા સર્વાનુમતે આ અને બીજા ઠરાવો આખા મંડળને વડિલોની આજ્ઞા કારીપણું અને વિનયપણું બતાવવા માટે બસ છે.

આ સંમેલને કરેલ ત્રીજા ઠરાવ મુનિએ એકલ વિહારી થવું નહિં તે મુનિઓના ચારિત્રનું ખાસ રક્ષણ કરવા માટેનો છે. એકલ વિહારી થવાથી નિરંકુશીપણું થતાં વખતે ચારિત્રને દુઃષણ લાગવાના અનેક પ્રસંગો બને છે જેથી તે સ્તુતિપાત્ર છે.

ચોથો ઠરાવ પોતાના સમુદાયમાં અરસપરસ મુનિઓમાં સુલેહ જળવાઈ રહે અને કોઈ વખત કોઈના અવર્ણવાદ પોતાની નીચેના મુનિઓમાં બોલવાનો પ્રસંગ ન આવતાં શાંત રીતે ચારિત્રનું પાલન થઈ શકે તેને માટે છે.

પાંચમો ઠરાવ એક વખત દિક્ષા લઈ છોડી દેનારને ફરી દિક્ષા આચાર્ય મહારાજની આજ્ઞા સિવાય નહિં આપવાનો છે, જે સમુદાયની ઉબ્બલ કીર્તિમાં વધારો થવા સાથે દિક્ષા ફરી લેનારની ખરેખરી કસોટી કરવા માટે છે જે સ્તુત્ય છે.

છઠ્ઠો ઠરાવ જૈન સમાજને ખાસ લાલ કરનાર છે. હિંદુસ્તાનના દરેક નાના મોટા શહેરમાં વિહાર થવાથી જૈન દર્શનના અનુયાયિનો ધર્મોપદેશનો લાલ થવા સાથે જૈન ધર્મમાંથી ન્યુત થયેલાને જૈન ધર્મમાં દૃઢ કરવા તેમજ જૈનેતરને પણ ઉપદેશ આપી જૈન બનાવવા માટે જૈન શાસનની ખાશ ઉન્નતિ અને પ્રગતિ કરનારો છે, અને વધારામાં ગામેગામે મુનિઓનો વિહાર થવાથી રાગનું બંધન ઓછું થતાં, મુનિના આચાર વિચાર ઉચ્ચ રહેતા, ચારિત્ર સુખે કરીને પાળતા, અનેક આત્માઓની ઉપર ધર્મ બોધ કરી ઉપકાર કરવાનો વખત આવે છે જેથી તે સ્તુત્ય છે.

ઠરાવ સાતમો, આઠમો, નવમો, દશમો, અગીઆરમો, બારમો, સત્તરમો, અઠારમો અને યોગાણીશમો આ ઠરાવો સંમેલનના અધ્યક્ષ સાહેબથી મુકાયેલા છે. કપડાંઓ અન્ય પાસે નહીં ધોવરાવવા, વિહારમાં પોતાના ઉપકરણો ગૃહસ્થ કે મનુર પાસે નહિં ઉપડાવવા, આ સમુદાયના તમામ મુનિઓએ ચક્ષુ આદિ રોગના કારણ સિવાય લોચ ઠરાવવો, કપડા અપાસરામાં નહિં ંહારવાનો, ચતુર્દશીએ ઉપવાસ કરવાનો, દરેક સાધુઓએ ૧૦૦) શ્લોકનું દરરોજ અધ્યયન કરવાને લગતા ઠરાવો છે, જેમાં કેટલાએક રિવાજ પસંદ કરવા લાયક નહોતા તે પ્રત્યે આ મંડલે નાપસંદગી બતાવી છે તે સ્તુત્ય છે. વળી તે સાથે ઉંચી કીંમતના કપડા (ધાબળી વિગેરે) અને સુંદર ફેમવાળા ચશ્મા વિગેરેનો ઉપયોગ બીલકુલ નહીં કરવાનો ઠરાવ પણ ઘણોજ પસંદ કરવા લાયક છે. સંસાર ત્યાગ કર્યા પછી જે વૈભવની જરૂર નથી અને તેને લઇને કેઈ શ્રાવક વ્યક્તિને ભાર રૂપ થઇ પડવું ન પડે એ બતાવનારા અને પરિશ્રદ્ધ ત્યાગીપણું દેખાડનારા છે. તેમજ દશમો અને અગીઆરમો ઠરાવ તપસ્યા, ઈન્દ્રિય દમન અને જ્ઞાન ધ્યાનને પુષ્ટી આપનારો-વધારનારો જે મુનિ ધર્મ માટે ખાસ ઉપયોગી છે.

તેરમો ઠરાવ જૈનેત્તર પ્રજાને બહાર ઉપદેશ આપવાનો તેમજ હરેક વ્યાખ્યાન જૈન કે જૈનેત્તર ગમે તેનું હોય ત્યાં દ્રવ્ય, ક્ષેત્ર, કાલ, ભાવાદિ અનુકુળતાએ વડિલની આજ્ઞા મુજબ ચારિત્રને બાદ ન આવે તે રીતે જવાને મુકેલી છુટ, આ મુનિ સમુદાયે જમાનાને અને લોકરૂચીને માન આપી સમયસુચકતા વાપરી જૈન ધર્મનો બહોળો ફેલાવો કરવાના હેતુથી કરેલો જણાય છે. જૈન ધર્મની પ્રગતિ આવી મુનિપણાની છુટ થતાં ભવિષ્યમાં થશે, એટલુંજ નહિં પણ જૈન ધર્મ પાળનારાઓની સંખ્યા જે દિન પ્રતિદિન ઘટતી જાય છે, તે વધવા સાથે જૈનેત્તર પ્રજા પણ જૈન થશે એ નિઃસંદેહ છે. જૈન ધર્મ જે ઉદાર વૃત્તિનો છે અને સંકુચીત વૃત્તિવાળો નથી તે આ મુનિમંડળે આ ઠરાવ કરી બતાવી આપ્યું છે. આ ઠરાવનો ભવિષ્યમાં અમલ થતાં જૈન દર્શનનો વિશેષ બહોળા પ્રમાણમાં ફેલાવો થશે તે તેનો ચોક્કસ પુરાવો છે.

ધર્મની પ્રગતિ માટે ભરાયેલું સ્તુત્ય પગલું.

૩૪૩

ઐહમો ઠરાવ પત્ર વ્યવહાર સંબંધીનો છે; જેમાં ખાસ કારણેજ પત્ર વ્યવહાર કરવો પડેતો સાથે જે વડિલ મુનિ હોય તેજ કરે તેમની મારફતેજ સમાચાર આવે જાય. આવો કરેલો ઠરાવ સાધુઓને પોતાના જ્ઞાન ધ્યાનમાં જે વખત ગાળવાનો છે તે ખાલી પત્ર વ્યવહારમાં ન કાઢવા માટે છે, અને વધારામાં અંકુશપણું અને ભવિષ્યમાં રાગ દશાનો કે મમત્વનો ચેપ ન લાગે તે અટકાવવા માટે છે જે ચોખ્ખું છે.

પંદરમો ઠરાવ સર્વ માન્ય અને સાધુ ધર્મને શોભા રૂપ છે. જીવદયા વગેરે ધાર્મિક કૃત્યકરનાર જૈન કે જેનેત્તર ગમે તે હોય તો તેમને યથાશક્તિ મદદ આપવાનો છે જેને લઈને તેવા કાર્યો કરનારને ઉત્તેજન મળતાં અને ધાર્મિક કાર્યો થતાં જેનેત્તર દર્શનમાં જૈન ધર્મની ઉદ્ધાર વૃત્તિ અને ધર્મશુદ્ધિ માટે ઉચ્ચપણું સુચવનારો છે.

સોળમો ઠરાવ—હાલમાં લાલન શીવજીના કહેવાતા ઝગડાના અંગે અમદાવાદના રહેનાર શા. મેહાનલાલ લલ્લુ નામના જૈન નામ ધરાવનારની સહીથી નીકળેલા ગદીચ હેન્ડળીલોમાં આ સમુદાયના સ્વર્ગવાસી મહોપકારી આત્મારામજી મહારાજ અને પ્રવર્તકજી મહારાજ શ્રી કાન્તિવિજયજી અને મુનિરાજ શ્રી વલ્લભવિજયજી મહારાજને નહિં છાજતી ગાળો અને અણુઘટતા હુમલા જે કરેલા હતા જે કે જૈન ધર્મ પાળનાર તો શું પણ જેનેત્તર પણ વાંચી સાંભળી સહન કરી શકે નહિં તેવા ગદીચ હેન્ડળીલો ત્રણ ત્રણ વખત કાઢ્યાં અને તેને લઈને પંજાબ વગેરે સ્થળોના જૈનો એટલા બધા ઉસ્કેરાઈ ગયેલા હતા કે જેને મહારાજ પ્રવર્તકજી શ્રી કાન્તિવિજયજી મહારાજ અને વિદ્વદ્ગુરુ શ્રી વલ્લભવિજયજી મહારાજે શાંત કરી કલેશ ન વધવા દીધો અને પોતે તે પરિસહ સહન કરી શાંત રહી ખરેખર મુનિ ધર્મને દીપાવ્યો છે, અને જૈન સમાજને મુનિપણી અને શાંતિની કીર્મત કરી બતાવી છે. તેને લઈને આ સમુદાયે તેમની જે અનુમોદના કરેલી છે જે સ્તુત્ય છે. ભવિષ્યમાં તેવો કોઈપણ પ્રસંગ કોઈપણ મુનિને આવેતો તેવીજ શાંતતા સમ્ભાવકરેલી સૂચના પણ મુનિ ધર્મની અપરિમિત કીર્મત કરવા જેવું છે.

૩૪૪

આત્માનંદ પ્રકાશ.

આવીજ રીતે આવા કોઈ પણ પ્રસંગે દરેક મુનિ મહારાજાઓ શમતા રાખે શાંતતા પકડે અને તેવોજ ઉપદેશ આપેતો લવિષ્યમાં જૈન સમાજને કેટલો લાલ થાય અને તેવી શાંતતા રહેતા કલેશ અટકવા સાથે જૈન ધર્મની ઇતર ધર્મમાં થતી હેલના, શાસન નિંદા અટકે તે નિઃસંદેહ છે.

સતરમો ઠરાવ—નવા દિક્ષિત મુનિને વ્યાકરણ શીખવતા પહેલા પ્રકરણુદિનું જ્ઞાન અને મુનિ આચારનું જ્ઞાન આપવાનો કરેલ ઠરાવ મુનિ ધર્મ માટે યોગ્ય છે. જે જ્ઞાન પ્રથમ થતાં, ચારિત્ર પાળવા માં યુષ્ઠિ મળતા, મુનિ આચારાદિમાં કોઈ પણ જાતનો દોષ થવાનો સંભવ નથી જેથી તે મુનિ ધર્મના પ્રથમ સોપાન તરિકે સ્તુત્ય છે.

દિક્ષા આપવાના સંબંધમાં કરેલ ઠરાવ વીશમો તથા ત્રેવીશમો ખરેખરી રીતે દેશ કાળને અનુસરીને જૈન ધર્મની થતી અવનતિ અટકાવવા માટેજ છે. શિષ્યની એક માસની પરિક્ષા કરવામાં લવિષ્યમાં ચારિત્ર પાળનાર નીકળશે કે નહીં અથવા દિક્ષાને યોગ્ય છે કે નહીં તે માલમ પડે છે, અને દિક્ષા લેવા આવનારના માત, પીતા, વડીલ વાલી જે કોઈ હોય તેને રજીષ્ટર કાગળથી ખબર આપવાનો ઠરાવ, તથા તે દિક્ષા લેનારને હાથે તે વખતે તે પત્ર તેના વાલી ઉપર મોકલવાનો કરેલ રીવાજ સ્તુત્ય છે. તેની સાથે તેવીશમો ઠરાવ પણ ઉપયોગી હોઈને જૈન શાસનની મહત્વતા વધારનારો છે. પરવાનગી વગર દિક્ષા ન આપવી એ ઠરાવ આખી જૈન સમાજને શાંતિ કરનારો છે. હાલમાં આપણે ઘણે સ્થળે સાંભળીએ છીએ કે ફલાણું ભાગી ગયો, તેના કોઈ કુટુંબીએ દીક્ષા નહીં આપવા નોટીસ છપાવી મુનિને નોટીસ આપી, મુનિ ઉપર ફરીયાદ કરે છે, અને તેમથતાં શ્રાવકોના જે હજારો રૂપિયા કોર્ટ રસ્તે ગેરવાજબી ખર્ચાય, મુનિ નિંદા અને શાસન હેલના થવાનો વખત આવે, તેમજ તેવી રીતે દીક્ષા દેવાના લોભે કરવી પડતી અનેક અટપટો આપણે હાલ માં, સાંભળીએ-વાંચીએ છીએ, જૈન દર્શનની અત્ય કોમમાં થતી નિંદા સાંભળીએ છીએ, તેમજ મુશ્કેલીમાં પણ સધુઓને આવવાનો

ધર્મની પ્રગતિ માટે ભરાયેલું સ્તુત્ય પગલું.

૩૪૫

કહાચ પ્રસંગ આવે, તેથી તેવા કાર્યમાં ખટપટમાં નહિ ઉતરવાને માટે કરેલ સખ્ત ઠરાવ સૌ કરતાં દેશકાલને વધારે લાભદાયી અને અગત્યનો છે. જેથી તેના ઉપર આ બે ઠરાવો કરી આ સંમેલને તાણુ માર્યું છે અને જૈન દર્શનની હેલના અને મુનિ નિંદા થતી અટકાવી છે.

સર્વથી અગત્યનો ઠરાવ એકવીશમો છે અને તે ધ્યાન ખેંચનારો છે. સાધુઓમાં પરસ્પર સંપ વધારવાને, ભવિષ્યમાં કાંઈ પણ કલેશ નહીં થવા દેવાને, કોઈ પણ જાતના ઝગડામાં તે પછી સાધુ સાધુના યા શ્રાવકોના અંદર અંદરના ટંટા બપોડામાં આ સમુદાયના કોઈ પણ સાધુ મહારાજે નહિ દાખલ થવાને કરેલ ઠરાવ સ્તુત્ય છે. કારણ કે ભવિષ્યમાં સમાજમાં થતા કલેશને અટકાવવાનો ખાસ માર્ગ આ સમુદાયે ગ્રહણ કર્યો છે તે અન્યને અનુકરણીય છે.

બાવીશમો ઠરાવ સાધુઓમાં અને આગળ વધતા એકજ ગુરૂના પરિવારમાં જોઈએ તેવો સંપ દેખાતો નથી આવી સ્થિતિ મુનિયોની જોઈ આ સમુદાય પોતાની અતી દિલગીરી જાહેર કરે છે અને વધારામાં આ સમુદાયના સાધુઓએ તેવો કુસંપ બીજામાં જો હોય તો તે દૂર થાય તેવા ઇલાજો લેવાને લગતો છે.

આ સમુદાયના મુનિમાં એકયતા અને સંપ કેટલો અને કેવો સરસ છે તે આ સંમેલનથી જૈન સમાજ જોઈ શકી છે અને આનંદ પામી છે એટલુંજ નહી, પરંતુ અન્ય પેપરોએ પણ પોતાનો હર્ષ બતાવ્યો છે. સમુદાયે અન્ય મુનિઓ અને મુનિ સમુદાય માટે સંપ વૃદ્ધિ માટે પોતાની શક્તિનો ઉપયોગ કરવા જે ઠરાવ કર્યો છે તે મુનિ પણા ઉપર, ચારિત્ર ધર્મ ઉપર જૈન સાશનની ઉન્નતિ ઉપર કેટલો પ્રેમ છે તે બતાવી આપે છે. એક મનુષ્ય જેમ સારો હોય તો બીજાને સારા કરવા ધારણાં રાખે છે તેમ પોતાના કોઈ પણ મુનિ માટે કરૂણા રાખી પોતાની જેવા બનાવવા તેમજ પોતાના સમુદાયમાં જે સંપ છે તેવો સર્વ સ્થળે જોવા ઇચ્છે છે. તેને લઈનેજ અન્યમાં કુસંપ હોયતો તે દૂર કરવા પ્રયત્ન કરવો આવી રીતે કરેલ બાવીસમો ઠરાવ તેજ

૩૪૬

આત્માનંદ પ્રકાશ.

સમુદાયનું ઉદ્ધાર અને નિખાલસ અંતઃકરણ અતાવે છે તેટલુંજ નાહું પણ સર્વ સ્થળે શાંતિ અને જૈન ધર્મની ઉન્નતિ જોવા ધન્ય છે.

છેલ્લો ઠરાવ આપણા નામદાર માયાળુ શહેનશાહના પંચમ જ્યોર્જના રાજ્યની શીતળ છાયામાં વઢોરા કે જ્યાં શ્રીમાન કૃપાળુ નામદાર શ્રીમંત સરકાર શીયાળુરાવ ગાયકવાડ સરકાર ખીરાજે છે, તેમના નેક રાજ્યમાં આવા અનેક ધર્મની ઉન્નતિના કાર્યો નિર્વિઘ્ને પાર પાડો અને તેમના રાજ્યમાં બલકે આખી દુનિયામાં શાંતિ પ્રસરે તેવી પ્રાર્થના કરી આ સમુદાયના આ મુનિ મહારાજઓ—આ મહાત્માઓ આશીર્વાદ આપે છે. જે રાજ્યમાં આવાયોગીઓ—ત્યાગીઓ—મહાત્માઓ વસેછે, આવા કાર્યો કરેછે અને છેવટે આવી પરમાત્માની પ્રાર્થના કરી આશીર્વાદ આપે છે તે રાજ્યોની, રાજ્યોની સુલેહ, તેમજ શાંતિ અને આબાદીમાં ભવિષ્યમાં વધારો થાય તેમાં નવાઈ શું ? ખરેખર આવા ધાર્મિક કાર્યો જે સ્થળમાં થાય તે સ્થળ પણ ભાગ્ય શાળી ગણાય છે.

ખરેખર ભાગ્યશાળી તે શ્રી વડોદરાનો જૈનસંઘ ખરેખર છે. પૂર્વ પૂણ્યના ઉદયને લઈનેજ મુનિ મહારાજઓના જૈન ધર્મની ઉન્નતિ માટે આવા સંમેલન થાય છે. વડોદરાના શ્રીસંઘે મુનિઓની વૈયાવચ્ચ તેમજ તેમના દર્શન અર્થે બહાર ગામથી આવનાર હજારો જૈનોની જે સરભરા કરી સ્વામી વાત્સલ્ય પ્રાપ્ત કર્યું છે તેને માટે તેમને ધન્ય વાદ ઘટે છે અને તે અનુકરણીય છે. આ મુનિ સમુદાયે આવી રીતે સાધુ શ્રાવક અને જૈન દર્શનની પ્રગતિ સંબંધેના વિચારો જે ઠરાવ રૂપે કરેલ છે, તે દરેક દરેક જૈને વાંચવા વિચારવા અને અનુકરણ કરવા લાયક છે. સાધુ સુધારણા જેમ દેશ કાલને અનુસરીને આવા ઠરાવોથી થશે એમ ખાત્રી થાય છે તેમ શ્રાવક સુધારણા પણ હવે થવાની જરૂર છે. જેથી સંકુચિત વૃત્તિને બદલે ઉદાર વૃત્તિ કરવાની દેશ કાળને લઈને જૈન ધર્મની ઉન્નતિ માટે અને વ્યક્તિઓને ખાશ જરૂરની છે.

હવે મુનિમહારાજો જેમ સમય ઓળખવા લાગ્યા છે જે માત

ધર્મની પ્રગતિ માટે ભરાયેલું સ્તુત્ય પગલું.

૩૪૭

આ સંમેલનથી સિદ્ધ થાય છે, તેમ વહાલા જૈન બંધુઓ ! હવે સમ-
ય ઓળખો ? આપણે જમાનાને અને આપણી આધુનિક સ્થિતિને
ઓળખી સમાજ સુધારણા જેમ નથી કરતા તેમ પોતાના આત્માનું ક-
પણ નથી કરતા જે શોચનીય છે. આયુષ્ય થોડું છતાં ધર્મ વૃદ્ધિ, સ્વકલ્યાણ
ણ, સમાજ હિત કરવાને બદલે આમને આમ ટંટા ફીસાદ કલેશ-
કંકાશ, માનહાની, અસુચાવૃત્તિ-દ્વેષ-કષાય કરી કાલ બ્યય કરી નાખી
એ છીએ જેથી હવે જમાનાને ઓળખો ? પોતાની વ્યવહાર અને ધ-
ર્મની સ્થિતિને ઓળખો ? તમારું—જૈન સમાજનું શ્રેય શેમાં છે તે
તપાસો ? આ બધું કરવામાં જો કે પ્રથમ આપણા ધર્મ ગુરૂ મુનિ
મહારાજોને પ્રથમ જરૂરનું છે. જો તેઓ સમજશે, જમાનો ઓળ-
ખશે, ધર્મની હાલ સ્થિતિ શું છે તે જાણશે તો પછી કુવામાં હશે તો
અવેડામાં આવશે તે કહેવત મુજબ આપણને ધર્મ બોધ આપી સુધાર-
શે અને પારસમણી તરિકેનું નામ અને કાર્ય ખરેખરું સાર્થક થશે.

આ મુનિ સમુદાયે જમાનો, સ્થિતિને ઓળખી જાણી પોતાના
મુનિપણની અને જૈન દર્શનની પ્રગતિ માટે જે જે ઠરાવો કરેલા છે તે
તે એકી વખતે દરેક જૈનોએ (મુનિ હો કે શ્રાવક હો ગમે તે હો) તેઓ
એ માન આપી અનુકરણ કરી જેમાં જેમાં સહાય આપવી પડે તેમાં
તેમાં સહાય આપી જૈન દર્શનની ઉન્નતિ અર્થે બંને વ્યક્તિઓએ
કટીબદ્ધ થવાની જરૂર છે.

અમે પ્રાંતે પરમાત્માની પ્રાર્થના કરીએ છીએ કે ભવિષ્યમાં
મુનિ અને શ્રાવક ધર્મની ઉન્નતિ થતાં જૈન દર્શનની અતી પ્રગતિ થા-
ઓ, એટલું જણાવી આમુનિસમુદાયે કરેલા ઉત્તમ ચોવીશ ઠરાવો,
તેમજ આ સંમેલનના અધ્યક્ષશાંત મૂર્તિ શ્રી વિજયકમળસૂરિ મહારાજ
ના તેમજ વિદ્વદ્વય મુનિરાજ શ્રી વલ્લભવિજયજી મહારાજના શરૂઆ-
તના અને છેવટના અતી ઉપયોગી ખાશ વાંચવા લાયક ભાષણો જે
આ અંકમાં હવે પછી આપવામાં આવ્યા છે તે મનન પૂર્વક વાંચવા
ખાશ ભલામણ કરી વિરમીએ છીએ.

૩૪૮

આત્માનંદ પ્રકાશ.

મુનિસંમેલન.

શ્રી વડોદરા શહેરમાં મહોપકારી ન્યાયાભોનિધિ શ્રી-
મદ્ વિજયનાનંદસૂરિ (આત્મારામજી) મહારાજના
સમુદાયના મુનિરાજેતું પ્રથમ સંમેલન.

ચારિત્ર ધર્મની પ્રગતિ અને જૈન દર્શનની ઉન્નતિ માટે
સમયાનુસાર ભરવામાં આવેલું પ્રથમ પગલું.

(પ્રથમ દિવસ)

જેઠ વદી ૧૩ ગુરુવાર તા. ૧૩-૬-૧૯૧૨

પ્રથમ બેઠક સવારના ૮૧૧ થી ૧૦૧૧ સુધી.

મહોપકારી સ્વર્ગવાસી ન્યાયાભોનિધિ શ્રીમદ્ વિજયનાનંદસૂરિ
(આત્મારામજી) મહારાજના પવિત્ર નામ રૂપ કીર્તિસ્તંભથી, અને
તે મહાત્માના મહદ્ ઉપકારથી પુણ્યક્ષેત્ર બનેલું વડોદરા શહેર આજે
આનંદમય, ઉત્સવમય અને ઉદ્યોતમય થઈ રહ્યું હતું. મુનિ સુધા-
રણા અને ધર્મ પ્રગતિના માટે વિજયવંત મુનિ સંમેલન આજે વિ-
જયનાદ કરી રહેલું હતું. આજનો દિવસ આહૂત ધર્મના માર્ગના
ઉદ્દયનો હતો. સ્વર્ગવાસી ઉકત મહાત્માના પરિવારના સંમેલનનો
પ્રતાપી ભાતુ વડોદરાના સમગ્ર સંઘને પ્રકાશીત કરવા ઉદ્દિત થયો
હતો. ઉત્તમ ભાવનાને ધારણ કરનારી વડોદરાની જૈન પ્રજા મુનિમહા-
રાજાઓ, તેમજ પ્રદેશથી આવેલ સમસ્ત સંઘની સેવા કરવાને ઉત્સુક
બની હતી. સ્થાનિક અને પરસ્થાનિક શ્રાવક લોકો આજના મંગલ-
મય પ્રભાતે વેલાશર જાગૃત થઈ દેવ દર્શન પૂર્ણ વિગેરે નિત્ય કાર્યોથી
પરવારી સંમેલનના સ્થાન તરફ સાનંદ વદને આવતા હતા.

આજે પ્રથમ બેઠક સવારના ૮૧૧ થી ૧૦૧૧ સુધીની હતી
બીજી બેઠક બપોરની હતી. જેથી આઠ વાગતાની અંદર અન્ય સાધુ,

મુનિસંમેલન.

૩૪૯

સાધ્વી મહારાજાઓ અને દેશ પ્રદેશથી આવેલ શ્રાવક શ્રાવિકાઓ મળી શુભારે ૧૫૦૦ પ્રેક્ષકોએ હાજરી આપી હતી. છતાં સ્થળ સંકોચને લઈ ઘણા પ્રેક્ષકોને પાછું જવું પડ્યું હતું.

બરાબર સાડા આઠ વાગે વયો વૃદ્ધ અને શાંત મૂર્તિ શ્રીમદ્ વિજય કમલસૂરિ મહારાજ ધર્મ સમિતિ પાળતા પોતાના સમુદાયના મુનિઓ સાથે સંમેલન હોલમાં પધાર્યા; જે વખતે એકઠો થયેલ ચતુર્વિધ સંઘે ઉભા થઈ તેમની જય બોલાવી અપૂર્વ માન આપ્યું હતું. ઉક્ત મહાત્માએ અધ્યક્ષ સ્થાન એક સુંદર પાટ ઉપર લીધા બાદ તેઓશ્રીના પડખે શ્રીમદ્ ઉપાધ્યાયજી મહારાજ શ્રી વીરવિજયજી એ તેમજ ઉક્ત આચાર્ય મહારાજના ચરણ પાસે તેમના આસનથી જરા નીચી એક બીજી પાટ ઉપર પ્રવર્તકજી મહારાજ શ્રી કાંતિવિજયજી મહારાજ અને પડખે શ્રીમદ્ હંસવિજયજી મહારાજે પોતાની બેઠક લીધી હતી ત્યાર બાદ બીજા મુનિઓએ પોતાની બેઠક લીધા બાદ ઉક્ત મહાત્માની આજ્ઞાથી સંમેલનનું કાર્ય શરૂ કરવામાં આવ્યું હતું.

પ્રથમ આ સમુદાયના વિદ્વદ્ગરત્નમુનરાજ શ્રી વલ્લભવજયજી મહારાજે નીચે મુજબના શ્લોકોથી દેવ ગુરૂની સ્તુતિ રૂપ મંગલા ચરણ કર્યું હતું.

દેવ સ્તુતિ.

ત્વામવ્યયં વિભુમર્ચિત્યમસંખ્યમાદ્યં, બહ્માણમીશ્વરમનંતમનંગકેતુમ્ ॥
યોગીશ્વરં વિદિતયોગમનેકમેકં, જ્ઞાનસ્વરૂપમમલ્લં પ્રવદંતિ સંતઃ ॥
બુદ્ધસ્તમેવ વિબુધાર્ચિતબુદ્ધિબોધાત્, ત્વં શંકરોસિ જીવનત્રયશંકરત્વાત્ ॥
ધાતાસિ ધીર ? શિવમાર્ગવિધેર્વિધાનાત્, વ્યક્તં ત્વમેવ જગવન !

પુરુષોત્તમોઽસિ ॥

તુજ્યં નમસ્ત્રિજીવનાર્તિહરાય નાથ, તુજ્યં નમઃ ક્ષિતિલામલ્લ-
નૂષણાય ॥

તુજ્યં નમઃ સ્ત્રિજગતઃ પરમેશ્વરાય, તુજ્યં નમો જિન ! જવોદધિ
શોષણાય ॥

૩૫૦

આત્માનંદ પ્રકાશ.

॥ ગુરુસ્તુતિ. ॥

શ્રી જૈનાગમસાગરપ્રમથને નિર્વ્યાજ મન્યાચક્ષ્ણઃ ।

પ્રૌઢાન્માદિકુવાદિ વારણકુલ્લે ગર્વોગ્રકળીરવઃ ॥

સત્ચારિત્રધરઃ કુશાગ્ર ધિષણઃ સપ્તર્મલ્લીલાસ્પદમ્ ।

આત્મારારામ મુનિશ્વરો વિજયતે જ્ઞવામ્બુજે જ્ઞાસ્કરઃ ॥ ૧ ॥

ઉપર પ્રમાણે મંગલાચરણ થઈ રહ્યા બાદ મુનિરાજશ્રી વલ્લભવિજયજી મહારાજે ઉપોદ્ધાત કરતા સંમેલનનો હેતુ, તેનાથી થતા લાભો વિગેરે માટે એક અસરકારક સુંદર હિંદીભાષામાં છંટાદાર ભાષણ આપ્યું હતું જે નીચે પ્રમાણે હતું.

વિદ્વદ્ધર્ય મુનિરાજશ્રી વલ્લભવિજયજી મહારાજનું
ભાષણ

(ઉપોદ્ધાત)

પરમ પૂજ્ય આચાર્ય મહારાજ અને મહાશયો !

આપણે આજે અહિં એકઠા થયા છીએ તેનો શો હેતુ, તેથી શા લાભ એ પ્રશ્ન સહેજે કેટલાએકના મનમાં ઉપસ્થિત થાય ? તે જણાવતા પહેલાં અમારે કહેવું જોઈએ કે આ સંમેલન મુનિઓનું હોવાથી તેમાં મુનિઓ સિવાય બીજાઓને તેમાં કાંઈ પણ ભાગ લેવાનો હોયજ નહિ એ દેખીતું જ છે. આ સમુદાય એવો સમય શોધતો હતો કે આવું સમગ્ર મુનિઓનું સંમેલન થાય અને લવિષ્યમાં તે દ્વારા મુનિઓના ઉપદેશ સાંભળી, શ્રાવક શ્રાવિકાઓ બોધ પ્રાપ્ત કરે-જેન દર્શનને પણ લાભ પહોંચે વિગેરે તેવા અનેક લાભના કારણ માટે રાહ જોતાં ઘણા કાળ વહી ગયો પણ છેવટ તે વખત આવી લાગ્યો, કે જ્યારે સમગ્ર મુનિઓનું સંમેલન થવું અશક્ય છે તો પછી કૂલ નહિં તો કૂલની પાંખડીની જેમ શક્તિને અનુસાર કાંઈ પણ કરવાની જરૂર છે એમ આ સમુદાયને જણાયું જેથી અત્રે સંમેલનમાં લેગા થયા જેને માટે આભાર માનું છું. મારી વિનંતિ આચાર્ય

મુનિસંમેલન.

૩૫૧

મહારાજ અને અન્ય મુનિઓએ સાંભળી મંજૂર કરી લાંબો લાંબો વિહાર કરી મારા લઘુનું કહેવું કબુલ રાખ્યું જેથી પ્રાર્થના કરૂં છું કે વિહારમાં પડેલી તકલીફ માટે મને માફ કરશે, અને જે આમ એકત્ર મળવાથી થયેલા લાલચી આનંદ થવા જેવું છે.

હવે આ સંમેલન શા માટે ભરવામાં આવ્યું છે તે હું જણાવું તે પહેલાં મારે જણાવવું જોઈએ કે, આ કંઈ નવું ધર્તીંગ અમોએ ઉભું કર્યું છે એમ નથી. સંમેલન કહો, એકઠા થવું કહો, યા આ જમાનાને અનુસરીને કોન્ફરન્સ કહો બધું એકજ છે. આવાં સંમેલનો અગાડી પણ જ્યારે જ્યારે પ્રસંગ આવતો ત્યારે ત્યારે આપણા મહાન પૂર્વાચાર્યોએ કર્યાં હતાં તે વાત કંઈ તમારાથી અજાણી નથી. અલબત્ત તેમાં કાળાનુસાર વચ્ચે કોઈ એવો અંતર પડ્યો છે તેથી હમણા તેવો પ્રસંગ બન્યો નથી. એતો જુના રીવાજને આપણે તાજે કર્યો છે. હવે સંમેલન શામાટે ભરવામાં આવ્યું છે તે હું આપને જણાવીશ. આવું સંમેલન કરવાથી આપણે મુનિઓ દૂર દૂર દેશોમાંથી એક ઠેકાણે આવી મળીએ તેથી પ્રથમતો દર્શનનો લાભ થાય, ને એક મેકને ઓળખતાં પણ ન હોઈએ તેવા સાધુ મહારાજ સાથે સમાગમનું પણ કારણ બને, તેમજ અરસપરસ નો અનુભવ એક મેકને જણાવાય, ને તેથી જે કાર્ય ધર્મ સંબંધી કરવાનું હોય તેમાં એક બીજાને મદદ મળે.

સંપ ત્યાં જંપ છે. એ કહેવત મુજબ એકત્ર થવું તે સંપરૂપી મૂળનું બીજું છે, તેમ એકત્ર ન થાય તો સંપનું નામ નથી તેમ જણાય છે. એકત્ર થવાથી છદ્મસ્ત હોવાથી કોઈના હૃદયમાં જે વિરોધની લેહેર ઊઠી હોયતો એકત્ર થતાં એક બીજાને કહેવાતા, ખુલાસાથી, મળવાથી, હૃદયમાં શાંતિ થઈ જાય છે. વળી એકત્ર મળવાથી અંદર અંદર બેઠેલી થઈ હોયતો તે પણ નીકળી જાય તે પ્રથમ ઉદ્દેશ છે. બીજો ઉદ્દેશ દ્રવ્ય-ક્ષેત્ર-કાલ-ભાવ અનુસાર સંજમના નિર્વાહની પુષ્ટિ થાય. આ સમુદાયમાં જો કે નુકશાનના કામ થયાં નથી થવાના નથી પણ જમાનાને અનુસરીને તેમજ નીતિ શાસ્ત્રકારો કહે-

૩૫૨

આત્માનંદ પ્રકાશ.

છે તેમ સોબતની અસર જેટલું કામ કરે છે તેવું બીજું કોઈ કામ કરતું નથી. જેમકે તપેલા લોઢાપર પાણીનું બિંદુ પડ્યું હોયતો તે ભસ્મ થાય છે. તેજ પાણીનું બિંદુ કમલ પર મોતી જેવું લાગે છે, તેજ બિંદુ સ્વાંતિ નક્ષત્રમાં છીપમાં પડે તો મોતી થાય છે; જેથી પાણીના બિંદુની જેમ સંગતની અસરથી જીવને સારા નરસો ગુણ પ્રાપ્ત થાય છે. આ સંઘેડાને તેવી ખરાબ અસર ભવિષ્યમાં ન થાય, થઈ હોય તો દૂર થાય તેને માટે પણ આવા સંમેલનની જરૂર છે, અને આ સંમેલન જે ઠરાવો કરે તેથી જે લાભ થાય તેને લઈને જેમ પાણી પહેલા પાળ બાંધવાથી લાભ થાય તેથી તેમજ કોઈખરાબ હવા ભવિષ્યમાં ન લાગે તેનાથી બચવાને માટે પણ છે. પોતાના સાધુ પણામાં નુકશાન ન થાય અને સંજમનો ઉદ્ધાર થાય તે અર્થે પણ આવા સંમેલન મળવાની જરૂર છે.

વળી આપણા ભેગા થવાથી બીજાઓ પણ તેમ કરતા શીખે અને તેથી ધર્મ કાર્ય વધારે સારાં થાય. આ સિવાય એક મહત્વનું કારણ એ પણ છે કે આપણે સાધુઓ ફરતારામ હોવાથી એક ઠેકાણે ન રહેતાં ચોમાસાં સિવાયનો કાળ આપણે ઘણો વિહારમાં જાય ને ચોમાસામાં પણ બધા સાથે ન મળી શકીયે, જુદા જુદા સાધુ જુદે જુદે ઠેકાણે ચોમાસું હોય ને આવી સ્થિતિના કારણે એક મેકને મળવાનો ઘણાંક વરસ સુધી વખત આવતો નથી, તેનો લાભ લઈ કોઈ વખતે કોઈ માણસ કુસંપ ઠરાવવા ખોટી સાચી વાતો આવીને એક બીજાને કહે અને વિશ્વેષ પડાવે, તો એકત્ર મળવાથી એ બધો ખુલાસો થાય એ મહાન લાભ સમજવો. આ વિગેરે કારણથી સંમેલન કરવામાં આવ્યું છે. કોઈએ પણ એમ ન સમજવું કે આ સંમેલન એકકુલ કરવામાં હમારો બીજા હેતુ છે, અગર આ સંમેલનમાં અમો આચાર સંબંધી ઠરાવનું કાંઈ બંધારણ કરીયે તો તે આચારનું શીથીળપણું છે માટે એમ કરીયે છીએ, એમ પણ કોઈએ સમજવાનું નથી. અમારા ગુરૂમહારાજના પ્રતાપથી અમારા સમુદાયના સાધુઓમાં પ્રાચે કાળને અનુસરીને તેવું

મુનિ સંમેલન.

૩૫૩

શીથીલપણું નથી એ વાત હું ખાસ ભાર મૂકીને કહું છું; પણ આ જમાનાને અનુસરીને લવિષ્યની મજબૂતી કરવી કે જેથી શીથીલતા ન થાય તે પણ આપણું કામ છે માટે આ પ્રસંગે આચાર સંબંધી જે કાંઈ કરાવે તથો તેનો મુખ્ય ઉદ્દેશ આપણી લવિષ્યની સલામતી સિવાય બીજા કાંઈજ નથી. હવે આવા સંમેલનથી જે ફાયદા થવાના તે કાંઈ છુપા નથી. મોટામાં મોટો ફાયદો એ છે કે અમારી વચ્ચે ઐક્યતાની મજબૂતી થશે. જે ઐક્યતાની જરૂર પ્રાચીન કે અર્વાચીન દરેક વખતમાં છે, અને ઐક્યતા હશે તો અમો ઘણા ઘણા ધર્મકાર્યો સારી રીતે પાર પાડી શકીશું. વળી આપણું અનુકરણ બીજાઓ કરશે તો તેથી આપણને ફાયદોજ થશે; વળી સંમેલનમાં મોટી સંખ્યા સાધુઓની એકઠી થાય તેથી વિદ્વાન સાધુઓની જુદી જુદી બાબતમાં સલાહ તથા અનુલવી વિચારો બાણવાનું પણ તે એક સાધન છે. વળી કોઈ ધર્મ સંબંધી કાર્યનો ઉદ્દય કરવાનો હોય ત્યાં કાંઈ સુધારણા કરવી હોય તે આવા સંમેલનથીજ થાય કેમકે એક સાધુ કોઈ વાત ઉપાડે તે પાર પાડવામાં ઘણું વિઘ્નો નડે, જ્યારે સંમેલન તરફથી તે કામ ઉપાડતાં સહેલું થઈ પડે અને તેના મોભાને લઈને તેને જેવી જોઈએ તેવી મદદ મળે, આ વિગેરે ઘણા ઘણા ફાયદાઓ થાય. વળી બંધારણ પણ સંમેલન તરફથી જે બંધાય તે મજબૂત રહે ને એકનું કહેવું કોઈ માને નહીં. માટે આવા સંમેલનની આવશ્યકતા મારા મતે તો ઘણીજ હતી, તે આજે પાર પડેલી જોઈ મને પોતાને ઘણી ખુશી ઉપજી છે. આપ મહાત્માઓનાં દર્શનનો લાભ થયો એ કાંઈ થોડા આનંદની વાત નથી. વળી દૂર દેશાવરોથી મહાન સંકટ સહન કરી આપ બધા અત્રે પધાર્યા છો એથી આપ પણ સંમેલનની આવશ્યકતા સ્વીકારો છો એમ હું પણ ખાત્રીથી માનું છું; મહાશયો, હવે હું આપનો વધારે વખત નહિં રોકતાં આચાર્યજી મહારાજશ્રીને પોતાનું લાભણું કરવા વિનંતિ કરી બેસી જાઉં છું.

૩૫૪

આત્માનંદ પ્રકાશ.

આચાર્ય મહારાજશ્રી વિજય કમલસૂરિનું અધ્યક્ષ તરીકેનું ભાષણ.

તેઓશ્રીની આજ્ઞાથી મુનિરાજ શ્રીવલ્લભવિજયજી
મહારાજે નીચે મુજબ વાંચી બતાવ્યું હતું.

માન્યવર સાધુઓ, આજે આપણે પરમપૂજ્ય પરોપકારી ન્યાયાં
લોનીધી શ્રી શ્રી શ્રી વીજયાનંદસૂરીઅપર નામ આત્મારામજી
મહારાજના સાધુઓ જેટલી સંખ્યામાં એકઠા થયા છીએ, તેટલી
સંખ્યામાં આગળ કદી પણ એકઠા થયેલા નથી. તમો બધા દૂર
દૂર દેશાવરોથી વીકટ વિહાર કરી અહીં પધાર્યા છો, એ હું ભુલી
જતો નથી. આપણે અહીં જે એકત્ર થયા છીએ તેનું અર્ચન માન મુની
શ્રીવલ્લભવિજયજીને ઘટે છે, કેમકે બધા સાધુઓએ એકઠા થવું
ને અહીં સંમેલનની બેઠક કરવી એવી સૂચના પ્રથમ તેમનીજ હતી,
ને તે સૂચનાનુસાર તમો બધા અહીં પધારેલા છો તે જોઈ મને અતી
આનંદ થાય છે. આપ જાણો છો કે કેટલાંક વરસો થયાં ગૃહસ્થો
પોતપોતાની સાતી યા ધર્મની કોન્ફરન્સો ભરવા લાગ્યા છે, ને તેમાં
પોતાનામાં જણાતી ખામી-ખોડો સુધારવા વખતોવખત ઠરાવ કરી
બનતો પ્રયાસ કરે છે. આપણા જૈન ગૃહસ્થોએ પણ તેવીજ રીતે કો-
ન્ફરન્સની શરૂઆત કરી હતી, પરંતુ કાર્યવાહકોની ખામીને લીધે
તે કોન્ફરન્સ હાલ સુધી ગયા જેવું થયું છે. આપણા શ્રવેતાંબર સંપ્ર-
દાયના તમામ સાધુઓએ જમાનાને અનુસરી કેટલાંક વરસો પહેલાં
તમામ સાધુ સમુદાયનું સંમેલન યા કોન્ફરન્સ ભરવા પ્રયત્ન કરવાની
જરૂર હતી, પરંતુ અન્યોઅન્ય ચાલતા કેટલાક મતભેદો વીગેરે અનેક
કારણોથી તેમાંનું કાંઈ બન્યું નથી. ” આપણું એટલે સાધુઓનું
કર્તવ્ય જૈન ધર્મનાં તત્વોનો બહોળો ફેલાવો કરી જેમ અને તેમ
શ્રીમહાવીરસ્વામીએ દુનિયાના આત્મિક ઉદ્ધારનાં જે સાધનો બતાવ્યાં
છે તે લોકોને સમજાવવાનાં છે; પણ દિલગીરી સાથે કહેવું પડે છે કે
તે તરફ આપણી દૃષ્ટિ જેવી જોઈએ તેવી ન રહેવાને લીધે તથા અંદર
અંદરનાં અમુક મતભેદોને લઈને આપણું કર્તવ્ય બજાવી શક્યા

મુનિ સંમેલન.

૩૫૫

નથી. આપણા મહાન પૂર્વાચાર્યોએ પોતાની અલૌકિક શક્તિથી જે જે કામો કર્યા હતાં ને તેમનાજ અનુયાયી કહેવડાવનારા આપણે તે સાચવી શકવાની શક્તિ પણ જેવી જોઈએ તેવી ધરાવતા નથી એ શું આપણને શરમાવાનું કારણ નથી ?

આપણા મહાન પૂર્વાચાર્યોએ અસલના વખતમાં રાજ્યો તરફથી ધર્મ સંબંધી જૈન ઉન્નતિ કરવાને કોઈ પણ સાધનો નહી હોવા છતાં પોતાનું વીર્ય ફેરવી ધર્મ સંબંધી જૈન પતાકા ઉડાવી હતી. ત્યારે હાલમાં આપણે તો શાંતિપ્રિય પ્રતાપી નામદાર પંચમ જ્યોર્જ શહેનશાહ અને વીદ્યાપ્રિય મહારાજ શ્રી સયાજીરાવ ગાયકવાડ સરકારના રાજ્યમાં તેમાનું કાંઈ પણ જાળવી શક્યા નથી, એનો જ્યારે આપણે વિચાર કરીએ છીએ ત્યારે આપણી હાલ શું સ્થિતિ છે, તેનો ખ્યાલ આવ્યા વીના રહેશે નહીં. આપણા પૂર્વાચાર્યોની મહાન વિદ્વતાના જીવતા દાખલા તરીકે પાટણ, અંભાત, જેસલમેર, અમદાવાદ, લીંમડી, વિગેરે ઠેકાણેના પુસ્તક ભંડારો પુરતી ગવાહી આપે છે; પરંતુ હાલના જમાનાને અનુસરી નવાં પુસ્તકો બનાવવાનું તો દૂર રહ્યું, પણ જે અમૂલ્ય ખજાનો વારસામાં આપણા પૂર્વાચાર્યો આપણને આપી ગયા છે તે વાંચીને પુરેપુરું સમજવાની શક્તિ પણ આપણામાં કેટલા થોડાકજ ધરાવતા હશે ? મહાશયો, મેં પ્રથમજ આપને જણાવ્યું છે કે તમામ સાધુના સમુદાયના સંમેલનની બહુજ જરૂર હતી, કારણકે તેમ થવાથી જુદા જુદા ગચ્છના તથા એકજ ગચ્છના પણ જુદા જુદા સાધુઓના સમુદાય વચ્ચે અરસપરસ સહાનુભૂતિ નથી તે થાત. હાલની સ્થિતિએ જ્યારે શ્વેતાંબર સંપ્રદાયના તમામ સાધુઓની કોન્ફરન્સ ભરવી શક્ય નથી તો પછી બીલકુલ બેસી રહેવા કરતાં આપણા સમુદાયની પણ કોન્ફરન્સ મેળવી હોય તો ઠીક એવો વીચાર મારા મનમાં હતો. એટલામાંજ મુની શ્રી વલ્લભવિજયજીએ તે વિચાર જાહેર કરતાં મારા વિચારો પ્રબળ થયા અને તેના પરીણામ તરીકે આજે આપણે બધા એકઠા મળ્યા છીએ.

આપણા સાધુઓની કોન્ફરન્સ કરવા સંબંધી ઉદ્દભવેલા વિચારોને સર્વે સ્થળોથી ઉત્સાહ પૂર્વક વધાવી લેવામાં આવ્યો ને શંકા

રહિત હર કોઈ શખસ એમ કહી શકશે કે એ વીચાર ઘણો સારો અને મહત્વનો છે અને તે અમલમાં મુકવો જોઈએ; પરંતુ વ્યવહાર દૃષ્ટિથી જોતાં મુશીબતો રૂપી કુંગરા આડા છે. કોન્ફરન્સની શરૂઆત કરવી અને તે પછી દર અમુક વરસે તેને જારી રાખવી એ આપણા સાધુઓની હાલની સ્થિતિ તથા સંકેતિત વૃત્તિ ધ્યાનનાં લેતાં ખરેખર કઠણ દેખાય છે, કેમકે આવી કોન્ફરન્સથી થતા ફાયદાઓની કદર કોઈ ભાગ્યશાળી પુરૂષોનેજ હોય છે. કેટલાક શખસોને ભાષણો સાંભળી ડોકુ ધુણાવવાની ટેવ હોય છે, પરંતુ જ્યારે તે પ્રમાણે વર્તવાનો પ્રસંગ આવેછે ત્યારે તેઓ તે તરફ ખીલકુલ દુર્લક્ષ દાખવે છે. જ્યાં આવી સ્થિતિ હોય ત્યાં સંમેલન દ્વારા થતા ઠરાવોની વ્યવહારિક સફળતા તથા શાશ્વત ફાયદાની આશા રાખવી એ આકાશ કુસુમાવતજ છે; પણ આથી કંઈ આપણે નીરાશ થવાનું કારણ નથી. પ્રયત્ન કરવો એ આપણું કર્તવ્ય સમજી ખંતથી જો મંડ્યા રહીશું તો કદિ ને કદિ પણ આપણી ક્ષેત્રે થયા વીના રહેશે નહિ. આપણા આ પ્રયત્નથી પ્રવેતાંખર સંપ્રદાયમાં આપણા ખીજ સાધુ મહાશયોની નિદ્રા ઉઠશે એ પણ એક ફાયદોજ સમજવાનો છે.

હાલના જમાનામાં વિદ્યા મેળવવાનાં સાધનો ઘણાં પ્રબળ છે, છતાં પણ આપણાંમાંથી કેટલાકોએ તેવી વિદ્યા પ્રાપ્ત કરીછે, તે આપણી જાણ બાહિર નથી. જે જમાનામાં જશવિજયજી ઉપાધ્યાયજી તથા વિનયવિજયજી થયા તે વખતે વિદ્યાને માટે કાશી જેવા દૂર સ્થળે કેવી મુશીબતો વેડી તેમણે વિદ્યા સંપાદન કરેલી તેનો વિચાર કરો, અને હાલ તમે જ્યાં ધારો ત્યાં પંડીત રાખી વિદ્યાઅભ્યાસ કરી શકો તેમ છો તેનો વીચાર કરો, એટલે સહેજે જણાશે કે આપણામાં વિદ્યા મેળવવાનું વ્યસન જરાએ નથી. સામાન્ય જ્ઞાન થતાં કેટલાક સાધુઓ સંતોષ માની આગળ અભ્યાસ કરતા નથી તેમ થવું ન જોઈએ, ને પુરણ રીતે વિદ્યાઅભ્યાસ વધે તેવા ઇલાજ લેવા જોઈએ. વિદ્યાઅભ્યાસ વધાર્યા સીવાય તમે તમારો મોભો સાચવી શકશો નહીં. એ વાત ખૂબ ધ્યાનમાં રાખજો. ને તેથી જ્ઞાન મેળવવા આપણે કેવો પ્રયત્ન કરવો એ જાણતો તમે વિચાર કરી નિર્ણય ઉપર આવવાની જરૂર

મુનિ સંમેલન.

૩૫૭

છે. આપણા એટલે શ્રીમદ્ વિજયનાનંદસૂરિના સંઘાડામાં દેશકાળાનુ-
સાર પ્રાચે આચાર શીથીલતા નથી તોપણ ભવીષ્યને માટે જમાનાને
અનુસરીને કેટલાક નીચમો કરવાની જરૂર છે, તેનો પણ તમારે વિચાર
કરવાનો છે. સાધુઓના જુદા જુદા સમુદાયમાં આચાર સંબંધી પ્રવૃ-
ત્તિ એક સરખી ચાલતી નથી. ને તેથી સંગતનો દોષ લાગવાના પણ
સંભવો છે, તેનો પણ વિચાર કરી ઘટીત પગલાં ભરવાં એ તમારું
કામ છે. કેટલાક સાધુઓ વિહાર કરતી વખતે પોતાનાં ઉપકરણો
ખીજા ગૃહસ્થો પાસે ઉપડાવે છે, તેમજ પોતાનાં કપડાંનો કાપ સા-
ધ્વી યા કોઈ ગૃહસ્થ પાસે કઢાવે છે. વળી કેટલાક સાધુઓ જે
વડીલ સાધુની નીશ્રાચે રહે છે તેની પરવાનગી, સિવાય કાગળ પત્રનો
વહેવાર પણ ચલાવે છે. આ વિગેરે ઘણી બાબતો એવી છે કે આ-
પણે આપણા સાધુઓને માટે બંધારણ નહીં કરીએ તો દેખાદેખી
નું પરીણામ કોઈ વખતે આપણને હાનીકારક થાય.

દેશ કાળનો વિચાર કર્યા વગર શિષ્યો વધારવા તરફના મોહમાં
તણાઇ કેટલાક સાધુઓમાં ન સહન થાય તેવી વર્તણૂક ચાલે છે,
ને તેના પરિણામે તે જૈન ધર્મની નીંદાનું કારણ થઈ પડે છે, તો તેને
માટે પણ આપણે એવી કોઈ ગોઠવણ કરવી જોઈએ કે જેથી આ
પ્રસરેલી બદીનો ચેપ આપણા સાધુઓને લાગે નહીં. આ જમાનો
ખંડન મંડન યા સખત લાષાનો ઉપયોગ કરવાનો નથી. કિંતુ ખરા
તત્વો સમજાવવાનો છે, જે આપણામાં શક્તિ હોયતો જૈનેત્તર
લોકોમાં આપણાં તત્વોનો બહોળો ફેલાવો આપણે કરી શકીએ. તેને
માટે ઇચ્છેજી કેળવણીની પણ આપણને જરૂર છે. તો તે તરફ પણ
તમો ધ્યાન આપશો. આપણા સાધુઓ પૈકી ઘણાની એવી સંકોચિત
વૃત્તિ છે કે તેઓ ઉપાશ્રય બહાર શું છે ને શું થાય છે, તેના
ખ્યાલ પણ કરતા નથી. અને તેના પરીણામે જૈનોની સંખ્યા દિન-
પરદિન વધવાને બદલે ઘટતી જાય છે. ખીજી કોમો વખતનો લાલ
લઈ જ્યારે આગળ વધે છે ત્યારે આપણે પાછળ હટીએ છીએ.
આવી સ્થિતિ આપણી બે ચાર સંઘકા સુધી ચાલે તો ઇતિહાસમાં
આપણો દરજ્જો કયાં આવીને અટકશે તેહું કહી શકતો નથી. માટે

૩૫૮

આત્માનંદ પ્રકાશ.

આપણે બધાએએ આ બાબતોનો વિચાર કરી એવો પ્રબંધ કરવો જોઈએ કે જેથી આપણા સમુદાય તરફથી જૈન ધર્મની ઉન્નતિ સંબંધી જે કાર્યો થાય તેની છાપ બીજાએ ઉપર પડે. આપણા સાધુઓની સંખ્યા પણ બીજા સમુદાય કરતાં વધારે છે, ને તેથી આપણો દરેક સાધુ જો એવું મનમાં નહીં કરે કે જ્યાં જ્યાં સાધુઓની હાજરી વગર શ્રાવકો અન્ય મત તરફ દોરવાય છે ત્યાંજ આપણે ચોમાસું કરવું. તો થોડાક વખતમાં તે લોકોને દ્રઢ કરી શકશે. મહાશયો, આવી આવી ઘણી બાબતોનો તમારે વીચાર કરવાનો છે.

વિહાર સંબંધી પણ આપણે વિચાર કરવો જોઈએ, કેમકે આજ કાલ સાધારણ રીતે સાધુઓ મોટા મોટા શહેરોમાંજ વિહાર કરે છે, જ્યારે એવા ઘણા ગામો છે કે જ્યાં વરસોનાં વરસો થયાં સાધુઓના દર્શનનો લાભ પણ તે ગામોવાળાને મળતો નથી. આ બરાબર ન કહેવાય. માટે આપણે તો પ્રાયઃ લાલાલાલનોજ વીચાર કરવોજ જોઈએ ને જ્યાં વિશેષ લાભની પ્રાપ્તિ હોય ત્યાંજ ચોમાસું કરવું જોઈએ. આ ઠેકાણે આપણે વણીકનું દ્રષ્ટાંત ધ્યાનમાં લેવું કે જે વ્યાપાર ક્ષયદાકારક જણાય તે કયાં વગર તે રહેજ નહીં, તેમજ આપણે પણ આપણા વિહારથી જે ક્ષયદો થવાનો તેનો વિચાર કરવો જોઈએ. મહાશયો, મેં તમારો વખત પુષ્કળ લીધો છે. આ પ્રથમજ પ્રસંગજ છે કે આપણે ધર્મની ઉન્નતિ માટે સંમેલન તરીકે એકઠાથયા છીએ તો પ્રથમારંભે આપણે શરૂઆત એવી મજબૂત કરવી જોઈએ કે જેથી આપણી આ પહેલ દ્રષ્ટાંતિક થઈ પડે ને આપણો ધારેલો હેતુ સફળ થાય. તથાસ્તુ !

લાષણ વંચાઈ રહ્યાબાદ જુદા જુદા મુનિરાજોએ નીચે પ્રમાણે ઠરાવો રજૂ કર્યા હતા જે સર્વાનુમતે પસાર કરવામાં આવ્યા હતા.

ઠરાવ ૧ લો.

આપણા સમુદાયના દરેક સાધુઓએ વર્તમાન આચાર્ય મહારાજ ફરમાવેલાં ચોમાસું કરવું, પોતાને અમુક ક્ષેત્રમાં ચોમાસું

મુનિ સંમેલન.

૩૫૯

કરવાની ઇચ્છા હોય ને આચાર્ય મહારાજ અધિક લાભ જાણી બીજા કોઈ ક્ષેત્રમાં ચોમાસું કરવા જણાવે, તો તે પણ ખુશીથી સ્વીકારવું.

આ ઠરાવ ઉપાધ્યાયજી શ્રી વીરવિજયજી મહારાજે રજુ કર્યો હતો અને તેને મુનીશ્રી હંસવિજયજીએ ટેકો આપ્યા બાદ મત લેતાં તે પસાર થયો હતો.

ઠરાવ ૨ જો.

ખાસ કારણ સીવાય આપણા મુનીઓએ એકજ સ્થળે એક ચોમાસા ઉપર બીજું ચોમાસું કરવું નહીં. અને ચોમાસું પુરું થયે તરતજ વિહાર કરવો. કોઈ જરૂરી કારણસર આચાર્યજી મહારાજ હુકમ આપે તો એક ચોમાસા ઉપર બીજું ચોમાસું કરવા હરકત નથી.

આ ઠરાવ મુનીશ્રી હંસવિજયજીએ રજુ કર્યો હતો. ને મુની ચતુરવિજયજી તેને ટેકો આપ્યો હતો. ઠરાવની પુષ્ટિમાં શ્રી હંસવિજયજીએ જણાવ્યું કે જેમ નદીનું પાણી વહેતું હોય તે નિર્મળ રહે છે, ને ખાડાનું પાણી ગંદુ થઈ જાય છે, તેમ મુનિ પણ જો એકજ ઠેકાણે પડ્યા રહે તો તેની સાધુપણની નીર્મળતા રહે નહીં. માટે મુનિઓએ ચોમાસા ઉપર ચોમાસું ન કરવું એ સાફ છે. મત લેતાં ઠરાવ પસાર થયો હતો.

ઠરાવ ૩ જો.

આપણા મુનિઓએ એકલ વિહારી થવું નહીં, અર્થાત જો સાધુથી ઓછા સાધુએ રહેવું નહીં કદાચ કોઈ કારણ પરત્વે એકલા રહેવાનો પ્રસંગ આવે તો શ્રી આચાર્ય મહારાજની આજ્ઞાપત્રિકા મંગાવી રહેવામાં હરકત નથી.

આ ઠરાવ મુની શ્રી વલ્લભવિજયજીએ મુક્યો હતો અને તેને મુનીશ્રી પ્રેમવિજયજીએ ટેકો આપ્યો હતો. મત લેતાં સર્વાનુમતે ઠરાવ પસાર થયો હતો.

ઠરાવ ૪ થો.

કોઈ સાધુ જેની પાસે પોતે હોય ત્યાંથી નારાજ થઈ આપણા સાધુ પૈકી ગમે તે બીજા સાથમાં ભળે તો તેને આચાર્યજી મહારાજની પરવાનગી સીવાય પોતાના સાથમાં ભેળવવા નહીં.

૩૬૦

આત્માનંદ પ્રકાશ.

આ ઠરાવ મુની શ્રી વીમળવિજયજીએ મુક્યો હતો ને તેને મુની શ્રી જીનવિજયજી ટેકો આપ્યો હતો, ઠરાવની પુષ્ટીમાં મુનીશ્રી વીમળવિજયે જણાવ્યું કે આ ઠરાવની મતલબ એ છે કે કોઈ બીજા સાધુનો ચેલો નારાજ થઈ પોતાના ગુરૂને છોડીને આવ્યો હોય તેને પોતાની પાસે રાખે છે, તેના અટકાવ કરવો જોઈએ. કારણ કે આમ થવાથી ઐક્યતા ટુટે છે ને ગુરૂની દરકાર ચેલાને રહેતી નથી. તેના મનને એમ આવે છે કે હું ગમે તેની સાથે જઈ રહીશ. વળી તેના ગુરૂએ તેને જે કારણે ઠપકો દીધો હોય તે કારણ બતાવ્યા વગર આવા પ્રસંગે ગુરૂના અવર્ણવાદ ખોટી રીતે બોલે છે, માટે આ વિગેરે કારણથી આ ઠરાવની જરૂર છે. મત લેતાં ઠરાવ સર્વાનુમતે બહાલ રહેા હતો.

ઠરાવ ૫ મો.

એક વખત દીક્ષા લઈ જેણે છોડી દીધી હોય તેને આચાર્યજી મહારાજની આજ્ઞા સિવાય ફરી દીક્ષા આપવી નહીં. સંવેગપક્ષ સિવાયનાને માટે પણ જ્યાં સુધી બની શકે ત્યાં સુધી આચાર્યજી મહારાજની આજ્ઞા પ્રમાણે ચાલવું.

આ ઠરાવ પન્યાસજી શ્રી દાનવિજયજીએ રજુ કરતાં જણાવ્યું કે જેણે એક વખત દીક્ષા લઈ છોડી દીધી હોય તે ફરી દીક્ષા લેવા આવે તેને માટે આ અંકુશની જરૂર છે. કારણ કે તે માણસ શા હેતુ થી ફરી દીક્ષા લેવા આવ્યો છે તે સમજવાની શક્તિ મોટા પુરૂષો જેટલી સામાન્ય સાધુઓમાં ન હોય. કદાચ એમ પણ બને કે બીજી વાર દીક્ષા લઈ ફરી છોડી દે, માટે આચાર્યજી મહારાજની સંમતિ મેળવવાની જરૂર છે. આ ઠરાવને મુની લક્ષ્મીવિજયે ટેકો આપ્યા બાદ મત લેતાં સર્વાનુમતે બહાલ રાખ્યો હતો,

ઠરાવ ૬ ઠો.

સાધુઓ પ્રાયઃ મોટાં મોટાં શહેરોમાં અને તેમાં પણ ગુજરાતમાં જોમાસાં કરે છે. સાધુઓના વિહારથી અલભ્ય લાભ થાય તેવે ઠેકાણે જેમ કે મારવાડ, મેવાડ, માળવા, પંજાબ, કચ્છ, વાગડ, દક્ષિણ, પૂર્વે વીગેરેમાં પ્રાયઃ સાધુઓના જોડો સમાગમ નહીં મળ-

મુનિ સંમેલન.

૩૬૯

રાત તે નાશી ગયો, આવું થાય તે સાડું નહિ. અલબત્તે આ બનાવ હમારામાં નથી બન્યો, પણ તેથી કાંઈ હમારે આવો ઠરાવ ન કરવો જોઈએ એમ નથી. આટલા માટે એક મહીના સુધી જ તે માણસની પરીક્ષા લેવામાં આવે તો તેની રહેણી કહેણી વીગેરેથી તેની પરીક્ષા થાય; એટલા માટે આ ઠરાવ જરૂરનો છે. દીક્ષા લેવા આવે તે માણસના સંબંધીઓને ખબર આપવાની પણ ખાસ જરૂર છે. કેટલેક પ્રસંગે એવું બને છે કે તે બીયારાઓને ખબર હોતી નથી ને જ્યારે ખબર પડે છે ત્યારે કલેશનું કારણ થાય છે. વળી કેટલેક પ્રસંગે શ્રાવકપણા તથા સાધુપણા વચ્ચેના સંબંધ ભુલી જઈ તે લોકો સાધુ સાથે તથા જે ગામમાં દીક્ષા અપાઈ હોય તે ગામના સંઘ સાથે પણ કલેશ કરે છે. આ બધું થતું અટકાવવામાંજ આપણી આબરૂ છે, આ ઠરાવ તે માટે તમો પસાર કરશો એવી આશા રાખું છું.

આ ઠરાવને મુનીશ્રી વલ્લભવિજયજીએ ટેકો આપ્યા બાદ મુનીશ્રી દોલતવિજય, કીર્તિવિજયજી તથા લાવણ્યવિજયજી તથા જીર્ણવિજયજીએ અનુમોદન આપ્યા બાદ ઠરાવ સર્વાનુમતે બહાલ રહ્યો હતો.

આટલું કામ કરી શ્રી માહાવીર સ્વામીની જય બોલાવી બીજે દીવસે સહવારના ૮ વાગ્યા ઉપર ત્રીજી બેઠક કરવાનું મુલતવી રાખી સંમેલન વીખરાયું હતું.

છેલ્લી બેઠકમાં થયેલું કામ.

જેઠ વદી ૧૪ શુકરવાર તા. ૧૪-૬-૧૯૧૨

મંગળાચરણ કર્યા બાદ ૨૧ મો ઠરાવ પ્રવર્તકજી મહારાજ શ્રી કાંતિવિજયજીએ નીચે પ્રમાણે મૂક્યો હતો જેને મુનિ શ્રી ઉત્તમ-વિજયજી તથા માનવિજયજીએ ટેકો આપ્યો હતો.

ઠરાવ ૨૨ મો.

સાધુ સાધુના યા શ્રાવકોના અંદર અંદરના ટંટા બખેડામાં

૩૭૦

આત્માનંદ પ્રકાશ.

આપણા સાધુઓએ સામેલ થવું નહીં, કોઈ ધાર્મિક કારણ પરત્વે સામેલ થવાની જરૂર જણાય તો આચાર્ય મહારાજની પરવાનગી મંગાવી આજ્ઞાનુસાર વર્તવું.

ઠરાવની પુષ્ટિમાં પ્રવર્તકજીએ જણાવ્યું કે આ ઠરાવના શબ્દો એટલા બધા સ્પષ્ટ છે કે તે માટે બહુ વીચેયનની જરૂર નથી. સાધુનો યા ગ્રહસ્થનો ગમે તેનો ટંટો હોય પણ તેમાં સામેલ થવાથી આપણા જ્ઞાન ધ્યાનમાં હરકત પડે છે. એટલુંજ નહીં પણ કર્મ-બંધનું પણ તે કારણ છે. વળી ટંટામાં સામેલ થવાથી તે ટંટો પતાવવાની આપણી પેરવી પણ ચાલે નહિ, કારણ કે એક પક્ષની સાચી હકીકત છતાં તેને વાજબી ન્યાય આપતાં છતાં બીજા પક્ષ આપણને તેનો વિરોધી સમજી ગમે તેમ બોલે-લખે માટે જ્યાં આવા ટંટા બંધેડાનું કારણ હોય ત્યાં આપણામાં શક્તિ હોય તો સમાધાન માટે પ્રયત્ન કરવો પણ કોઈપણ પક્ષમાં આપણે સામેલ ન થવું.

ઠરાવ સરવાનુમતે બહાલ રહ્યો હતો.

ઠરાવ ૨૨ મો.

સાધુ સાધુઓમાં સામાન્ય રીતે એકજ ગુરૂના પરિવારમાં પણ જેવો જોઈએ તેવો સંપ દેખાતો નથી, તો પછી જુદા જુદા ગુરૂઓના સાધુઓમાં તો સંપનું નામજ શાનું હોય ! આવી સ્થિતિ હાલ સાધુઓની છે. તે માટે આ સંમેલન અત્યંત હૃદયગીરી દર્શાવે છે, ને ઠરાવ કરે છે કે આવા કુસંપથી સાધુ માત્રનો ધર્મની ઉન્નતિ કરવાનો જે મૂળ હેતુ છે તે પાર પડતો નથી માટે આપણા સાધુઓ એ તે કુસંપ દૂર થાય તેવા ઇલાજ લેવા.

શ્રી પ્રવર્તકજી મહારાજ ક્રાંતિવિજયજીએ આ ઠરાવ રજુ કરતાં જણાવ્યું કે સામાન્ય રીતે આપણે સાધુ છીએ, એટલે ક્ષમાનો ગુણ આપણામાં હોયજ ને તેથી કુસંપનું નામ સાધુઓથી દૂર હોવું જોઈએ; પરંતુ હાલતો અવળી પ્રવૃત્તિ છે. જેટલો સંપ આપણામાં જોઈએ તેવો જણાતો નથી ને તેથી ઘણાં ઘણાં કાર્યો પાર પડતાં નથી. જો કોઈ પણ કાર્ય કરવું હોય તો તેમાં સંપની મુખ્યતા છે. સંપ

મુનિ સંમેલન.

૩૭૧

વગર કદી પણ કૃતેહ કોઈની થઈ જાણી નથી, માટે સંપની આવશ્યકતા મુખ્યત્વે છે.

મુની શ્રી વલ્લભવિજયજીએ ટેકો આપતાં જણાવ્યું કે, સંપ વગર કોઈ કામની સિદ્ધિ થતી નથી. આપણામાં પણ સંપ હોતો તો અત્યારે આપણે ભેગા થઈ વિચાર પણ કરીએ છીએ. એક સાવરણી (ઝાડું) ઝાડું કાઢવાના કામમાં આવે પણ તે શાથી? તેના ઉપર જે દોરી બાંધી છે તે દોરીના લીધે; પણ જો તે દોરી તુટે તો લીલી થાય તો જે સાવરણીથી કચરો દૂર થાય તેજ કચરો કરનારી થઈ પડે. તેજ રીતે સંપરૂપી દોરીનું બંધન તુટે નહીં ત્યાં સુધી સારાં કાર્યો પાર પડે; પણ તે બંધન ટુટ્યું કે પછી કલેશ વીગેરે થાય.

દરબારેત મત લેતાં પસાર થઈ હતી.

ઠરાવ ૨૩ મો.

આજ કાલ કેટલાક સાધુઓ શીખ્ય કરવા દેશકાળ વિરૂદ્ધ વર્તન ચલાવે છે જેથી શાસનની હેલના થવાના અનેક પ્રસંગો પ્રાપ્ત થાય છે, તેમજ મુનિઓને કોઈ કોઈ વખત અનેક મુશ્કેલીઓમાં ઉતરવું પડે છે. જેથી આ સંમેલન આવી રીતે દીક્ષા આપી શિષ્યો કરવાની પદ્ધતિને તેમજ તેવી રીતે દીક્ષા લેનાર તથા, આપનાર અપાવનાર માટે અત્યંત નાપસંદગી જાહેર કરે છે અને ઠરાવ કરે છે કે, આપણા સમુદાયના સાધુઓ પૈકી કોઈએ પણ આવી ખટપટમાં ઉતરવું નહીં, અને જે મુની આવી ખટપટમાં પડશે તેને માટે આચાર્યજી મહારાજ સખ્ત વિચાર કરશે.

આ ઠરાવ મુની શ્રી ચતુરજિયવજીએ મુકયો હતો ને મુનિ શ્રી વિમળવિજયજીએ ટેકો આપ્યા બાદ તે ઉપર વીવેચન કરતાં મુનિ શ્રી વલ્લભવિજયજીએ જણાવ્યું હતું કે, આજ કાલ દીક્ષાની બાબતમાં સાધુઓની ઘણી નિંદા થાય છે ને તે સકારણ છે. જૈન યા જૈનેતર બધા લોકોનો આવાં કેટલાંક કારણોથી સાધુઓ તરફ અભાવ પણ થઈ જાય છે ને કેટલેક વખતે ખર્ચના ખાડામાં પણ શ્રાવકોને ઉતરવું પડે છે. આટલી પંચાત સાધુઓએ શા કારણસર કરવી

૩૭૨

આત્માનંદ પ્રકાશ.

જોઈએ ? આવી ખટપટમાં પડવાથી સાધુ પ્રથમ તો પોતાનું જ્ઞાન ધ્યાન ચૂકે ને રાત દીવસ આર્ત ધ્યાનમાં રહે. વળી શ્રાવકોની તેમજ બીજાઓની ખુશામત કરવાનો પણ પ્રસંગ આવે, તેમજ સાચું જીવન પણ કરવું પડે. આ બધું અટકાવવાનો આ કરાવનો હેતુ છે. એક અગત્યની વાત એ પણ છે કે આવી બાબતમાં સાધુઓને ઉત્તેજન આપનારા શ્રાવકોજ હોય છે. જો તેઓ આવી ગેરવાજબી વાતને ઉત્તેજન આપે નહીં અને સાધુને મદદ ન કરે તો આવી ખટપટ આપો આપ બંધ પડે, માટે શ્રાવકભાઈઓએ પણ ધ્યાન રાખવું જોઈએ કે દેશ કાળ વિરૂદ્ધ દીક્ષા આપનાર સાધુને મદદ ન કરવી; જો તેઓ તેમ કરશે એટલે સાધુઓને ગેરવાજબી મદદ નહીં આપે તો સાધુઓ તરત ઢેકાણે આવી જશે. મત લેતાં કરાવ સર્વાનુમતે બહાલ રહેા હોતો.

ઠરાવ ૨૪ મો.

નામદાર શહેનશાહ પંચમ જયોર્જની શીતળ છાયામાં વીર-ક્ષેત્ર (વડોદરા) કે જ્યાં મહારાજ શ્રીમંત સયાજીરાવ ગાયકવાડ સરકાર બીરાજે છે તેમના નેક રાજ્યમાં ધર્મની ઉન્નતિ નિમીત્તે આ સંમેલન આનંદની સાથે આપણે કરી શક્યા છીએ તે બાબતમાં આ સંમેલન પરમાત્માની પ્રાર્થના કરે છે કે તેઓના નેક રાજ્યમાં આવાં ધાર્મિક અનેક કાર્યોનિર્વિઘ્ને પસાર થાઓ. અને સર્વત્ર શાન્તિ પ્રસરે.

ઉપરના ઠરાવો ખુશાલીના અવાજે વચે સર્વાનુમતે પસાર થયા બાદ વિદ્વદ્વર્ય મુનિરાજ શ્રી વલ્લભવિજયજી મહારાજે આચાર્ય મહારાજની આજ્ઞાથી ઉભા થઈ નીચે મુજબનું ભાષણ કર્યું હતું.

**મુનિ મહારાજ શ્રી વલ્લભવિજયજી મહારાજના
છેવટના બે બોલ.**

મહાશયો ! જેને માટે આપણે એકઠા થયા હતા તે કાર્ય નિર્વિઘ્ને ઘણા આનંદ સાથે સંપૂર્ણ થયું છે અને જેથી આપણા પુર્વ પુણ્યના ઉદ્વચથી વધતાં વધતાં અત્યારે તેનો ફાલ દેખાયો છે. જે સર્વના હૃદયના આનંદથી સમજી શકાય તેવું છે. કોઈ ભાગ્યહીન

મુનિ સંમેલન.

૩૭૩

હશે તેજ આવા આનંદને ન ચાહે ? આપણે તો આથી વધારે આનંદ અને ધર્મ ઉન્નતિ ભવિષ્યમાં થાય તેવું ઈચ્છીએ છીએ.

પરમાત્માની કૃપાથી, શુર કૃપાથી અને પૂર્વ પુણ્યથી અધિષ્ઠાયકની સહાયવડે આ ઉત્તમ કાર્ય (મુનિ સંમેલન) નિર્વિઘ્ને પસાર થયું છે; તેવીજ રીતે દર ત્રણ ત્રણ વર્ષે આવું અધિવેશન થવાની જરૂર છે. જે ઇલાકામાં વધારે મુનિઓ હોય તે સર્વે એકઠા થઈ દર જે મહાત્મા હોય તેના સંમતિ પત્ર મંગાવી આવા મેળાવડા આપણા ચારિત્રના રક્ષણ અને પ્રદિ અને વૃદ્ધિ માટે અને જૈન ધર્મની ઉન્નતિ અર્થે ખાસ કરવાની જરૂર છે. આવા ત્રણ ત્રણ વર્ષે જે મેળાવડા કરવામાં આવે તો અત્યારે આપણે સર્વેએ જે બી વાળ્યું છે તે વૃક્ષ થતાં તેનું ફળ અવશ્ય મેળવી શકીશું.

વિશેષમાં મારે કહેવું જોઈએ કે અમારા પૂજ્ય ઉપાધ્યાયજી મહારાજ શ્રીમદ્ વિરવિજયજી મહારાજ પોતાની વૃદ્ધ વય છતાં સંઘાડાના મમત્વ અને ધર્મના થતા ઉદય માટે દક્ષિણ જેવા દૂર દેશથી ઘણાં લાખો અને ઉગ્ર વિહાર કરી અત્રે પધારવાને તસ્દી લીધી છે તેથી અમારી અંતઃકરણની ખુશાલી સાથે હૃદયની ઉંડી લાગણી બહાર કરીએ છીએ.

ધર્મની ઉન્નતિ જો ચાહે છે તો તે આવા સંમેલનથી જ પાર પડશે એમ ચોક્કસ માનવું. પરોપકારાય સતાં વિજ્ઞતયઃ એ સૂત્ર ખાસ મનન કરવા જેવું છે.

એક વિશેષ હકીકત અમારે મુનિઓએ જણાવવા જેવી એ છે કે કેટલાકે એમ માને છે કે મુનિઓ કોન્ફરન્સથી વિરૂદ્ધ છે. આ મુનિ સમુદાય-સંમેલન કોન્ફરન્સથી બીલકુલ વિરૂદ્ધ નથી કારણ કે અમારી જેમ (તેઓની) શ્રાવકોની પણ તે ધર્મ પ્રવૃત્તિની સંસ્થા છે જેથી કોઈ પણ મુનિઓ વિરૂદ્ધ હોયજ નહિ. તમે શ્રાવકો પણ તમારે ઉચિત યોગ્ય યથાશક્તિથી ધર્મની ઉન્નતિનાકામ દિલોજનીથી કરો તો આમુનિ મંડળ તમોને સંમતજ છે. તમે હજારો-લાખો રૂપૈયા અને કાળજા તૂટ મેહેનત કરી કોન્ફરન્સ ભરો છો પણ તેમાં જો જોઈએ તો એક કોન્ફરન્સના

૩૭૪

આત્માનંદ પ્રકાશ.

થઈ ગયેલા પ્રમુખ તે પછીની થનારી કોન્ફરન્સમાં હાજરી ન આપે તો તે કેવળ માનની ખાતર છે એમજ દેખાય. એવા એવા અનેક કારણોથી અવ્યવસ્થા થાય અને શિથિલતા થાય પરંતુ તેમાં પણ કેટલાક કાર્યોમાં મુનિઓની સલાહ પ્રમાણે જો કામ કરવામાં આવે તો તમારા કાર્યને વધુ બળ અને પુષ્ટિ મળે અને મુનિઓ પણ ભાગ આપવામાં સામેલ થાય. તમો અને અમો બંને ધર્મ ઉન્નતિ માટે તેવા મેળાવડા કરતા હોવાથી તેમાં મુનિઓ વિરૂદ્ધ હોય જ નહિં એમ તમારે માનવું. હવે આ સંમેલનનું કાર્ય ખલાસ થતાં માત્ર એક જ કાર્ય બાકી છે તે એ કે અમારા પરમ પૂજ્ય આચાર્ય મહારાજ આ સંમેલનના અધ્યક્ષ વિજય કમલસૂરિ મહારાજને છેવટનું ઉપસંહાર તરિકે વધારે અજવાળું પાડવા માટે ભાષણ આપવા વિનંતિ કરી એસી જવાની રજા લઉં છું.

પ્રમુખ શ્રી વિજયકમલસૂરિ મહારાજનું ઉપસંહારનું વિદ્વતા ભરેલું ભાષણ.

તમની આજ્ઞાથી શ્રીમદ્વ્યવસ્થાવિજયજી મહારાજે નીચે પ્રમાણે વાંચી સંભળાવ્યું હતું.

માન્યવર સાધુઓ, તમારી બધાની અંતઃકરણની મદદથી સંમેલનનું કામ નિરવિઘ્ને પાર પડ્યું છે. તેમાં બધાં મળીને ૨૪ કરાવો આપણે જાહેર મૂકી પસાર કર્યા છે, જે બતાવે છે કે, આપણામાં તે બાબત કેવી ઐક્યતા છે. તમો બધાએ સંમેલનનું કામ પાર પાડવામાં જે ખરેખરી અને બીજાઓને અનુકરણીય મદદ કરી છે તેની હું ખરી પીછાન કડું છું, ને તેથી આવોજ રીતે વખતોવખત પ્રસંગ આવ્યે તમો વર્તશો એવી આશા તમારે માટે હું રાખી શકું.

મહાશયો, આજકાલ ઐક્યતાની ખામી ઘણે ઠેકાણે જોવામાં આવે છે. બાપ દીકરા વચ્ચે, ગુરૂ શીષ્ય વચ્ચે, ભાઈ ભાઈમાં, સ્ત્રી ભરથારમાં એમ જ્યાં પણ નજર કરશો ત્યાં સામાન્ય રીતે મતભેદ જણાશે; પરંતુ આટલું છતાં મને મગફરી સાથે કહેવાની હીંમત થાય છે કે, હમારા ગુરૂ મહારાજ શ્રી શ્રી શ્રી વિજયાનંદસૂરિજીના પ્રતાપે હમા-

મુનિ સંમેલન.

૩૭૫

રા સંઘાડાના સાધુઓમાં પ્રાયઃ તેવું કશું નથી. આ પ્રમાણે આપણી ઐક્યતા જ્યાંસુધી છે ત્યાંસુધીજ તમે પરમ ઉન્નતિનાં કાર્યો નિરવિઘ્ને પાર પાડી શકશો તે ખુબ ધ્યાનમાં રાખજો. જ્યારે તમારામાં કુસંપ વાસ કરશે ત્યારે તમારું વહાણ ખરાબે અથડાઈ ટુકડેટુકડા થઈ જશે, તો તેમ થવા દેવું યા નહીં તે તમારી સાદી સમજ ઉપર આધાર રાખે છે. તમારી ઐક્યતા તોડાવવાને કદાચ કાંઈ પ્રયત્નો થયા પણ હશે, ને હવે પછી પણ થશે, પરંતુ આ સંમેલનનું કામ સારી રીતે પાર ઉતારી તમે એ ખતાવી આપ્યું છે કે તમારી ઐક્યતા રૂપી સાંકળ એવી તો મજબૂત છે કે, તેને તોડી પાડવી એ હાલના જમાનાના મજબૂતમાં મજબૂત શખ્સોને માટે અશક્ય કાર્ય છે, ને તેથી હવે પછી થાડાક વરસો સુધી તો કોઈપણ શખ્સ યા શખ્સો તેવો પ્રયત્ન કરી શકશે નહીં. આવુંજ તમારું વર્તન સદા રહે એટલે આપણામાં હાલ જેવો સંપ છે તેવો સદાય જળવાય એમ હું ચાહું છું.

આ પ્રથમજ સંમેલન હાલના વખતમાં આપણે કર્યું છે ને તે બાબતના વિચારો આપણી તરફથી બાહર પડ્યા ત્યારથી જૈન દુનિયાની દૃષ્ટિ આપણી તરફ ખેંચાઈ રહી છે, તો તમે એ જે કાર્ય કરી બતાવ્યું છે તે તરફ ખેંચક તેઓનું ધ્યાન ખેંચાશે ને મારી ખાત્રી છે કે તેનું પરીણામ પણ સારૂંજ આવશે.

માન્યવર મહાશયો, મારે ફરી પણ કહેવું જોઈએ કે તમારા તરફથી જેવી મદદ મળી તેવી મળી ન હોતે તો આ સંમેલનનું કામ કદાપિ પાર પડતે નહીં, તો આ કામ જે પાર પડ્યું છે તે તમારી બધાની મદદને લઈનેજ તેમજ મારા પ્રત્યે તમારી ગુરૂભક્તિની દૃઢતા છે; તેને લઈનેજ છે. ને તેથી એ બાબતમાં ફરી પણ હું તમારી પ્રસંશા કર્યાં સિવાય રહી શકતો નથી.

આપણે કરેલા ઠરાવોમાં આચાર સંબંધીના ઠરાવો ખેંચક નવીન નથી, કેમકે આપણો આચાર લગભગ તેજ પ્રમાણે દ્રવ્યક્ષેત્ર કાળ ભાવાનુસાર ગુરૂ મહારાજના પ્રતાપથી ચાલતો આવે છે; પરંતુ આ ઠરાવથી આપણે વધારે મજબૂત બનીશું ને લવિષ્યમાં કોઈ કારણે પણ શિથીલતા પ્રવેશ નહીં થાય તેની એ ખાત્રી જેવા છે.

૩૭૬

આત્માનંદ પ્રકાશ.

આપણે કેટલાક નવીન ઠરાવો પસાર કર્યા છે, દાખલા તરીકે જાહેર ભાષણ આપવાના, સાધુઓના કુસંપદ્મ દૂર કરવાના ઇલાજ લેવાના વિગેરે. આ નવીન ઠરાવો કાગળ ઉપર શોભા પામે તેવા હેતુથી આપણે કર્યા નથી તે તમો જાણી જશો નહીં, તે ઠરાવોનો વ્યવહારિક દૃષ્ટિએ અમલ કરવો તેમાંજ તમારી શોભા અને મોભો છે તે ખુબ ધ્યાનમાં રાખજો, ને તેમ કરશો તો તેનો ફાયદો ઘણોજ થશે.

દીક્ષા સંબંધી જે કાંઈ ઠરાવો આપણે પસાર કર્યા છે, તે તરફ તમારે ખાસ ધ્યાન આપવાનું છે. આજકાલ સાધુઓને માટે જ્યાં જશે ત્યાં એજ નિંદાનું કારણ થઈ પડ્યું છે, તો તમારે તેમાંથી બચવા પ્રયત્ન કરવોજ જોઈએ. આપણા મહાન પુર્વાચાર્યોએ આપણા માટે જે નીયમો બાંધ્યા છે તે તરફ નજર કરશો તો સહેજે જણાશે કે, શિષ્યો વધારવા માટે દેશ કાળ વિરૂદ્ધનું હાલ કેટલેક પ્રસંગે જે વર્તન ચાલે છે તે અયોગ્ય છે.

મહાશયો, હવે હું તમારો વખત રોકવા માગતો નથી પણ હું માફ ખોલવું બંધ કરું તે પહેલાં એમ કહેવાની ફરજ સમજી છું કે શ્રાવકોત્તમ શ્રી ગોકુળભાઈ દુર્લભદાસે આ સંમેલન ભેગું કરવા-કરાવવામાં ગુરૂલક્ષિતને લઈને સારી મદદ કરી છે, જુદા જુદા સ્થાને સાધુઓ હતા ત્યાં ત્યાં જઈ તેમની સંમતિ મેળવી વીગેરે ઘણીજ મદદ તેમના તરફથી મળી છે.

તેમજ આ મુનિ સંમેલનનો પ્રસંગ જાણી દૂર દેશાવરોથી લગ-લગ એક મહીનાથી શ્રાવકોની સેંકડોની સંખ્યા દરરોજ વડોદરા આવે જાય છે, તે બધાની લક્ષિત વડોદરાના શ્રાવક સંઘે તકલીફ વેડી સારી રીતે સાચવી છે, તેમજ ઘણીક મુશીબતો વેડી સાધુઓને દરેક કાર્યમાં સમ્પૂર્ણ મદદ કરી છે, તો તેમને માટે કાંઈ કહ્યા સીવાય માફ ખોલવું બંધ કરી શકતો નથી.

છેવટે લોક કલ્યાણ તેને લઈને સ્વકલ્યાણ! એજ તમારો ઉદ્દેશ રાખી ધર્મ કાર્યોમાં સતત મંડ્યા રહેવું એ તમારું કર્તવ્ય સમજજો આટલું કહી હું માફ ખોલવું સમાપ્ત કરું છું.

મુનિ સંમેલન.

૩૭૭

આચાર્ય મહારાજ શ્રી વિજયકમળસૂરિનું ઉપસંહારનું બાષણ સમાપ્ત થયા બાદ આ સંમેલનમાં જે મુનિમહારાજ હાજરી આપી શક્યા નહોતા તેઓએ કે મુનિરાજ શ્રી જયવિજયજી મહારાજ, મુનિરાજ શ્રી મોતીવિજયજી મહારાજ, મુનિરાજ શ્રી અમરવિજયજી મહારાજ, મુનિરાજશ્રી માણેકવિજયજી, મુનિરાજશ્રી અમૃતવિજયજી વિગેરે મહાત્માઓ તરફથી આ સંમેલનમાં જે ઠરાવો કરવામાં આવેલા છે તે બાબતમાં પૂર્ણ સમત્તિ વાળા પત્રો આવેલા તે વાંચવામાં આવ્યા હતા. ત્યાર બાદ ઉક્ત આચાર્ય મહારાજે સંમેલન પૂર્ણ થયાનું સૂચવવાથી તેમની આજ્ઞા થતાં મહાવીર સ્વામીની જય બોલાવી સંમેલન ખલાસ કર્યું હતું.

ત્યાર બાદ આ સંમેલન ઉપર બહાર ગામથી એક મોઘમ પત્ર આવેલો તેનો સંમેલન તરફથી પ્રમુખ સાહેબે આપેલો યોગ્ય ઉત્તર તરતજ વાંચવામાં આવ્યો હતો તે નીચે મુજબનો હતો.

વડોદરા સાધુ સંમેલન ઉપર તેની બેઠકવેળાએ નીચેની સહીવાળા ગૃહસ્થોનો ધાર્મિક ખુલાસા માટે આવેલ પત્ર.

શ્રી પાર્શ્વજિન પ્રણમ્ય.

શ્રી વીરક્ષેત્ર મધ્યે શાન્ત-દાન્ત મહંતઃ, આચાર્ય ના ૩૬ ગુણુ-ધારક આચાર્યજી મહારાજ શ્રી વિજયકમળસૂરિજી તથા ઉપાધ્યાયજી મહારાજ શ્રી વીરવિજયજી તથા પ્રવર્તકજી મહારાજ શ્રી કાંતિવિજયજી વિગેરે સાધુ સંમેલનમાં પધારેલા સાધુ મહારાજો,

આ નીચે સહીઓ કરનારાઓની નમ્ર વિનંતી ધ્યાનમાં લઈ માગેલો ખુલાસો આપશો એવી આશા છે:—

આજકાલ કેટલાક શ્રાવકો ગૃહસ્થોને ધર્મગુરૂ તરીકે માનવા મનાવવા લાગ્યા છે ને તીર્થંકર ભગવાનની માફક તેમની પૂજા આરતી

૩૭૮

આત્માનંદ પ્રકાશ.

વિગેરે કરે-કરાવે છે, કેટલાક તો ગૃહસ્થની છબીને તીર્થંકર ભગવાનની પ્રતિમાની માફક માનીને ભગવાનની પ્રતિમા આગળ તેમનું નામ લઈ જેવી ભાવના ભવાય તેવી ભાવના તે ગૃહસ્થની છબી આગળ ભાવે છે. ગૃહસ્થની છબીને વચે પધરાવી આજી આજી તીર્થંકર ભગવાનની છબીએ મૂકે છે ને વચે મુકેલી ગૃહસ્થની છબીને “આ જિનને નમીએ રે ભવીકા આ જિનને નમીએ” એમ લાંબા હાથ કરી કહે છે ને તેમ કરી ગૃહસ્થની તે છબીને જિનેશ્વરની છબી જેવું માન આપે છે. વળી કેટલાક શ્રાવકો લાડી, વાડી ને ગાડી વિગેરે સંસારીક વિષય ભોગમાં રાત દિવસ મસ્ત રહેવા છતાં પોતાને અધ્યાત્મી કહેવરાવે છે.

મોરપીંછી કમંડળુ વિગેરે સાધુના ચિન્હ તરીકે રાખી પોતાને શ્વેતાંબર સંપ્રદાયના સાધુ પણ કહેવરાવે છે.

આવું આવું વર્તન કરે-કરાવે છે છતાં પોતે શુદ્ધ જૈન ધર્મ પાળનારા છે એવું કહે છે તો આ પ્રમાણે કરનાર, કરાવનાર, અને તેને અનુમોદનારા જેઓ હોય તેમને જૈન શાસ્ત્રાધારે કેવા સમજવા? ને ઉપર જે વર્તન તેમનું બતાવ્યું છે તેવું વર્તન જૈન શાસ્ત્ર પ્રમાણે છે કે કેમ? સાધુ મહારાજઓનું સંમેલન હુમારી સમજ પ્રમાણે આ પહેલું જ છે. તો આવા પ્રસંગે હુમારા પુછેલા સવાલોના શાસ્ત્રાધારે ખુલાસા થશે તો તેથી ઘણો ઉપકાર થશે એમ જાણી આ તક લીધી છે. તા. ૮-૬-૧૨.

લીં આપના આજ્ઞાંકીત સેવકો,
મગનલાલ માણેકચંદ પરીખ,
મગનલાલ રણછોડદાસ મોદી.

ઉપરના પત્રનો સંમેલન તરફથી આચાર્ય મહારાજે
આપેલ યોગ્ય ઉત્તર.

ઉપરના પત્રનો નીચે મુજબ જવાબ આપવામાં આવ્યો છે:—
શ્રીયુત શ્રાવક મગનલાલ માણેકચંદ તથા મગનલાલ રણછોડદાસ

સુનિ સંમેલન.

૩૭૯

આપનો તા. ૮-૬-૧૨ નો પત્ર સંમેલનમાં રજુ કરવામાં આવ્યો હતો. અને તેમાં પૂછેલા સવાલોના શાસ્ત્રાધારે સંમેલન તરફથી નીચે પ્રમાણે જવાબ તમોને આપવા કરાવવામાં આવે છે.

૧. જૈન શાસ્ત્રમાં ગુરૂના જે લક્ષણો બતાવ્યાં છે તે પ્રમાણે ગૃહસ્થને ધર્મગુરૂ માનવા કે મનાવવા આધાર નથી. ને જો કોઈ તેમ કરતા હોય તો તે જૈનાગમ વિરૂદ્ધ હોવાથી અમાન્ય છે.

૨. જૈન શાસ્ત્રમાં ગૃહસ્થની તીર્થંકર ભગવાનની માફક પૂર્ણ આરતી વગેરે કરવા કે કરાવવા આધાર નથી, ને તેથી જેઓ તેમ કરતા કરાવતા હોય તેઓ પોતે ડુબે છે ને બીજાને ડુબાડે છે એમ સમજવું જોઈએ.

૩. ગૃહસ્થની છબીને તીર્થંકર ભગવાનની માફક માન આપનાર, તથા તેના આગળ તીર્થંકર ભગવાનની પ્રતિમા આગળ ભાવના ભવાય તેવી ભાવના ભાવનાર જે કોઈ હોય તે જૈન શાસ્ત્રનો દ્રાહી છે એમ માનવું જોઈએ.

૪. ગૃહસ્થની છબીને વચ્ચે મુકી આબુબાબુ તીર્થંકરની છબી-ઓ મુકવી ને તે ગૃહસ્થની છબીને “આ જિનને નમીએ ભવીકા આ જિનને નમીએ” આમ જો કોઈ બોલતા હોય તો તે જિનાજ્ઞાના લોપ કરનારા છે.

૫. લાડી ગાડી ને વાડી વગેરે સંસારી વિષયોના ભોગમાં મસ્ત રહેનારને જૈન શાસ્ત્રમાં અધ્યાત્મી માન્યો નથી ને તેથી તેવા જો કોઈ હોય તો તેને અધ્યાત્મી માનવા એ જિનાજ્ઞાની વિરૂદ્ધ છે.

૬. સાધુનો વેશ શાસ્ત્રકારોએ વર્ણવ્યો છે તેમાં મોર પીંછી કે કમંડળું રાખવું બતાવ્યું નથી એટલે મોર પીંછી અને કમંડળું રાખ્યા છતાં પોતાને શ્વેતાંબર સંપ્રદાયના સાધુ કહેવરાવનારા જે કોઈ હોય તેમને સાધુ માનવાના નથી.

ઉપર પ્રમાણે શાસ્ત્ર વિરૂદ્ધ વર્તન કરનારા જો કોઈ હોય તો તેમને જિનાજ્ઞાના ઉલ્લંઘન કરનારા સમજવા એમ અમારો અભિપ્રાય છે.

જેઠ વદી ૧૩ વાર ગુરૂ, ૧૯૬૮.

સંમેલનના પ્રમુખ,

૩૮૦

આત્માનંદ પ્રકાશ.

તે પછી પંડિત મી. માવજી દામજીનો મુખ્યથી આવેલ પત્ર વાંચવામાં આવ્યો હતો તેનો યોગ્ય ખુલાસો થયા બાદ મહાવીર સ્વામીની તથા આત્મારામજી મહારાજની જય બોલાવી ચતુર્વિધ સંઘ વિસર્જન થયો હતો.

વડોદરા મુનિસંમેલનમાં સ્વર્ગવાસી મહોપકારી શ્રી
વિજયાનંદ સૂરિના પરિવાર મંડળના એકઠા
થયેલા મુનિમહારાજઓના નામનું લીસ્ટ.
તેની સંખ્યા કુલ ૫૦ થઈ હતી.

૧ શ્રીમદ્ વિજયકમળસૂરિશ્વરજી.	૧૯	„ શ્રી ઉત્તમવિજયજી.
૨ ઉપાધ્યાયજી શ્રી વીરવિજયજી.	૨૦	„ શ્રી લલિતવિજયજી.
૩ પ્રવર્તકજી શ્રી કાંતિવિજયજી.	૨૧	„ શ્રી સોમવિજયજી.
૪ મુનિરાજ શ્રી હંસવિજયજી.	૨૨	„ શ્રી ધર્મવિજયજી.
૫ પંન્યાસજી શ્રી સંપતવિજયજી.	૨૩	„ શ્રી સંતોષવિજયજી.
૬ મુનિરાજ શ્રી વલ્લભવિજયજી.	૨૪	„ શ્રી લાવણ્યવિજયજી.
૭ મુનિરાજ શ્રી માનવિજયજી.	૨૫	„ શ્રી દુર્લભવિજયજી.
૮ પંન્યાસજી શ્રી દ્વાનવિજયજી.	૨૬	„ શ્રી સોહનવિજયજી.
૯ મુનિરાજ શ્રી ચતુરવિજયજી.	૨૭	„ શ્રી નાયકવિજયજી.
૧૦ મુનિરાજ શ્રી વિવેકવિજયજી.	૨૮	„ શ્રી મંગળવિજયજી.
૧૧ મુનિરાજ શ્રી લાલવિજયજી.	૨૯	„ શ્રી વિમળવિજયજી.
૧૨ „ શ્રી કીર્તિવિજયજી.	૩૦	„ શ્રી ઠસ્તુરવિજયજી.
૧૩ „ શ્રી દોલતવિજયજી.	૩૧	„ શ્રી કુસુમવિજયજી.
૧૪ „ શ્રી નયવિજયજી.	૩૨	„ શ્રી પદ્મવિજયજી.
૧૫ „ શ્રી અનંગવિજયજી.	૩૩	„ શ્રી શંકરવિજયજી.
૧૬ „ શ્રી હીમતવિજયજી.	૩૪	„ શ્રી ઉમંગવિજયજી.
૧૭ „ શ્રી નેમવિજયજી.	૩૫	„ શ્રી મેઘવિજયજી.
૧૮ „ શ્રી પ્રેમવિજયજી.	૩૬	„ શ્રી વિજ્ઞાનવિજયજી.

મુનિ સંમેલન.

૩૮૧

૩૭	મુનિરાજ	શ્રી વિબુધવિજયજી.	૪૪	મુનિરાજ	શ્રી તરૂણવિજયજી.
૩૮	„	શ્રી જિનવિજયજી.	૪૫	„	શ્રી મિત્રવિજયજી.
૩૯	„	શ્રી તિલકવિજયજી.	૪૬	„	શ્રી કપુરવિજયજી.
૪૦	„	શ્રી વિદ્યાવિજયજી.	૪૭	„	શ્રી સમુદ્રવિજયજી.
૪૧	„	શ્રી વિચારવિજયજી.	૪૮	„	શ્રી લક્ષણવિજયજી.
૪૨	„	શ્રી વિચક્ષણવિજયજી.	૪૯	„	શ્રી મેરૂવિજયજી.
૪૩	„	શ્રી પુન્ય વિજયજી.	૫૦	„	શ્રી ઉદ્યોતવિજયજી.

॥ શ્રી વિજયકમળસૂરિ ગુણ સ્તુતિ ॥

એ વ્રત જગમાં દીવો મેરે ખ્યારે. એ વ્રત. એ દેશી
 વિજયાનંદ સૂરિ કમ કમલા, કરમાં કમલ સમાન;
 કમલાચાર્યના લમર સમા લબ્ય, ગાવેછે ગુણ ગાન. મારા. વિ. ૧
 વડોદરામાં પચાસ મુનિનું, સંમિલન કર્યું ખ્યારું;
 સંવત્ એગાણીસ અડસઠ કેરા (૧૯૬૮), વૈશાખ જોઠમાં સાડું.
 મારા. વિજય. ૨

ઉપાધ્યાય શ્રી વીરવિજયજી, વીર વ્રત ધરનારા;
 પૂર્ણ પ્રતિજ્ઞા કરીને પોતે, વડોદરામાં પધાર્યા. મારા. વિજય. ૩
 પ્રવર્તક શ્રી કાંતિવિજયજી, આદિ મુનિવર મોટા;
 પંચાસ પદને ગણિપદ ધારી, આવ્યા કાઢવા ગોટા. મારા. વિ. ૪
 કોઈ મુનિ ન્યાય વ્યાકરણ ભણે છે, કોઈ મુનિ ધ્યાન ધરે છે;
 કોઈ મુનિ કાવ્ય તર્કમાં કુશલા, વાદ વિવાદ કરે છે. મારા. વિ. ૫
 હંસતો હંસવિનોદ છપાવવા, પૂર્ણ પ્રેમ ધરાવે;
 વલ્લભવિજય આક્ષેપો નિવારણ, ગ્રંથ ગુફન કરાવે. મારા. વિ. ૬
 કેવળ બેહનની પુત્રી તરફથી, પ્રભુ પ્રતિમા પધરાવે;
 અઠાઈ મહોચ્છવ શાંતિ સ્નાત્ર કરી, ખુબચંદ હરખાવે. મારા. વિ. ૭
 દિક્ષા મોહોચ્છવને વડી દિક્ષા, એજ પ્રસંગમાં થાય;
 વિજયાનંદ સૂરિશ્વર કેરી, સ્વર્ગ તિથિ ઉજવાય. મારા. વિ. ૮

તે જોવા દેશ દેશનાં લોકો, ત્યાં જવા લલચાયા;
 પંજાબને બંગાલ દિલ્લીના, શ્રાવકો ઝટપટ આયા. મા. વિ. ૯
 કચ્છ અને કાઠિયાવાડ પૈકી, સર્વ ગામથી આવ્યા;
 જેપૂર મારવાડ માલવા કેરા, પટણી સ્વકાર્યમાં ફાળ્યા. મા. વિ. ૧૦
 ઇત્યાદિક બહુ ગામ નગરના, નરનારી ઉભરાયા;
 ગુરૂ વંદન કરી જિનવાણી સુણી, મનમાં બહુ હરખાયા. મા. વિ. ૧૧
 દેશ દેશોતરીની! પચરંગી, પાઘડીઓથી રંગીલા;
 સભા મંડપમાં પધાર્યા પોતે, આચાર્ય મુનિ સંમીલા. મા. વિ. ૧૨
 બેઠક ત્રણ કરીને સુધારા, ચોવીશ ઠરાવથી કીધા;
 આદિનાથ મંડલે ગુણ ગાંધને, હંસ સમાયશ ડંકા દિધા. મા. વિ. ૧૩

વડોદરામાં મુનિસંમેલને પસાર કરેલા ઠરાવો.

પૈકીના ચૌદમા ઠરાવ માટેની અગત્યની સુચના.

ઘોડા દિવસ ઉપર વડોદરામાં જે મુનિ સંમેલન થયું હતું તે મુંબઈ સમાચાર, હિંદ વિજય, વડોદરા વર્તમાન, સયાજી વિજય, જૈન તેમજ હિંદી જૈન વગેરે પેપરોદ્વારા અમારા સુઝ જૈન વર્ગે જાણી લીધું હશેજ. તેમાં પાસ કરેલ ચોવીશ ઠરાવ પૈકી એક ઠરાવ પત્ર વ્યવહાર સંબંધી પણ રાખવામાં આવેલ છે. જે કે સાધુઓને વિશેષ પત્ર વ્યવહારમાં પડવું ચોગ્ય નથી જેનું કારણ પોતાના જ્ઞાન ધ્યાનમાં હાનિ પહોંચવાનું પ્રાયઃ સર્વ કોઈના સમજવામાં છે, તથાપિ, જમાનાને લઈને ધર્મ સંબંધી કેટલીક બાબતોના ખુલાસાને માટે પત્રાદિ વ્યવહાર લોકોને સુગમ પડવાથી સાધુ મુનિરાજને પણ તેમાં કેટલોક ભાગ લેવો પડે છે ખરો, પરંતુ તે સંબંધમાં ગેરવ્યવસ્થા હોવાથી દેખાદેખીથી દરેક સાધુ વગર કારણે સ્વચ્છંદપણે લખવા કે લખાવવાનો રીવાજ ન લઈ બેસે એવા હેતુથી વડોદરામાં થયેલ મુનિ સંમેલને જે ઠરાવ પાસ કર્યો છે કે વડીલના સિવાય બીજાના નામથી પત્ર વ્યવહાર રાખવો નહીં વગેરે તે ઘણોજ સ્તુતિપાત્ર છે. અને સર્વ કોઈએ અનુકરણીય છે. પછી તે સાધુ હો, કે શ્રાવક હો પોતાના મંડ-

મુનિસંમેલન.

૩૮૭

જામાં કે સમુદાયમાં કે ઘરમાં જો વડીલના નામથીજ વ્યવહાર ચાલે તો જાનગીમાં જે જે નુકશાન થવાનો સંભવ હોય તેનો અટકાવ સ્વતઃ થઈ જાય, માટે દીર્ઘદર્શી થઈ મુનિ મંડળે જે ઠરાવ પાસ કર્યો છે તે એક પ્રકારે સર્વ કોઈને હિત શિક્ષા રૂપજ છે એમ અમારું માનવું છે.

હવે જ્યારે મુનિ મંડળે ઠરાવ પાસ કર્યો છે તો તેમાં તેવણને બાધ આવે નહીં અને જૈન લાઘવ્યોનું કોઈ જરૂરી કાર્ય અટકે નહીં, એવા હેતુથી મુનિ મહારાજનાં ચોમાસાં ક્યાં ક્યાં છે, કોણ કોણ મુનિરાજ એકઠા છે અને તેમાં વડીલ તરીકે કોણ છે, ક્યા સીરનામે પત્ર પહોંચી શકે છે વગેરે જાણવાની ખાસ જરૂર છે; માટે અમારી જાણમાં જે જે મુનિરાજનાં ચોમાસા આવેલ છે તે જાહેરમાં મુકીએ છીએ અને આશા રાખીએ છીએ કે બાકી જ્યાં જ્યાં જે જે મુનિરાજનાં ચોમાસાં હોય અને તેમાં જે જે વડીલ તરીકે હોય તેનો ખુલાસો તે તે સ્થાનના જૈન લાઘવ્યો અમને મોકલાવી આપશે તો તે લાઘવ્યોનો ઘણો આભાર માનવામાં આવશે અને લોકોને સુગમતા પડશે.

ખાસ કરીને સદરહુ ઠરાવ મરહુમ મહાત્મા જૈનાચાર્ય શ્રી ૧૦૦૮ શ્રીમદ્વિજ્યાનંદસૂરિ પ્રસિદ્ધ નામ આત્મારામજી મહારાજજીના સમુદાયના મુનિ મંડલે પાસ કર્યો છે માટે તે સમુદાયના સાધુઓની ખબર તો જૈન લાઘવ્યોને અવશ્ય થવી જોઈએ.

(વડોદરાનું ચોમાસું)

૧ શ્રી આચાર્ય મહારાજ શ્રી વિજયકમલસૂરિ, ૨ મુનિ શ્રી માનવિજયજી, ૩ મુનિ શ્રી હિમ્મતવિજયજી, ૪ મુનિ શ્રી નેમવિજયજી, ૫ મુનિ શ્રી ઉત્તમવિજયજી, ૬ મુનિ શ્રી લલિતવિજયજી, ૭ મુનિ શ્રી સંતોષવિજયજી, ૮ મુનિ શ્રી તિલકવિજયજી, ૯ મુનિ શ્રી લક્ષણવિજયજી,

(પત્ર વ્યવહારનું ઠેકાણું.)

મુકામ વડોદરા- ઘડિયાળીપોળ. જાની શેરી. આચાર્ય મહારાજ શ્રી વિજયકમલ સૂરિજી.

૩૮૪

આત્માનંદ પ્રકાશ.

(પાદરાત્નં ચોમાસુ.)

૧ શ્રી ઉપાધ્યાયજી મહારાજ શ્રી વીરવિજયજી, ૨ પંચાસજી શ્રી દાનવિજયજી, ૩ મુનિ શ્રી નયવિજયજી, ૪ મુનિ શ્રી પ્રેમવિજયજી, ૫ મુનિ શ્રી મંગળવિજયજી, ૬ મુનિ શ્રી પદ્મવિજયજી, ૭ મુનિ શ્રી શંકરવિજયજી, ૮ મુનિ શ્રી ઉદ્યોતવિજયજી, ૯ મુનિ શ્રી મેઢવિજયજી.

(પત્ર વ્યવહારત્નં ઠેકાણું.)

મુકામ—પાદરા (વડોદરા સ્ટેટ) શ્રાવકોના ઉપાશ્રયમાં શ્રી ઉપાધ્યાય મહારાજ શ્રી વીરવિજયજી.

(ખેડાનું ચોમાસુ.)

૧ શ્રી પ્રવર્તકજી મહારાજ શ્રી કાંતિવિજયજી, ૨ મુનિ શ્રી ચતુવિજયજી, ૩ મુનિ શ્રી લાલવિજયજી, ૪ મુનિ શ્રી કીર્તિવિજયજી, ૫ મુનિ શ્રી અનંગવિજયજી, ૬ મુનિ શ્રી દુર્લભ વિજયજી, ૭ મુનિ શ્રી નાયકવિજયજી, ૮ મુનિ શ્રી મેઘવિજયજી, ૯ મુનિ શ્રી પુણ્યવિજયજી.

(પત્ર વ્યવહારત્નં ઠેકાણું.)

મુકામ—ખેડા. શ્રાવકોના ઉપાશ્રયમાં શ્રી પ્રવર્તકજી મહારાજ શ્રી કાંતિવિજયજી.

(સીનોરનું ચોમાસુ.)

૧ મુનિમહારાજ શ્રી હંસવિજયજી, ૨ પંચાસજી શ્રી સંપત-વિજયજી, ૩ મુનિ શ્રી સોમવિજયજી, ૪ મુનિ શ્રી કુસુમવિજયજી, ૫ મુનિ શ્રી તરુણવિજયજી.

(પત્ર વ્યવહારત્નં ઠેકાણું.)

મુકામ—સીનોર [વડોદરા સ્ટેટ] શ્રાવકોના ઉપાશ્રયમાં મુનિ-રાજ શ્રી હંસવિજયજી.

મુનિ સંમેલન.

૩૮૫

(ડભોઈનું ચોમાસુ.)

૧ મુનિરાજ શ્રી વહ્નિવિજયજી ૨ મુનિ શ્રી વિવેકવિજયજી
૩ મુનિ શ્રી લાવણ્યવિજયજી ૪ મુનિ શ્રી સોહનવિજયજી ૫ મુનિ
શ્રી વિમલવિજયજી ૬ મુનિ શ્રી કસ્તુરવિજયજી ૭ મુનિ શ્રી હમ-
ગવિજયજી ૮ મુનિ શ્રી વિજ્ઞાનવિજયજી ૯ મુનિ શ્રી વિષ્ણુધવિજ-
યજી ૧૦ મુનિ શ્રી જિનવિજયજી ૧૧ મુનિ શ્રી વિદ્યાવિજયજી ૧૨
મુનિ શ્રી વિચાર વિજયજી ૧૩ મુનિ શ્રી વિચક્ષણવિજયજી ૧૪ મુનિ
શ્રી મિત્રવિજયજી ૧૫ મુનિ શ્રી કંપૂરવિજયજી ૧૬ મુનિ શ્રી સમુદ્ર-
વિજયજી.

(પત્ર વ્યવહારનું ઠેકાણું.)

મુકામ—ડભોઈ (વડોદરા સ્ટેટ) જૈન ધર્મશાળા, મુનિ મહારાજ શ્રી વહ્નિવિજયજી.

(ભરૂચનું ચોમાસુ.)

૧ મુનિ મહારાજ શ્રી દોલતવિજયજી ૨ મુનિ શ્રીધર્મ વિજયજી.

(પત્ર વ્યવહારનું ઠેકાણું.)

મુકામ—ભરૂચ-વેળલપુર. જૈન ધર્મશાળા મુનિમહારાજ શ્રી દોલતવિજયજી.

(મીંચાગામનું ચોમાસુ)

૧ મુનિ મહારાજ શ્રી અમૃતવિજયજી ૨ મુનિ શ્રી કીર્તિવિ-
જયજી ૩ મુનિ શ્રી મોતી વિજયજી ૪ મુનિ શ્રી સુમતિવિજયજી.

(પત્ર વ્યવહારનું ઠેકાણું.)

મુકામ—મીંચાગામ (વડોદરા સ્ટેટ) શ્રાવકોના ઉપાશ્રયમાં
મુનિમહારાજ શ્રી અમૃતવિજયજી.

૩૮૬

આત્માનંદ પ્રકાશ.

(પાલીતાણુનું ચોમાસુ.)

૧ મુનિમહારાજ શ્રી મોતીવિજયજી ૨ મુનિ શ્રી ઉત્તમવિજયજી ૩ મુનિ શ્રી ઉદયવિજયજી.

(પત્ર વ્યવહારનું ઠેકાણું)

મુકામ—પાલીતાણુ—બાબૂ પન્નાલાલની ધર્મશાળા મુનિ મહારાજ શ્રી મોતીવિજયજી.

(ભાવનગરનું ચોમાસુ.)

૧ મુનિ મહારાજ શ્રી જયવિજયજી ૨ મુનિ શ્રી પ્રતાપવિજયજી.

(પત્ર વ્યવહાર ઠેકાણું)

મુકામ—ભાવનગર—શ્રી જૈન આત્માનંદ ભુવન. મુનિ મહારાજ શ્રી જયવિજયજી.

(હોશીયારપુરનું ચોમાસુ.)

૧ મુનિમહારાજ શ્રી અમીવિજયજી ૨ મુનિશ્રી રવિવિજયજી

(પત્ર વ્યવહારનું ઠેકાણું.]

મુકામ—હોશીયારપુર દેશ પંજાબ. ઠેકાણું—લાલા દોલતસિંહજી, જૈની મુનિમહારાજ શ્રી અમીવિજયજી

(નારોવાલનું ચોમાસુ.)

૧ મુનિમહારાજ શ્રી હીરવિજયજી ૨ મુનિમહારાજ શ્રી ચંદનવિજયજી ૩ મુનિમહારાજ શ્રી સુમતિવિજયજી.

(પત્ર વ્યવહારનું ઠેકાણું.)

મુકામ—નારોવાલ—જીલા સ્યાલકોટ. (પંજાબ)—ઠેકાણું લાલા રૂલદુમલ જગન્નાથ. મુનિ મહારાજ શ્રી હીરવિજયજી.

મુનિ સંમેલન.

૩૮૭

(મુલતાનનું ચોમાસુ.)

૧ મુનિ મહારાજ શ્રી લખિધિવિજયજી ૨ મુનિ શ્રી ગંભીરવિજયજી.

(પત્ર વ્યવહારનું ઠેકાણું.)

મુકામ—મુલતાન. જૈનસ્થેતાંબર ઉપાશ્રય મુનિ મહારાજ શ્રી લખિધિવિજયજી.

(પાલણુપુરનું ચોમાસુ.)

૧ મુનિમહારાજ શ્રી વિનયવિજયજી ૨ મુનિ શ્રી કેસરવિજયજી.

(પત્ર વ્યવહારનું ઠેકાણું.)

મુ. પાલણુપુર—જૈનધર્મશાળા મુનિમહારાજ શ્રી વિનયવિજયજી.

(સુરતનું ચોમાસુ.)

૧ મુનિમહારાજશ્રી અમરવિજયજી. ૨ મુનિ શ્રી બાલવિજયજી,
૩ મુનિ શ્રી ચતુરવિજયજી.

(પત્ર વ્યવહારનું ઠેકાણું.)

મુ. સુરત ઠે. વડા ચૌટા ઉપાશ્રય મુનિમહારાજ શ્રી અમરવિજયજી.

(જામનગરનું ચોમાસુ.)

૧ મુનિરાજશ્રી માણેકવિજયજી. ૨ મુનિ શ્રી નરેન્દ્રવિજયજી.

(પત્ર વ્યવહારનું ઠેકાણું)

મુ. જામનગર. શ્રાવકને ઉપાશ્રય. મુનિ મહારાજ શ્રી માણેકવિજયજી

(કોલીયાકનું ચોમાસુ)

૧ મુનિ મહારાજશ્રી ભક્તિવિજયજી. ૨ મુનિ શ્રી જશવિજયજી

(પત્ર વ્યવહારનું ઠેકાણું)

મુકામ કોલીયાક તાબે ભાવનગર શ્રાવકોનો ઉપાશ્રય. મુનિ મહારાજ શ્રી ભક્તિવિજયજી.

૩૮૮

આત્માનંદ પ્રકાશ.

(સીપોરનું ચોમાસુ)

૧ મુનિ મહારાજ શ્રી હેમવિજયજી.

મુકામ. સીપોર તાલુકા ખેરાળુ પોસ્ટ વડનગર શ્રાવકોનો ઉપાશ્રય.

(વાઘપુરનું ચોમાસુ)

૧ મુનિ મહારાજ શ્રી લખિધિવિજયજી. ૧ મુનિ શ્રી રત્નવિજયજી

(પત્ર વ્યવહારનું ઠેકાણું.)

મુકામ. વાઘપુર તાલુકો પ્રાંતીજ જીલ્લો અમદાવાદ ઠે. શા.
પુંજરામ લીલાચંદ. મુનિ મહારાજ શ્રી લખિધિવિજયજી.

વડોદરા સંમેલન માટે ન્યુસપેપરના અભિપ્રાયો

વડોદરા ખાતે મળેલું શ્રી આત્મારામજી

મહારાજના ચેલાઓનું સાધુ સંમેલન

અને તેનો પ્રયાસ ફળીભુત કરવા

અર્થે સકળ જૈન સંઘે તેના

કાર્યવાહકોને આપવું

ઘટતું ઉત્તેજન.

જૈન કામનાં આ સુભાગ્ય ગણુઓ કે પોતાના સાધુ અને
ધર્મ ગુરુવર્ગ માટે તે ભારે પુન્યભાવ ધરાવે છે, છતાં તેઓએ પોતે પોતાના
સુધારા માટે આગળ પડવા અને હાલ જમાનાને અનુસરતી રીતે પોતાની
હાલત સુધારવા માટે વીચાર ચલાવવાને ઠીલ કરી નથી. તેમનો આગ્યો સાધુ વર્ગ

મુનિસંમેલન.

૩૯૯

જોકે એ હીલચાલમાં સામેલ થયો નથી. તોપણ આપણે ઉમેદ રાખીશું કે વડોદરા ખાતે મળેલાં શ્રી આત્મારામજી મહારાજના સાધુઓનાં સંમેલને જે ઉત્તમ પહેલ કીધી છે તે તેમના બીજા બંધુઓને પણ વખત જતાં તેમનાં એકાંત વાસમાંથી બાહુર આણવાને ઉપયોગી થઈ પડ્યા વિના રહેશે નહીં. મુનિ શ્રી વલ્લભવિજયજી તેમજ આ સંમેલનના પ્રમુખે પોતાનાં ભાષણોમાં જે વિચારો દર્શાવ્યા છે તે જેમ એવા સાધુ સંમેલનોની અગત્ય સિદ્ધ કરનારા તેમ સાધુઓ જોડે જૈન શાસનની ઉન્નતી કરવાના માર્ગ બતાવનાર છે, એમ સલામતી સાથે કહી શકાશે.

સાધુઓના આચારોના સંબંધમાં કાંઈપણ ખોટો ખ્યાલ ઉત્પન્ન કરવા વિના તેમને એક બીજાના ઘાડા સમાગમમાં આણવા, શંકા દૂર કરી ખરો માર્ગ બતાવવાં અને વિદ્યાની વૃદ્ધિ કરી હાલ જમાનાને અતુસરતી રીતે પોતાના યજમાનોની પ્રવૃત્તિ કરવા માટે એવાં સંમેલનો ઘણું કરી શકે અને ઘણું ઉપયોગી થઈ પડે તે વીધે એ મત પડશે નહીં. આવી હીલચાલ દીસેછે તેમ જૈન સાધુઓ માટે પણ ખરેખર કાંઈ નવી નથી.

એક બીજાના સમાગમમાં આવી તેઓ પોતાના જ્ઞાન અને ભંડોળમાં ઉમેરા કરતા અને તેનાં ફળ તરીકે જે પુસ્તક ભંડારો માટે આજે સમસ્ત જૈન કામ મગર છે તે હસ્તીમાં આવ્યાછે એમ કહેવામાં કશી અતીશયોક્તિ નથી. જૈન સાધુઓ આચારમાં શીથીય પડ્યા નહીં હોય તોપણ તેઓમાંના એક બહુ ન્હાને ભાગજ એ ભંડારોને શોભા આપે એવો હીસ્સો આપવાને લાયક કે શક્તિવાન છે; બહુકે સંમેલનની પહેલી ગેઠક વેળાએ જણાવવામાં આવ્યું હતું તેમ એ છુપા ભંડારો નો રસ પીવા કે પાવાની શક્તિ પણ તેઓના મોટા ભાગમાં આજે રહી નથી. આ પ્રમાણે સાધુઓના આચારની શીથીળતા નહીં તેા તેમનાં જ્ઞાનની શીથીળતાને કારણે એવા ખાસ પ્રયત્નો આદરવાની આવશ્યકતા છે. અને જે મુનિમહારાજોએ તે આદર્યો છે તેઓએ એકલા સાધુ વર્ગ ઉપરજ નહી પણ સકળ જૈન સંઘ ઉપર પણ ઉપકાર કીધેલો ગણાશે.

પ્રમુખે પોતાના ભાષણમાં આ સંબંધે કરેલી સૂચનાઓ જેટલી સાધુઓએ તેટલી સકળ જૈન સંઘે ધ્યાન ઉપર લેવા સરખી છે અને સાધુ સંમેલનના ઉપયોગી પણાં વીધે જેમનાં મન હજી શંકારીળ કે ડગમગતાં હોય તેઓ આ એકજ દ્રષ્ટાંત ઉપરથી પોતાની ભૂલ જોઈ તે સુધારવાની અને સંમેલનતથા તેના કાર્ય કરતાંઓને સહાનુભૂતી આપવાની પોતાની દરજ વિચારશે એવો ભરૂંસો આપણે રાખીશું. સંમેલનનું કાર્ય કેવા સલામત હાથોમાં છે તે તેના પ્રમુખના અતી ઉદાર વીચારે ઉપરથી જોવાને બને છે.

૩૯૦

આત્માનંદ પ્રકાશ.

જૈન સાધુઓનું જૈન ધર્મ દુનીઆના લોકોને સમજાવવાનું કર્તવ્ય જોતાં એવી પાર્લામેન્ટમાં બીજા ધર્મ ગુરુઓની સંક્રમાં બીરાજી સરસાઈ મેળવવાની ક્ષણ-કાત તેઓએ ધરાવવી જોઈએ. ❀ ❀ ❀ ❀

આવા દુરઅદેશ સુકાનીઓની દેખરેખ તળે સંમેલન જો તેવી ઉદાર હીલ-ચાલનો પાયો નાંખશે તો સાધુઓ અને જૈન શાસનની તેણે થોડી સેવા બજાવેલી નહીં ગણાશે. ❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀

જૈન.

(મુ'બઈ સમાચાર તા-૨૪-૬-૧૨.)

વડોદરા ખાતે મળેલા મુનિ સંમેલન માટે લાઘબંધ 'સાંજ વર્તમાને' પોતાના મુખ્ય લેખમાં જણાવેલા અંતઃક-રણના ઉદાર વિચારો.

❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀ અમોને જોઈને સંતોષ ઉપજે છે કે જૈન સાધુઓના એક ભાગે જૈન સાધુઓના સુધારાનો સવાલ ઉપાડી લીધો છે અને તેઓએ વડોદરા ખાતે પોતાની એક કોન્ફરન્સ મેળવી અગત્યના ઠરાવો કર્યા છે.

❀ ❀ ❀ જૈન ધર્મની આજ્ઞા મુજબ વર્તવાની પહેલી ફરજ સાધુઓની છે અને જ્યાં સુધી સાધુઓ પોતે સુધરે નહિ ત્યાં સુધી જૈન પ્રજાની ઉન્નતિની આશા રાખવી ફેગટ છે. દરેક ધર્મની ઉન્નતિ તે ધર્મના આચાર્યો ઉપર આધાર રાખે છે. અમોને જોઈને સંતોષ ઉપજે છે કે, જૈનોમાં માન પામેલા અને જોડાના વર્તન સંબંધી જૈન જીવાન સુધારકોએ આદેશ કર્યો નથી એવા આત્માનંદજી મહારાજના સંવેગથી વડોદરા ખાતે કોન્ફરન્સ મેળવી હતી અને તેનું પ્રમુખ પદ વૃદ્ધ કમળવિજયજી સૂરિને આપ્યું હતું. આ વૃદ્ધ મુનિએ પોતાના ભાષણમાં ખુલ્લું જણાવ્યું છે કે, હાલના સંજોગોમાં સઘળા સાધુઓની કોન્ફરન્સ મળવી અશક્ય હતી તેથી આ એકજ સંઘાડના સાધુઓની કોન્ફરન્સ યોજાવવી પડી હતી. આ કોન્ફરન્સે પસાર કરેલા ઠરાવો ધણા અગત્યના છે અને આ સંઘાડના સાધુઓ તે માનશે; પણ બીજા સંઘાડના સાધુઓ તે માનશે તો અમારી ખાત્રી છે કે જૈન કોમમાં અવારનવાર જે ઝઘડાઓ ઉભા થાય છે તે દૂર થઈ જશે. ❀ ❀ ❀

પણ હાલમાં કેટલાક આચાર્યો અને પ્રવર્તકો અમુક ગામમાં એક કરતાં વધુ ચોમાસુ કરે છે અને તેથી અમુક જૈન શેડીઆઓ તેમના રાગી બની જાય છે એવી ફરીયાદ જૈન પત્રોમાં જોવામાં

મુનિ સંમેલન.

૩૯૧

આવે છે. આ ફરીયાદ દૂર કરવાને માટે આ કોન્ફરન્સે ઘણો ઉત્તમ નિયમ પસાર કર્યો છે. આ ઠરાવો જે પસાર કરવામાં આવ્યા છે તેની ઘણી જરૂર હતી; તે વિષે કોઈથી ના પાડી શકાય નહિ, તેમજ મુનિ વટલભવિજયજીએ પોતાના ભાષણમાં જણાવ્યું છે તેમ આત્માનંદજીના સંઘાડમાં આચારની શીથીલતા જોવામાં આવે છે તેથી આ ઠરાવ કરવામાં આવ્યા હતા તેમ કાંઈ નહોતું; પણ ભવિષ્યને માટે આ સંઘેડાએ સાવચેતીના ઉપાય લીધા હતા, એ પણ અમે કબુલ રાખીએ છીએ અને આશા રાખીએ છીએ કે જે જે સંઘેડામાં આવી આચારની શીથીલતા થઈ હોય તેઓએ તાકીદ પોતાના સાધુઓની તે શીથીલતા દૂર કરવા પગલાં ભરવા જોઈએ. વડોદરાની આ કોન્ફરન્સે કરેલા આ ઠરાવ કેટલાક જૈન સાધુઓને રૂચશે નહિ કેટલાકો અને કેટલાકોતો આ ઠરાવ પોતાને માથે ઓઢી લેશે; પણ જૈનપ્રજાની ફરજ છે કે આ સાધુઓએ પસાર કરેલા ઠરાવ ખીજ સંઘેડાના સાધુઓ પાસે પળાવવાને પગલાં ભરવા જોઈએ. જે આ ઠરાવો જૈન ધર્મને અનુસરતા છે તે ખીજ સાધુઓને તે પ્રમાણે વર્તવાને જણાવવામાં જૈનો કોઈ પણ રીતે ગેરવાજબી જણાશે નહિ, અને જે સાધુઓ તે ઠરાવ નહિ માને તેઓને કેટલું માન સાધુ તરીકે આપવું તે વિચાર કરવાને જૈનોને બની આવશે.

તેથી અમે આશા રાખીએ છીએ કે સામાન્ય જૈન કોમ જુદા જુદા ગામમાં એકઠી મળી વડોદરામાં મળેલી સાધુ કોન્ફરન્સના ઠરાવોને બહાલી આપશે અને પોતાના ગામમાં યા શહેરમાં આવતા સાધુઓ તે પ્રમાણે વર્તે છે કે નહિ તે ઉપર ધ્યાન આપશે તો ચોક્કસ જૈન સાધુઓ સામે બગગાડ ઉઠેલો છે તે બંધ પડવા સાથે જૈન કોમમાં સામાન્ય રીતે જે ઝગડા ચાલે છે તેનો પણ અંત આવી જશે.

(સાંજવર્તમાન તા. ૨૭-જુન-૧૯૧૨.)

**સમયાનુસાર મુનિ પ્રગતિ વડોદરામાં મુનિ સંમેલન
ખીજ મુનિરાજને કરવું જોઈતું અનુકરણ.**

આજ કેટલોક વખત થયાં આપણે સાંભળતાં હતાં કે મહાન આચાર્ય શ્રીમદ્ કમળવિજયજીના પ્રમુખ પણા નીચે શ્રીમદ્ વિજયાનંદસૂરિશ્વરના શિષ્યોની એક કોન્ફરન્સ મળવાની છે, અને તે કોન્ફરન્સ કહો કે સંમેલન ગયા ગુરૂ, શુક્રવારે મળી ચુક્યું છે, તેમાં થયેલા ઠરાવો વગેરે આ પત્રમાં છપાયેલા જોવામાં આવશે

૩૯૨

આત્માનંદ પ્રકાશ.

અમારા પવિત્ર મુનિમહારાજાઓના સુધારણા માટે આ પત્ર આજ કેટલાક વર્ષ થયાં પ્રયાસ કરે છે. અને આખરે મુનિ વિચારમાં પ્રગતી થવાથી અમને આનંદ થયો છે.

સાધુમંડળનો મહેટો ભાગ જે શ્રીમદ્ વિજ્યાનંદસુરિના સંઘાડાનો છે, તે મંડળે સમયને યોગ્ય છે. અને આજે જે ચોવીસ ઠરાવો કર્યા છે તે દરેક દરેક સમયાનુસાર છે એ કાણ નહિ કહે ?

મુનિમહારાજાઓ નાયક કહો કે ગુરૂની આજ્ઞામાં રહેતા નથી, અને આવી ગુરૂઆજ્ઞા માનવામાં સંમેલને ખાસ ઠરાવ કર્યો છે. જેનું અનુકરણ કરવા જેવું છે. જૈનેતર પ્રજામાં યોધ કરવાની જે મુનિઓને છુટ આપી છે તે આ મુનિ સંમેલનની સમયસૂચક સૂચના છે, અને આવી સૂચનાને બીજાઓએ માન આપવું જોઈએ છે.

સાધુએ ઝઘડામાં ભાગ નહીં લેવો તે ઠરાવ અવશ્ય મનન કરવા જેવો છે. એકજ સાધુના શિષ્યમાં બનાવ બનતો નથી તો બીજા મુનિ ઝઘડામાં શામાટે તેભાગ લેવો જોઈએ ? આવા ઝઘડા બહારવાથી સમાજમાં હલકા ગણાવાનો સમય આવે છે.

આમ સાધુ સંમેલનના પ્રગતી સંબંધીના જે વિચારો ઠરાવના રૂપમાં આવ્યા છે તે દરેક દરેક વાંચવા જેવા છે અને હવે આવા ઠરાવોનું અનુકરણ અમારા મુનિ મહારાજાઓ જરૂર કરશે તેવી અમે આશા રાખીએ છીએ.

હવે મુનિ મહારાજાઓ સમય યોગ્યતા લાગ્યા છે તે વાત આ સંમેલનથી સિદ્ધ થાય છે. બીજાઓ અનુકરણ કરો ધર્મ પ્રવર્તાવો એજ અમારી ઇચ્છા છે.

(જૈન તા. ૨૩-જુન-૧૯૧૨.)

જૈન મુનિઓ અને સુધારો.

વડોદરામાં શ્રવેતાંબર મૂર્તિપૂજક જૈન વર્ગના એક સંપ્રદાયના મુનિઓનું સંમેલન થોડા દિવસ પહેલાં થયું હતું અને તે સંમેલને કરેલા ઠરાવો બહારમાં આવ્યા છે. ઉક્ત સંમેલનનું પ્રમુખપદ એ સંપ્રદાયના એક વૃદ્ધ મુનિકમળવિજય-સૂરિને આપવામાં આવ્યું હતું. તેમણે શરૂઆતમાં આપેલા ભાષણપરથી જણાય છે કે જૈન સિદ્ધાંતોમાં વર્ણવેલા મુનિઓના આચાર કરતાં હાલના મુનિ-

મુનિ સંમેલન.

૩૯૩

જ્યોનો આચાર કેટલેક અંશે બદલાયેલો છે અને જે આચારથીજ તેની ઉપર યોગ્ય અંકુશ મેલવામાં આવે નહિ તો ભવિષ્યમાં તેમાં વધુ ને વધુ શિથિલતા આવતી જાય તે સંભવિત છે. ❀ ❀ ❀

જૈન મુનિઓ ખંડનમંડનના ઝઘડામાં પડ્યા રહીને સ્વવર્ગની ઉન્નતિ તરફ યોછું લક્ષ આપે છે, કેટલાકો અપાશરાની બહાર શું અને છે તેની ખબર રાખ્યા વિના શ્રાવકોની ઉન્નતિ તરફ ઉદાસીનતા બતાવેછે, કેટલાકો આહારનો સારો જોગ હોય તેવા પ્રદેશમાંજ વિહાર કરી મેવાડ, મારવાડ, કચ્છ, પં-જાબ, પૂર્વ કે દક્ષિણ તરફ વિહારજ કરતા નથી અથવા તો નાના ગા-મડાંઓની સામું પણ જોતા નથી, કેટલાકો ઉપકરણો તથા પુસ્તકો અને વસ્ત્રોની ઉપાધિ વધારીને જ આનંદ માને છે. ❀ ❀ કોઈ શિષ્યો કરવાના લોભમાં પોતાના ધર્મ તરફ બેદરકારી બતાવે છે એવી અનેક પ્રકારની આચાર શિથિલતા જૈન મુનિઓમાં હોવાની વાર્તા પ્રમુખનાજ ભાષણપરથી ખુલી થાય છે. ❀ ❀ ❀ ❀ ❀

આ મંડળે જે હરાવો કર્યા છે તે સઘળા પોતાના મુનિઓના આચાર ઉપર અમુક અંશે અંકુશ મેલવાના તત્ત્વવાલા જ છે. સમુદાયના જીવ્ય આચાર્યનું અધિજ્ઞતાપણું સ્વીકારવામાં આવ્યું છે અને તેમની આજ્ઞાનુસાર સર્વ મુનિઓએ વિહાર કરવો તથા વર્તન ચલાવવું એવું હરાવવામાં આવ્યું છે. કેટલાક સંપ્રદાયોના મુનિઓમાં જ્ઞાનનું અજીર્ણ અને તેને પરિણામે વ્યાપ્ત થયેલું માન એટલી પ્રખ-ળતા દર્શાવે છે કે તેઓ કોઈનું ઉપરીપણું માનવાને કમુલ થતા નથી. પરંતુ આ સમુદાયના મોટા મુનિ મંડળે એકમત થઈને એક આચાર્યનું ઉપરીપણું કમુલ રાખ્યું તે માટે અમે તેને ધન્યવાદ આપીશું અને તે સાથે ઇચ્છીશું કે બીજા સઘ-ળાઓ પણ આનું અનુકરણ કરે. ❀ ❀ ❀ ❀

નવદિક્ષિતોના સંબંધમાં આ મુનિમંડળે જે નિયમો ધડ્યા છે. તે બીજા સંઘાડાઓએ ખાસ અનુકરણ કરવા જેવા છે જે કોઈ દિક્ષા-નો નવો ઉમેદવાર ઉભો થાય તેનાં સગાવહાલા, માતાપિતા, પત્ની વગેરેને રજી-રજર કાગળથી ખબર આપી તેમની પરવાનગી મળ્યા પછીજ તેમને દિક્ષા આપ-વાનો હરાવ કર્યો છે. શિષ્યો મેળવવાના લોભી મુનિઓએ શિષ્યોને સંતાડ્યાના તેમને માટે કોર્ટે ચડ્યાના અને સામાસામી નાટીસો અપાયાના દાખલા ઘણીવાર બન્યા છે અને તેથી જૈન મુનિઓના ગૌરવને હાનિ થઈ છે એટલુંજ નહિ પણ બી-જાઓની નજરમાં જૈનો હાંસીપાત્ર ધર્યા છે. તેઓનું ખરૂં ગૌરવ પ્રકાશિત થાય તેટલા

૩૯૪

આત્માનંદ પ્રકાશ.

માટે શિષ્યો મેળવવાના લોભી ગુરૂઓને આવા સખ્ત નિયમોથી બાંધી રાખવામાં આવવા જોઈએ. ❀ ❀ ❀ ❀ ❀

એકંદરે આ મુનિમંડળના નિયમોનું બીજા મુનિમંડળો અનુકરણ કરે એવો અમે તેઓને આગ્રહ કરીશું. ❀ ❀ ❀ ❀

(પ્રજ્ઞબંધુ તા. ૨૩ જુન સ. ૧૯૧૨)

જૈન મુનિઓનું સંમેલન પસાર થયેલા ઠરાવો અને કેટલીક સુચનાઓ.

ગયા ગુરૂવારે આ શહેરમાં જૈન ધર્મના શ્રીમદ્ વિજયાનંદ સૂરિ (આત્મા-રામજી મહારાજના સમુદાયના જૈન મુનિ મહારાજોનું સંમેલન આચાર્ય મુનિ શ્રી કમલવિજયજી મહારાજના અધ્યક્ષપદ નીચે ભરવામાં આવ્યું હતું. ધર્મ એ સં-સારિક જીવનને ધારણ કરનારી વસ્તુ હોઈ, તેના નામની પવિત્ર છાયા-ગમે તે ધર્મ હો-તો પણ સર્વદા આનંદકારી અને કલ્યાણદાયીજી હોય છે. આજકાલ ધર્મની ઉન્નતિ માટે ધણા ધર્મના અનુયાયીઓ પોત પોતાની ડ્રાન્ડરસો ભરી વિવિધ પ્રવૃ-ત્તિ ચલાવી રહ્યા છે-પણ જ્યાં સુધી જે તે ધર્મના આચાર્યો અથવા ગુરૂઓ તે હીલચાલ સાથે સીધી યા પરાક્ષરીતે જોડાઈ પ્રવૃત્ત થાય નહીં ત્યાં સુધી ધાર્મિક સ્થિતિ સુધરવાની આશા બહુ થોડી છે. એવી સ્થિતિ હોવાથી, જૈન ધર્મના ઉક્ત સમુદાયના મુનિ મહારાજોએ ભેગા થઈ જે હીલચાલ ઉપાડી છે તે સર્વથા સ્તુત્ય અને કલ્યાણકારી હોઈ તે માટે આચાર્ય મુનિ શ્રી કમલવિજયજી, તથા અન્ય ધર્મનુરાગી મુનિ મંડળને અમે અંતઃકરણ પૂર્વક અલિનંદન આપીએ છીએ. વળી આ ધર્મો-આર્યોના ધાર્મિક સંમેલન માટે અમે આ ભૂમિના પણ એક રીતે સદ્ભાવ સમજ-એ છીએ, કેમકે મરાઠીમાં એક પ્રચલીત લોકાકિત પ્રમાણે સંતજનો અને પવિત્રા-ત્માઓ જે સ્થળે મોટી સંખ્યામાં ભેગા થાય તે સ્થળે પ્રભુની કૃપાને પ્રકાશ પડ્યા વિના રહેતો નથી. અસ્તુ ! અમે ઇચ્છીએ કે એ લોકાકિતનું સત્ય આપણા શહેર માટે પણ સિદ્ધ થાઓ અને એ મહાત્મા સાધુ જનોના સંમેલનના પુણ્ય ફલ રૂપે હાલ ચોમાસા પરત્વે જે ચીંતાતુર સ્થિતિ થઈ પડી છે તેમાંથી આપણી પ્રજા મુક્ત થાઓ અને સર્વત્ર આનંદ જવાઈ રહે !

ઉક્ત મુનિ મંડળના કાર્યક્રમમાં, તેમના જીવનને ઉચિત સાદાઈ અને સર-જતા જોઈ, અમોને વિશેષ સંતોષ થાય છે. + +

આ સંમેલન માત્ર આત્મારામજી મહારાજના સમુદાયના જૈન મુનિઓનું

મુની સંમેલન

૩૯૫

હતું. અને તેથી જુદા જુદા સમુદાયવાળાઓનું એકત્ર સંમેલન વધારે શ્રેયસ્કર અને કાર્યસાધક થાત એમાં કંઈજ શક નથી. પરંતુ અત્ર જણાવવું જોઈએ કે તે વિષય પરત્વે પણ આ સમુદાયનો કિંચિત દોષ કાઢી શકાય તેમ નથી. આચાર્ય મુનિશ્રીએ પોતાના પ્રમુખ તરીકેના વિદ્વતાભર્યા ભાષણમાં ટીકા કરતાં જણાવ્યું હતું કે, આવી એકત્ર કોનફરન્સ કરવાની હીલચાલ થઈ હતી પરંતુ તે કેટલાક કારણોને લીધે હાલ પાર પડે તેમ નહીં લાગવાથી આ એકજ સમુદાયનું સંમેલન ભરવામાં આવ્યું છે. કહેવા કરતાં કરવું ભલું—એ સિદ્ધાંત સૂત્રને અનુસરી ઉકત સમુદાયવાળા મુનિઓએ જે સ્તુત્ય પ્રવૃત્તિ આરંભી છે તેનું અનુકરણ કરી, બીજા ગચ્છવાળાઓ પણ હવે પછીના પ્રસંગોએ જોડાઈ એકત્ર જૈન મુનિમંડળ સંમેલન ભરશે એવી આપણે આશા રાખીશું.

(સયાજી વિજય તા. ૨૦ મી જુન સને ૧૯૧૨.)

આ સિવાય જૈન સમાચારના તે સંમેલન થયા પછી નીકળેલા અત્યાર સુધીના ચાર અંકોમાં આ સંમેલન સંબંધી તેના ઠરાવો ઉપર વિવેચન આપેલ છે જે આસવાંચવા જેવા છે

છેવટ હિંદીજૈનમાં મુનિ શ્રી આનંદસાગરજી નામના મુનિનો અભિપ્રાય નીચે મુજબ છે.

મુનિ અભિપ્રાય

લેખક :— વીર પુત્ર આનંદસાગર.

ગુજરાત દેશમાં બડોદા નામક અતી મનોહર શહેર હૈ, વહાંપર કીતનેક સમયસે શ્રીમદ્ આત્મારામજી મહારાજ કે પટધર શ્રીમદ્ વિજય કમળ સુરિજી મહારાજ વિરાજમાન હૈ તથા આપકી આજ્ઞાનુસારી સર્વ મુનિ મહારાજ ભી અપૂર્વ લાભ કે કારણ એકત્રીત હુએથે.

મેં યહી વિચાર કરતાથા કે એ મુનિ મંડલીકે સંમેલનસે કોઈ અપૂર્વ લાભ અવશ્યહી પ્રાપ્ત હોગા.

અહા ! મેરા વહ શુભ વિચાર હિંદી જૈન અંક ૪૩ કે પૃષ્ઠ નાં. ૭ ને પૂર્ણ કર દીયા આપ સુત્ર મુનિવરને અપને કર્તવ્યોકો ઉચ્ચ શ્રેણીપર લાનેકો અત્યંત અનુમેહનીય ૨૪ પ્રસ્તાવ પાસ કીયે.

+   +   +   +   +

વર્તમાન જમાનેકી હાલત દેખતે એ પ્રસ્તાવ સુવર્ણમય અક્ષરો ઝે લીખને થોગ હૈ.

૩૯૬

આત્માનંદ પ્રકાશ.

મैं હરએક સિંધાડે પ્રતિસે પ્રાર્થના કરતા હું કે ઇસ સંમેલનકા અનુકરણ કરકે સર્વ જુટીયેંકો નીકાલ કર ઉત્તમ ક્રિયામેં પ્રવૃત્ત હોવે. તાકે વીર લિંગકા સત્કાર બડે તથા આત્મ સુધાર હો. ❀ ❀ ❀ ❀ ❀

દેશ કાલકે અનુસાર કાર્ય કરનાર યહબી એક પરમ મંત્રવ્ય હૈ એર ઇસહી કારણસેં મેં ઉકત મુનિ સંમેલનકો ધન્યવાદ દીયે બગર નહિં રહે સકતા. મેંતો કયાં મગર જિસ કિસીને યહ લેખ પઢા હોગા ઉન સર્વને અનુભાદના કરકે અનંત પૂણ્યાઇ બાંધી હોગી. ❀ ❀ ❀ ❀

અખ અખીરમેં મેં શ્રી વીર પરમાત્માકી પ્રેમ પૂર્વક “જય” બોલતા હુઆ ઉકત મુનિ સંમેલનકો હાર્દિક ધન્યવાદ દેકર અપની લેખની કોમેવિશ્રામ દેતાહું ❀

(હિંદી જૈન તા. ૧૮-૭-૧૯૧૨)

વર્તમાન સમાચાર.

ભાવનગરના મહારાજ સાહેબને ત્યાં યુવરાજનો
જન્મ થયાની ખુશાલીમાં મહુવા શ્રાવિકા-
શાળાએ કરેલો ઇનામનો મેળાવડો.

હાલમાં સ્ત્રી કેળવણી માટે ચારે બાજુએથી પોકાર થયા કરે છે તેવા વખતમાં સંવત્ ૧૯૬૭ ના આસો વદ ૧૩ ના શુભ દિવસે મહુવામાં સાધ્વીજી શ્રી જયશ્રીજીની પવિત્ર હાજરી નીચે શ્રી મહુવા શ્રાવિકાશાળા સ્થાપન કરવામાં આવી હતી. અમારા માયાજી અને પ્રજા પ્રિય મહારાણી સાહેબ શ્રીનંદકુંવરબાએ યુવરાજનો જન્મ આપવાથી તેની ખુશાલી જાહેર કરવા અને નામદાર યુવરાજ તથા રાજ્ય કુટુંબને દીર્ઘાયુષ ઇચ્છવા માટે એક મેલાવડો કરવામાં આવ્યો હતો. જેમાં લોકોએ સારી સંખ્યામાં હાજરી આપી હતી. પ્રમુખ સ્થાને કૌશીકરામ વિદ્યહરરામ મહેતા ખીરાજ્યા હતા, શરૂઆતમાં અભેચંદ જવેરે મેળાવડાનો હેતુ વાંચી બતાવ્યા બાદ ન્યાયાધીશ સાહેબ મી. જીવરાજભાઈ ઓધવજીએ આ શ્રાવિકાશાળાનું ટુંકું દિગ્દર્શન કરાવતાં જણાવ્યું કે આ શ્રાવિકાશાળાની સ્થાપના સંવત્ ૧૯૬૭ ના આસો

વર્તમાન સમાચાર.

૩૯૭

વહ ૧૩ ના રોજ કરી હતી. અને શરૂઆતમાં આ શાળામાં આઠ બહેનો દાખલ થઈ હતી. જે સંખ્યામાં ઉત્તરોત્તર વૃદ્ધિ થતાં હાલ તેનો ૩૬ બહેનો લાલ દયે છે. શાળામાં ધાર્મિક જ્ઞાન સાથે ભરત, ગુંથણ, શીવણ વિગેરેનું કામ શીખવવામાં આવે છે. શાળાનો માસીક ખર્ચ આશરે રૂ. ૪૦ નો છે. મરહુમ હકમભાઈ રામચંદ કે જેઓના સ્મરણથી આ શ્રાવિકાશાળા સ્થાપન થયેલી છે તેઓના કુટુંબીઓ તથા સ્નેહીઓ તરફથી રૂ. ૩૦૦૦) નું સ્મારક ફંડ એકઠું કરવામાં આવ્યું છે અને તે રકમના વ્યાજ ઉપરાંત તેઓ તરફથી માસિક મદદ પણ ચાલુ મળ્યા કરે છે. કે જેના અંગે આ સંસ્થાનો નિભાવ કરવામાં આવે છે. વિગેરે રિપોર્ટ જણાવી યુવરાજના જન્મભાષિષેકની ખુશાલી બતાવી હતી, અને તેની દીર્ઘાયુષ ઇચ્છી તેઓએ શાળાના કાર્યવાહકોને અમૂલ્ય સૂચનાઓ કરી પોતાનું લાખણ સમાપ્ત કર્યું હતું. ત્યારબાદ મહેરબાન ડેપુટી વહીવટદાર મી. વલ્લભદાસ પોપટલાઇએ અનેક ધાર્મિક દૃષ્ટાંતોથી સ્ત્રીઓની ઉચ્ચતા માટે લંબાણથી વિવેચન કર્યું હતું. છેવટમાં મે. પ્રમુખ સાહેબે શાળામાં લાલ લેતી બહેનોને ઇનામો વહેંચી આપ્યા હતા, અને પોતાના કેળવણી વિષે ઉત્તમ અને ઉદાર વિચારો લંબાણથી જણાવ્યા હતા. અને પ્રમુખ સાહેબનો ઉપકાર મનાયા બાદ નગરશેઠ તથા ડાક્ટર કાણે તથા પોલીસ આસીસ્ટન્ટ સુપ્રીન્ટેન્ડેન્ટ સાહેબે મેળાવડાને ફોટોમંદ બનાવવા માટે જે પરીશ્રમ લીધો હતો તે માટે તેમનો ઉપકાર માનવામાં આવ્યો હતો. મે. પોલીસ સુપ્રીન્ટેન્ડેન્ટ સાહેબે પણ પોતાના તરફથી સાકર વહેંચી હતી અને હાર તોરા વગેરે વહેંચાયા બાદ મેલાવડો વીસરજન થયો હતો.

શ્રી ખંભાત સ્થંભ તીર્થ તપગચ્છ જૈન કન્યા- શાળાના ઇનામનો વાર્ષિક મેલાવડો

તા. ૨૭-૫-૧૯૧૨ ના રોજ સાંજના પાંચ વાગતા કન્યાશાળા ના મકાનને ધ્વજ પતાકાથી શણગારવામાં આવ્યું હતું. બાળાઓએ સંસ્કૃત પ્રલોકો અને ગુજરાતી કવિતાનું મંગલાચરણ કર્યો બાદ રા.

૩૯૯

આત્માનંદ પ્રકાશ.

બા. દિવાન સા. માધવરામ હરીનારાયણ, મી. દલસુખભાઈ કસ્તુરચંદ
ની દરખાસ્તથી પ્રમુખ સ્થાને ખીરાજયા હતા. સમયને અનુસરતા
બાળાએ ટુંક પણ મધુરભાષણો તથા ધાર્મિક ગીતો ગાઈ સંભળાવ્યા
બાદ ચીમનલાલ પુરૂષોત્તમદાસે સંવત્ ૧૯૬૪ના માગશર શુદ્ધ ૨ થી
૧૯૬૭ના આસો વદી ૦)) સુધીના ચાર વર્ષનો રિપોર્ટ વાંચી બતા-
વ્યો હતો અને નાણા વિગેરેની સહાય કરનારા ગૃહસ્થોનો અંતઃકરણ
પૂર્વક આભાર માન્યો હતો. પ્રમુખ સાહેબે પોતાના ભાષણમાં કેળ-
વણી વિષેના પોતાના વિચારો લખાણથી જણાવ્યા હતા. અને ખીજા
ઓએ પણ પ્રસંગને અનુસરતા ટુંક ટુંક ભાષણો કર્યા હતા. અને
હાર તોરા લેવાયા પછી મી. ચીમનલાલ પુરૂષોત્તમદાસે ત્યાં પધારેલા
ગૃહસ્થોનો આભાર માન્યાબાદ મેળાવડો વિસરજન થયો હતો.

ગ્રંથાવલોકન.

નારી દર્પણમાં નીતિ વાક્ય.

આ લઘુ પરંતુ સરલ અને સ્ત્રીઓપયોગી બુક તેના લખનાર
સૌ. બેન રંભા રામજી ભાવનગરના તરફથી ભેટ મળેલ છે. પોતાની
લઘુ વય છતાં પોતાને મળેલ કેળવણીને લાભ આપે પ્રયાસ કરી
પોતાની બીજી બેનોને પુસ્તક દ્વારા આપવાની તેમની આ શુભ યોજના
ધન્યવાદને પાત્ર છે.

આ બુકમાં નીતિ અને આચાર સંબંધી ટુંકા ટુંકા વાક્યો
અને કેટલીક સુખોદક કહેવતો આપી તેને અલંકૃત કરવામાં આવેલ
છે જે વાંચતાં દરેકને સુગમ પડે તેમ છે. તેની કીંમત બે આના
રાખેલ છે પરંતુ તે જૈનશાળા, શ્રાવિકાશાળા, વિગેરેમાં અભ્યાસ કર-
નારી બહેનોને તથા શિક્ષકો વિગેરેને ભેટ આપવાનું પણ સાથેજ
રાખેલ છે. દરેક બહેનોને આ બુક વાંચવા અમે ખાસ ભલામણ કરીએ
છીએ. અને તે 'શાહ લાલચંદ ત્રિલુવનને કાપડ બજાર ભાવનગર'
એ સીરનામે પેસ્ટેજ માટે રૂ. ૦-૦-૬ ની ટીકીટો મોકલવાથી
ભેટ મળશે.

